

Acest proiect este finanțat de
Uniunea Europeană

AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

învățământ

vocație

AGRICULTURĂ
ECOLOGICĂ

educație

calitate

PROIECTUL:

Creșterea competitivității
sectorului agroalimentar
prin integrarea acestuia în lanțurile
valorice interne și globale, în special
a sectorului culturii de soia

Raport de evaluare a necesităților instituțiilor de învățământ profesional tehnic în domeniul agroalimentar

Vera Chilari, Rodica Reșitca

Punctele de vedere exprimate în prezentul studiu sunt cele ale autorilor și nu angajează în niciun fel instituțiile de care aceștia aparțin, tot așa cum nu reflectă poziția instituției care a finanțat elaborarea sau care a asigurat managementul proiectului.

Acest studiu a fost elaborat în cadrul proiectului *Dezvoltarea Zonelor Rurale în Republica Moldova. Partea I: Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin integrarea acestuia în lanțurile valorice interne și globale, în special a sectorului culturii de soia*, coordonat de Agenția Austriacă pentru Dezvoltare /ADA și implementat de Centrul Educațional PRO DIDACTICA, în parteneriat cu Asociația Internațională Donau Soja (Austria), cu suportul financiar al Uniunii Europene.

Director de proiect: Rima BEZEDE, președinte, C. E. PRO DIDACTICA

Manager de proiect: Georgeta MINCU, C. E. PRO DIDACTICA

Coordonator de proiect: Lilia NAHABA, C. E. PRO DIDACTICA

Autori studiu: Vera CHILARI, Rodica REȘITCA

Centrul Educațional PRO DIDACTICA
str. Armenească, 13, Chișinău, MD-2012
tel: 022 54 25 56, fax: 022 54 41 99
email: prodidactica@prodidactica.md

© Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Toate drepturile rezervate.

RAPORT DE EVALUARE A NECESITĂȚILOR INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC

MULȚUMIRI

Suntem profund recunoscătoare tuturor celor care au contribuit la realizarea cercetării de față.

Ne exprimăm gratitudinea participanților la investigație, cadrelor de conducere, cadrelor didactice de specialitate și elevilor din Școala Profesională din Bubuieci, Școala Profesională din Nisporeni, Școala Profesională din Leova, Colegiul Agroindustrial din Ungheni, Colegiul Agroindustrial „G. Răducanu” din s. Grinăuți, Colegiul Tehnic Agricol din Svetlîi, Centrul de Excelență în Horticultură și Agricultură din Țaul, precum și agenților economici din domeniul agroalimentar, pentru timpul prețios acordat și informațiile valoroase furnizate pe parcursul elaborării prezentului Raport.

Studiul de față a fost realizat la comanda și cu aportul Centrului Educațional PRO DIDACTICA. Exprimăm recunoștința noastră echipei acestuia.

Vera Chilari

Rodica Reșitca

CUPRINS:

MULȚUMIRI	3
LISTA ABREVIERILOR	7
SUMAR EXECUTIV	9
INTRODUCERE	14
Scopul cercetării	14
Aspecte generale ale învățământului profesional tehnic (ÎPT)	14
Metodologia	16
 CAPITOLUL 1. RESURSELE UMANE	
1.1 Categoriile de angajați	19
1.2 Gradul de calificare al angajaților	21
1.3 Gradul didactic al angajaților	23
1.4 Vechimea în muncă a angajaților	23
1.5 Formarea continuă a cadrelor didactice	25
1.6 Concluzii și recomandări privind resursele umane	28
 CAPITOLUL 2. PROCESUL DE INSTRUIRE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ	30
2.1 Contingentul de elevi	30
2.1.1 Evoluția contingentului de elevi pe specialități și meserii din domeniul agricol	31
2.1.2 Coeficientul de absolvire	32
2.1.3 Pierderi de contingent	33
2.2 Oferta educațională și gradul de corelare cu cerințele pieței muncii	35
2.3 Organizarea procesului de formare la locul de muncă și colaborarea cu mediul economic	38
2.4 Învățământul dual	41
2.5 Cooperarea cu agenții economici	42
2.6 Integrarea socioprofesională a absolvenților ÎIPT	47
2.7 Procesul de formare continuă (CVET)	50
2.8 Baza tehnico-materială și capacitatea instituțională	51
 CAPITOLUL 3. FINANȚAREA ACTIVITĂȚII ÎIPT	54
3.1 Alocările bugetare	55
3.2 Veniturile extrabugetare	58
3.3 Concluzii și recomandări privind finanțarea instituțiilor ÎIPT	61
 CAPITOLUL 4. RECOMANDĂRI	62
4.1 Recomandări pentru proiect	62
4.2 Recomandări pentru alte categorii de beneficiari	65
<i>Recomandări pentru diferite autorități publice</i>	65
<i>Recomandări pentru Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului</i>	66
<i>Recomandări pentru Ministerul Educației, Culturii și Cercetării</i>	66
<i>Recomandări pentru instituțiile de învățământ profesional tehnic din domeniul agroalimentar</i>	66
<i>Recomandări pentru CEHTA</i>	67
<i>Recomandări pentru Comitetul Sectorial pentru Formare Profesională în Agricultură și Industria Alimentară</i>	67
<i>Recomandări pentru întreprinderile din domeniul agroalimentar</i>	68
 5. REFERINȚE	69
 6. ANEXE	71
Anexa I. Aspecte generale ale sistemului de învățământ profesional tehnic	71
Anexa II. Tabele și figuri suplimentare	75

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Categoriile de participanți la focus-grupuri și atelierul de lucru	17
Tabelul 2. Distribuția personalului angajat pe categorii (2017-2018)	19
Tabelul 3. Necesități de instruiți ale angajatorilor privind agricultura ecologică	50
Tabelul 4. Infrastructura colegiilor și CEHTA	52
Tabelul 5. Media veniturilor extrabugetare din colegii și CEHTA (2014-2017)	58
Tabelul 6. Cheltuielile din veniturile extrabugetare în colegii și CEHTA (2014-2017)	59
Tabelul 7. Media veniturilor extrabugetare din SP (2014-2017)	59
Tabelul 8. Media cheltuielilor din veniturile extrabugetare (%) în SP (2014-2017)	60
Tabelul 9. Investiții în SP, colegii și CEHTA, mii lei (2014-2018)	60
Tabelul 10. ÎIPT în domeniul agroalimentar și specialitățile/meseriile studiate (2017-2018)	75
Tabelul 11. Date despre ÎIPT și participanții la studiu	76
Tabelul 12. Analiza ofertei educaționale pentru formarea profesională la specialitățile și meseriile cu profil agricol	77
Tabelul 13. Alocării bugetare și venituri extrabugetare pentru colegii și CEHTA, mii lei (2014-2017)	80
Tabelul 14. Evoluția structurii veniturilor extrabugetare, % (2014-2017)	80
Tabelul 15. Distribuția alocărilor bugetare în colegii, școli profesionale și CEHTA, mii lei 2014-2017	81

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Sistemul educațional din Republica Moldova, conform ISCED 2011	15
Figura 2. Localizarea instituțiilor evaluate	16
Figura 3. Categoriile de angajați în CEHTA și colegii	20
Figura 4. Categoriile de angajați în școlile profesionale	20
Figura 5. Statutul socioeconomic al familiilor elevilor respondenți	21
Figura 6. Nivelul studiilor personalului managerial și cadrelor didactice (CEHTA și colegii)	22
Figura 7. Nivelul studiilor personalului managerial și cadrelor didactice în SP evaluate	22
Figura 8. Satisfacția elevilor privind pregătirea profesională a cadrelor didactice	23
Figura 9. Gradul didactic al angajaților din colegii și CEHTA	23
Figura 10. Gradul didactic al angajaților în SP	23
Figura 11. Vechimea în muncă a angajaților colegiilor și CEHTA	24
Figura 12. Vechimea în muncă a angajaților SP evaluate	24
Figura 13. Cauzele fluctuației cadrelor didactice	25
Figura 14. Perioada de participare la formarea profesională (cu excepția pregătirii psihopedagogice) (2013-2018)	26
Figura 15. Tipurile de formare continuă, cadre didactice de specialitate, ultimii 2 ani	26
Figura 16. Profesorii folosesc la ore și alte materiale, pe lângă manual, tablă și cretă	27
Figura 17. Gradul de satisfacție al cadrelor didactice privind calitatea cursurilor de formare continuă	27
Figura 18. Analiza procesului de instruire la cursurile de formare continuă	27
Figura 19. Necesitatea cursurilor de formare continuă pentru cadrele didactice de specialitate	28
Figura 20. Evoluția numărului de elevi în colegii și CEHTA (2013-2014 – 2017-2018)	30
Figura 21. Numărul de elevi în SP Bubuieci, Leova, Nisporeni (2013/2014 – 2017/2018)	30
Figura 22. Numărul de elevi pe specialități în colegii și CEHTA (2013/2014 – 2017/2018)	31
Figura 23. % absolvirii pe specialități în colegii și CEHTA (2013/2014 – 2017/2018)	32
Figura 24. Evoluția numărului de elevi pe meserii în SP Bubuieci, SP Leova și SP Nisporeni (2013/2014 – 2017/2018)	33
Figura 25. Procentul absolvirii pe meserii în școlile profesionale (Bubuieci, Leova, Nisporeni) (2013/2014 – 2017/2018)	33
Figura 26. Pierderi de contingent (2013/2014 – 2017/2018)	33
Figura 27. Cauzele pierderilor de contingent	34
Figura 28. Legătura cauzală între SO, calificare și curriculum	35
Figura 29. Meserii/specialități noi în agricultura ecologică necesare pe piața muncii	37
Figura 30. Conținuturi necesare a fi studiate în ÎIPT, în opinia agenților economici	37
Figura 31. Gradul de respectare a prevederilor contractuale privind procesul de organizare a SP	39
Figura 32. Opinia elevilor privind realizarea SP la agentul economic	39
Figura 33. Locul realizării SP (părerea cadrelor didactice)	40
Figura 34. Locul realizării SP (părerea elevilor)	40
Figura 35. Promovarea SP în colegii și CEHTA (2013/2014 – 2017/2018)	41
Figura 36. Provoacări în perioada SP la agentul economic	43
Figura 37. Principalele provoacări în procesul organizării SO la întreprindere	43
Figura 38. Procesul de monitorizare a realizării SP la agentul economic	43

Figura 39. Monitorizarea elevilor în procesul de realizare a SP la întreprindere	44
Figura 40. Gradul de realizare a monitorizării SP la agentul economic	44
Figura 41. Inserția socioprofesională a absolvenților de colegii și CEHTA (2014-2017)	47
Figura 42. Inserția socioprofesională a absolvenților de școli profesionale (2014-2017)	48
Figura 43. Cererea salarială a elevilor la angajare	48
Figura 44. Oferta salarială a angajatorilor pentru un tânăr specialist	49
Figura 45. Evoluția alocațiilor bugetare (mii lei) și a nr. de elevi în colegii și CEHTA (2014-2017)	55
Figura 46. Evoluția alocațiilor bugetare (mii lei) pentru colegii și CEHTA (2014-2017)	55
Figura 47. Distribuția alocațiilor bugetare (%), în medie, în colegii și CEHTA (2014-2017)	55
Figura 48. Evoluția structurii alocațiilor bugetare (2014-2017)	56
Figura 49. Evoluția alocațiilor bugetare (mii lei) și a numărului de elevi în ȘP Nisporeni și ȘP Bubuieci (2014-2017)	57
Figura 50. Distribuția alocațiilor bugetare în ȘP (%), în medie (2014-2017)	57
Figura 51. Evoluția veniturilor extrabugetare (mii lei) în colegii și CEHTA (2014-2017)	58

LISTA ABREVIERILOR

ADA	Agenția Austriacă de Dezvoltare
ANACEC	Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
APC	Autoritate Publică Centrală
APL	Autoritate Publică Locală
BNS	Biroul Național de Statistică al Moldovei
CEDA	Centrul pentru Educație Antreprenorială și Asistență în Afaceri
CzDA	Agenția de Dezvoltare a Cehiei
CAI Rîșcani	Colegiul Agroindustrial din Râșcani
CAI Grinăuți	Colegiul Agroindustrial din Grinăuți
CAI Ungheni	Colegiul Agroindustrial din Ungheni
CCI	Camera de Comerț și Industrie
CDG	Cadre didactice de cultură generală
CDS	Cadre didactice de specialitate
CEx	Centru de Excelență
CE	Comisia Europeană
CEHTA, CEx Țaul	Centrul de Excelență în Horticultură și Agricultură din Țaul
CEx Chișinău	Centrul de Excelență în Viticultură și Vinificație din Chișinău
CNC	Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova
CORM	Clasificator al Ocupațiilor în Republica Moldova
CSFPAIA	Comitetul Sectorial pentru Formare Profesională în Agricultură și Industria Alimentară
CTA Svetlii	Colegiul Tehnic Agricol din Svetlii
CZMV Brătușeni	Colegiul de Zootehnie și Medicină Veterinară din Brătușeni
GIZ	Agenția Germană pentru Cooperare Internațională
GȚ	Gospodărie Țărănească
HG	Hotărârea Guvernului
HEKS	Fundația elvețiană HEKS
ISCED	Clasificarea Internațională Standard a Educației (International Standard Classification of Education)
IP	Înstruire practică
ÎPT	Învățământ profesional tehnic
ÎÎPT	Instituție/i de învățământ profesional tehnic
ÎLM	Învățarea la locul de muncă
LED	Fundația Liechtenstein Development Service
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MDL	Leu moldovenesc
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
OME	Ordinul Ministrului Educației

PC	Personal de conducere
PSocial	Pedagog social
PTAux	Personal tehnic auxiliar
RM	Republica Moldova
SO	Standard Ocupațional
SP	Stagiu de practică
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
ȘP	Școală Profesională
ȘP Bubuieci	Școala Profesională din Bubuieci
ȘP Leova	Școala Profesională din Leova
ȘP Nisporeni	Școala Profesională din Nisporeni
TIC	Tehnologii informaționale și de comunicare
UE	Uniunea Europeană

SUMAR EXECUTIV

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului *Dezvoltarea zonelor rurale în Republica Moldova*, Partea I: *Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin integrarea acestuia în lanțurile valorice interne și globale, în special a sectorului culturii de soia*, finanțat de UE și implementat de Agenția Austriacă de Dezvoltare, în parteneriat cu Centrul Educațional PRO DIDACTICA și Asociația Internațională Donau Soja (Austria).

Proiectul își propune să contribuie la sporirea capacității de afirmare a sectorului pe piața internă și externă, precum și la fortificarea capacităților instituțiilor de învățământ profesional tehnic din domeniul agroalimentar, așa încât oferta educațională să asigure necesitățile pieței muncii și să răspundă standardelor aferente de calitate. Printre rezultatele scontate ale proiectului se numără: consolidarea capacităților de inovare și de educație în sectorul agriculturii, sporirea accesului la piațe și extinderea cererii de produse agroalimentare certificate și ecologice pe piața internă și cea externă, utilizarea standardelor și a certificării pentru creșterea performanței lanțurilor valorice, promovarea unui mediu favorabil asigurării standardelor de calitate, în particular în sectorul culturii de soia, și alinierea cadrului legal și a documentelor de politici ale Republicii Moldova la standardele de calitate ale UE.

Studiul are ca scop identificarea provocărilor și a necesităților cu care se confruntă instituțiile de învățământ profesional tehnic, cadrele didactice, elevii și partenerii economici ai acestora, pentru a furniza instruire inițială și formare profesională continuă de calitate în conformitate cu cerințele pieței muncii. Obiectivele specifice ale studiului sunt:

- Identificarea necesităților de consolidare a capacităților instituționale și de dezvoltare a competențelor profesionale ale personalului CEHTA, ale colegiilor și școlilor profesionale (manageri, profesori, maiștri, traineri) în domeniul agroalimentar pentru o mai bună sinergie cu cerințele pieței muncii;
- Identificarea standardelor ocupaționale, a calificărilor profesionale și a curricula indispensabile asigurării transpunerii standardelor de calitate în sectorul agroalimentar și identificarea necesarului de suport metodologic în alcătuirea planurilor anuale de înmatriculare a elevilor la specialități și meserii în domeniul agroalimentare;
- Stabilirea necesităților esențiale pentru formarea sistemului de formare continuă din perspectiva introducerii standardelor de calitate în domeniu prin actualizarea, conceperea de noi curricula și implementarea unor proiecte anexate pe crearea sistemului de formare continuă la nivel local, regional și național.

Cercetarea delimitează în special perioada cuprinsă între anii 2014 și 2018. Procesul de investigare s-a desfășurat pe parcursul a patru luni (iunie-iulie, septembrie-octombrie, 2018). Metodologia a constat în colectarea datelor primare de la 7 instituții (un centru de excelență, 3 colegii și 2 școli profesionale), prin interviuri (la care au participat 27 de cadre manageriale), sondaje (la care au participat 104 cadre didactice, 143 de elevi și 55 de agenți economici-parteneri ai instituțiilor cercetate). De asemenea, au fost folosite și instrumente cantitative de colectare a datelor. Cele 5 seturi de indicatori: resursele umane, procesul de instruire și formare, infrastructura și baza tehnico-materială, colaborarea cu mediul economic și finanțarea ÎIPT.

Ulterior colectării și procesării datelor cantitative și calitative, au fost organizate 2 focus-grupuri cu 12 reprezentanți ai mediului de afaceri și 12 elevi, iar pentru validarea informației și a datelor incluse în raport a fost organizat un atelier de lucru cu 23 de reprezentanți ai instituțiilor evaluate (cadre didactice și manageriale, responsabili de asigurarea calității, responsabili de organizarea și desfășurarea stagiilor de practică).

Pe lângă sursele primare de colectare a datelor empirice, studiul a presupus și o revizuire a literaturii și a surselor secundare din domeniu.

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Resurse umane

În anul de studii 2017-2018, personalul angajat în cele 7 instituții a inclus 624 de persoane. Sistemul de învățământ în domeniul agroalimentar rămâne a fi neatractiv pentru tinerii specialiști, se constată o pondere de 24% cadre didactice la limita pensionării sau pensionari. Personalul tehnic auxiliar constituie 56% în colegii și în centrul de excelență și 45% în școlile profesionale. Numărul profesorilor ce dețin grad didactic este destul de redus (56%); de asemenea, instituțiile evaluate duc lipsă de psihologi.

Cercetarea a relevat faptul că o treime din cadrele didactice respondente au competențe digitale foarte reduse și necesită dezvoltarea acestora, dar și utilizează insuficient tehnologiile informaționale în procesul de predare. Se atestă un interes major pentru perfecționare profesională la capitolul: modele și tehnologii inovative la disciplinele de specialitate; utilizarea TIC în procesul de predare; agricultura ecologică schimbările climatice; cultivarea cerealelor nemodificate genetic. De asemenea, a fost identificată lipsa sprijinului pentru mobilitatea internațională a profesorilor. La fel ca și în alte sectoare, persistă fluctuația cadrelor didactice tinere și migrația acestora peste hotarele țării în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit.

Procesul de instruire și formare profesională

În rândul tinerilor se atestă o preferință scăzută pentru meseriile și specialitățile din domeniul agroalimentar. În ÎIPT din domeniul agroalimentar au studiat 776 de elevi, cu 5% mai puțin decât în anul de învățământ precedent, în instituțiile evaluate acest indicator a înregistrat o descreștere de 6%. În același timp se înregistrează mari pierderi de contingent, la unele specialități/ meserii de până la 44%. În ultimii 10 ani activitățile de promovare a ÎIPT sunt realizate după același model de ultimii zece ani, preponderent doar înainte de perioada de admitere.

În ultimii 3 ani, au fost elaborate curricula la majoritatea specialităților din domeniul agricol, numai câteva însă în baza calificării profesionale, deoarece, la moment, sunt aprobate doar 8 calificări în domeniul agricol pentru nivelul IV ISCED. Mai mult ca atât, aceste calificări nu au fost elaborate în baza standardelor ocupaționale, ci în lipsa acestora. Pentru profesiile muncitorești din domeniul agricol sunt elaborate și aprobate doar 6 standarde ocupaționale și 3 calificări.

În contextul în care curricula în domeniu au fost concepute recent, se atestă lipsa manualelor de specialitate, a ghidurilor metodologice și a materialelor didactice. Cadrele didactice de specialitate utilizează în predare manuale vechi sau conținuturi din manualele editate în România, Rusia sau din surse de pe Internet. Respondenții au menționat că, în lipsa manualelor de specialitate “conținutul predat diferă mult de la o instituție la alta și de la un profesor la altul. Ca urmare, examenul de calificare devine o provocare pentru elevii din aceste instituții.

În același timp, s-a determinat că lipsesc curricula la multe meserii (nivelul III ISCED) (de ex., *Viticultor, Viticultor-vinificator și pomicultor ș.a.*), procesul de instruire fiind realizat doar în baza Planului de învățământ.

Cooperarea cu agenții economici

Managerii și cadrele didactice au specificat faptul că implicarea agenților economici în elaborarea de curricula în domeniul agroalimentar este dificilă, întrucât aceștia nu sunt motivați și nici conștienți de necesitatea angajării în proces. Pe de altă parte, agenții economici participanți la sondaj au identificat un șir

de specialități și meserii necesare a fi introduse în oferta educațională, cum ar fi: *Agronom pentru agricultura ecologică, Agricultor pentru culturi de câmp ecologice, Apicultor pentru culturi de câmp ecologice, Auditor pentru agricultura ecologică, Operator în ferme ecologice mixte, Tehnician ecolog și protecția calității mediului, Specialist în elaborarea standardelor ocupaționale, Tehnician în agricultura ecologică, precum și altele adiacente sectorului – Nutriționist pentru animale și Nutriționist pentru oameni.*

De asemenea, agenții economici consideră necesară introducerea următoarelor conținuturi: Standarde de calitate privind producția agroalimentară ecologică, Prevederi legale privind producția agroalimentară ecologică și riscurile schimbărilor climatice.

Formarea profesională continuă (CVET)

Rezultatele cercetării au scos la iveală faptul că majoritatea instituțiilor evaluate nu organizează cursuri de formare continuă pentru adulți, șomeri și/sau alte categorii de persoane în căutarea unui loc de muncă (excepție – ȘP Leova și ȘP Nisporeni), dar și interesul scăzut al acestora pentru prestarea serviciilor de formare continuă de scurtă durată, cu toate că agenții economici respondenți au arătat un interes semnificativ pentru formarea continuă a specialiștilor din întreprinderi în colaborare cu instituțiile de învățământ.

Chiar dacă Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a centrului de excelență prevede formarea continuă a cadrelor didactice de specialitate și manageriale în domeniul de specializare, precum și certificarea competențelor profesionale dobândite în mediul formal, informal și nonformal, CEHTA deocamdată nu prestează asemenea servicii, nici servicii de formare continuă pentru adulți și/sau cursuri de scurtă durată.

Baza tehnico-materială și capacitatea instituțională

Analiza informațiilor denotă că cele 7 instituții evaluate dispun de suficiente spații, care sunt utilizate parțial pentru desfășurarea procesului educațional. Blocurile de studii sunt valorificate la capacitate maximă. În majoritatea instituțiilor au fost reparate capital acoperișurile, iar în unele au fost schimbate geamurile, celelalte spații fiind reparate cosmetic; o instituție nu dispune de grupuri sanitare.

Capacitatea instituțională a unităților de învățământ evaluate (excepție – ȘP Bubuieci) depășește considerabil numărul actual de elevi și angajați. Toate instituțiile dispun de cămine: din 23 de cămine, doar 10 sunt utilizate pentru cazarea elevilor, restul necesită reparații capitale și nu sunt funcționale.

Baza tehnico-materială în instituțiile care au beneficiat de suportul proiectelor de asistență tehnică externă este bună, în același timp, majoritatea instituțiilor dispun de echipament și utilaje uzate, ce necesită a fi decontate. Aceste utilaje ocupă spații de depozitare și generează cheltuieli. De aceea, pentru realizarea calitativă a procesului de instruire este nevoie de o expertiză tehnică a infrastructurii ÎIPT, a utilajului și terenurilor didactice .

Toate instituțiile au laboratoare pentru instruirea practică a elevilor, iar cele pentru meseriile și specialitățile din domeniul agroalimentar sunt dotate doar parțial. Se atestă capacități limitate în administrarea patrimoniului și gestionarea eficientă a bazei tehnico-materiale, a spațiilor și terenurilor. Instituțiile dispun de spații și teren agricol în exces, dar exploatarea acestora nu aduce venituri extrabugetare relevante. Suprafața totală a gospodăriilor didactice în gestiunea ÎIPT evaluate constituie circa 1078 ha, doar o parte sunt folosite în scopuri didactice sau sunt date în arendă, iar celelalte nefiind valorificate.

Finanțarea activității instituțiilor de profil

În linii generale, finanțarea ÎIPT este asigurată în mod adecvat în pofida constrângerilor bugetare. Cu toate acestea, se remarcă lipsa priorităților educaționale, costurile ridicate de întreținere și alte dovezi de eficiență scăzută, care indică asupra unui management slab și care nu poartă răspundere pentru rezultate.

Alocările de la bugetul de stat pentru colegiile evaluate au crescut gradual începând cu anul 2014 presupunând o majorare de aproximativ 42% în anul 2017. Și raportul alocărilor bugetare per elev a crescut semnificativ, de la 18000 lei (2014) la aproximativ 24 000 lei în 2017. Alocările bugetare per elev în școlile profesionale este mai mic, variind între 12 000 și 14000 lei. Cea mai mare cotă a alocărilor bugetare este pentru retribuirea muncii (59%). Alocările bugetare sunt destinate și pentru cheltuieli de mentenanță (întreținere, servicii comunale, reparații curente), burse, asigurare cu hrană, procesul educațional (procurarea de echipamente, materiale didactice, consumabile etc.).

ÎIPT sunt eligibile să genereze venituri extrabugetare, fiind identificate două categorii: i) obținute din servicii (taxele de studii, arenda spațiilor, servicii de formare continuă, colaborarea cu agenții economic, cazare etc.) și ii) obținute din activități de producere. Veniturile extrabugetare în colegii și Centrul de excelență din Țaul sunt obținute din realizarea producției finite (60%) și din serviciile prestate (40%). Veniturile din prestarea serviciilor diferă foarte mult de la o instituție la alta. Media anuală a veniturilor extrabugetare în colegii și CEx Țaul este practic triplă, față de media școlile profesionale. În același timp, școlile profesionale nu înregistrează venituri din taxe de studiu, pe când unele colegii înregistrează, în medie, pentru 4 ani, 40% din suma venitului extrabugetar.

În concluzie, finanțarea ÎIPT nu este realizată în bază de performanțe și nu stimulează o administrare eficientă a resurselor, aceasta nu ține cont de nevoile reale ale instituțiilor, se face fără o analiză reală a necesităților, deoarece sunt luate în calcul costurile anterioare. Finanțarea per elev este insuficientă și favorizează lipsa performanței. Finanțarea suplimentară depinde foarte mult și de capacitatea ÎIPT de a elabora proiecte. Generarea veniturilor în rezultatul activității economice a gospodăriei didactice este dificilă, o provocare fiind capacitatea redusă a personalului din ÎIPT din domeniul agroalimentar de a realiza acest lucru. Majoritatea instituțiilor evaluate nu au capacități pentru a accesa fonduri europene și de a scrie la proiecte pentru asistență tehnică.

RECOMANDĂRI

Studiul prezintă o serie de recomandări atât pentru echipa proiectului, cât și pentru instituțiile publice centrale, locale, dar și pentru partenerii din sectorul asociativ și cel privat. Recomandările sunt orientate spre următoarele acțiuni:

- Consolidarea capacității organizaționale și a resurselor umane în ÎIPT pentru promovarea inovării în sectorul agroalimentar și crearea unui centru funcțional de prestare a serviciilor de formare continuă în cadrul CEHTA.
- Elaborarea standardelor ocupaționale (*Viticultor-vinificator, Floricultor, Agronom, Tehnician asigurarea calității, Tehnician în industria alimentară și altele*).
- Elaborarea calificărilor profesionale (*Cultivator legume și fructe, Viticultor-vinificator, Pomicultor, Floricultor*) și revizuirea unor calificări deja existente (*Agronom, la specialitățile Legumicultură, Pomicultură, Viticultură și enologie, Tehnician asigurarea calității, la specialitățile Siguranța produselor alimentare, Tehnologia produselor de origine vegetală și Tehnologia produselor de origine animală*).
- Elaborarea de curricula la meseriile *Apicultor, Viticultor-vinificator și Pomicultor*, dar și revizuirea de curricula la toate specialitățile din domeniul agroalimentar după elaborarea standardelor ocupaționale și a calificărilor; elaborarea manualelor, a materialelor didactice la disciplinele de profil și a ghidurilor metodologice.
- Introducerea de conținuturi legate de agricultura ecologică în programele educaționale, dezvoltarea sistemului de formare continuă, promovarea avantajelor ÎPT și ale profesiilor din domeniul agricol, în special în regiunile defavorizate din punct de vedere economic.

INTRODUCERE

Scopul cercetării

Evaluarea capacităților instituțiilor de învățământ profesional tehnic din domeniul agroalimentar a avut drept scop identificarea provocărilor și a problemelor majore cu care se confruntă instituțiile de învățământ profesional tehnic, precum și realizarea unei analize de necesități, pentru furnizarea unor servicii de instruire și formare profesională inițială și continuă de calitate, conform cerințelor pieței muncii.

Prezentul Raport constituie un element important pentru planificarea acțiunilor ulterioare în cadrul proiectului finanțat de Uniunea Europeană (UE) *Dezvoltarea zonelor rurale în Republica Moldova, Partea I. Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin integrarea acestuia în lanțurile valorice interne și globale, în special a culturii de soia*, mai ales pentru aria de intervenție a partenerului de implementare Centrul Educațional PRO DIDACTICA, și anume:

- consolidarea capacităților Centrului de Excelență din Țaul și ale ÎIPT;
- dezvoltarea standardelor ocupaționale, a calificărilor, a curricula și a programelor de formare continuă necesare îmbunătățirii ofertei educaționale în sector;
- instruirea cadrelor manageriale și didactice;
- elaborarea programelor de mentorat, de dezvoltare a afacerilor în domeniul agriculturii ecologice și de ghidare în carieră pentru elevii ÎIPT cu specialități agricole;
- revizuirea cadrului normativ și de reglementare privind introducerea standardelor de calitate UE în promovarea agriculturii ecologice.

În plus, contribuția specifică a studiului constă în concluziile și recomandările pentru toți actorii relevanți (instituții de învățământ, ministere de resort, autorități publice centrale și locale și reprezentanți ai mediului de afaceri). Astfel, studiul a urmărit să informeze actorii-cheie, inclusiv factorii de decizie și reprezentanții sectorului privat, despre necesitatea implicării și facilitării activităților de consolidare a capacităților ÎIPT în scopul îmbunătățirii procesului de formare profesională în domeniul agroalimentar.

Aspecte generale ale învățământului profesional tehnic (ÎPT)

Sistemul de ÎPT în domeniul agricol include ansamblul instituțiilor de învățământ care oferă programe de instruire și formare profesională a muncitorilor calificați, a maștrilor, tehnicienilor și altor categorii de specialiști în conformitate cu Cadrului național al calificărilor din Republica Moldova¹(CNC), Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor², Nomenclatorul domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar³ aprobate de guvern, precum și cu nivelurile 3, 4 și 5 ale Clasificării Internaționale Standard a Educației (ISCED)⁴.

Instruirea și formarea profesională în domeniul agroalimentar se realizează în 20 ÎIPT (12 școli profesionale⁵, 6 colegii și 2 centre de excelență). La moment, aceste instituții furnizează programe de formare profesională tehnică secundară (nivelul III ISCED), programe de formare profesională tehnică postsecundară (nivelul IV ISCED). Potrivit prevederilor Codului Educației, ÎIPT, în special centrele de

¹ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=372759>

² <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=359703>

³ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=362327>

⁴ <https://mecc.gov.md/ro/content/clasificarea-internationala-standard-educatiei-isced-2011-0>

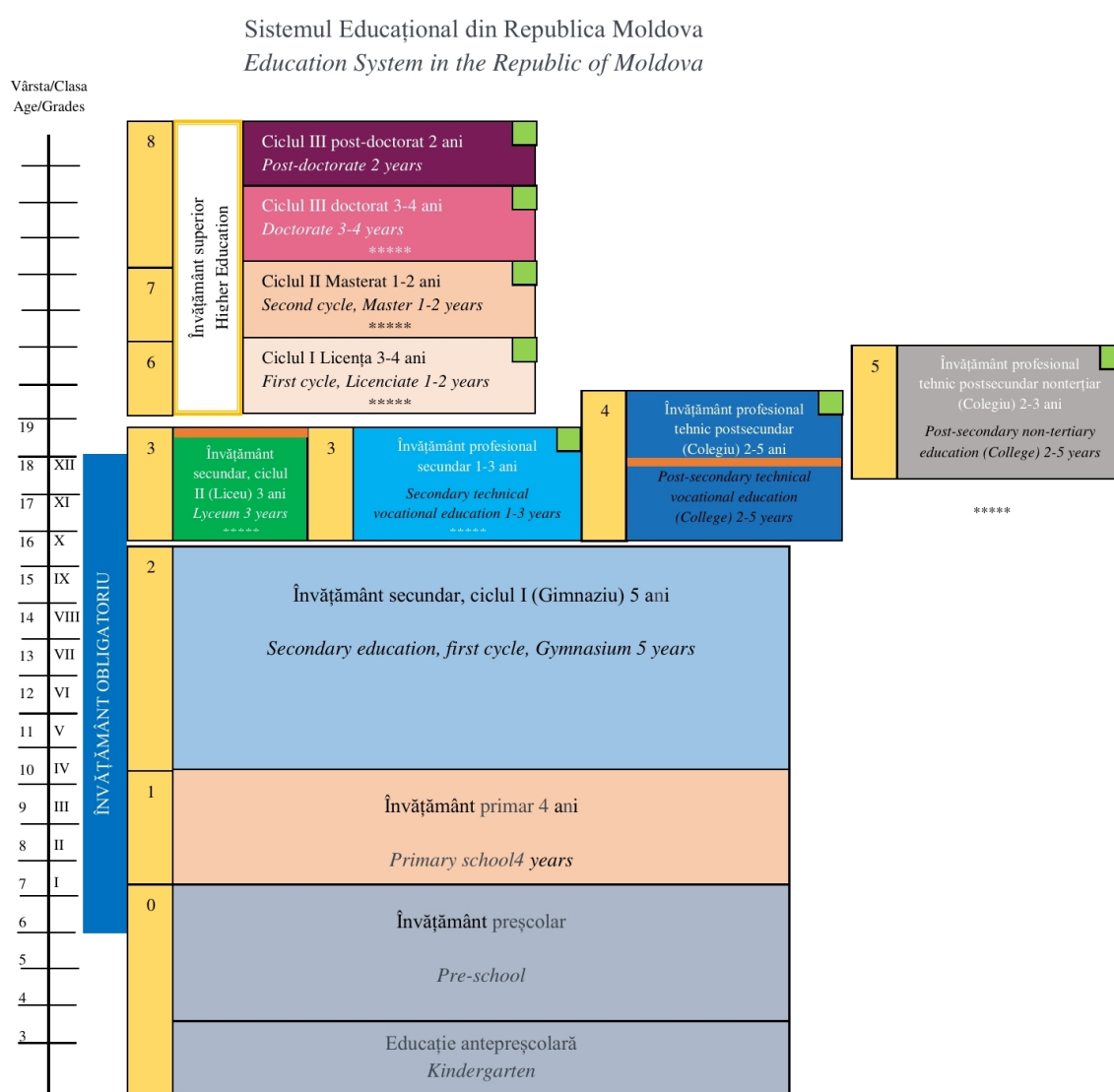
⁵ Școlile profesionale, pe lângă pregătirea muncitorilor calificați în domeniul agroalimentar, formează muncitori calificați și în alte domenii.

exelență, pot oferi și programe de formare profesională tehnică postsecundară nonterțiară (nivelul 5 ISCED). În Tabelul 10. ÎIPT în domeniul agroalimentar și specialitățile/meseriile studiate, 2017-2018) sunt indicate CEHTA, colegiile agricole și școlile profesionale, precum și specialitățile/meseriile care pot fi studiate în aceste instituții.

Anual, lista specialităților și meseriilor poate suferi modificări, lărgind sau limitând oferta educațională.

Colegiile și centrele de excelență în domeniul agroalimentar au o subordonare dublă, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC). Aceste instituții funcționează în baza unui regulament intern, elaborat în conformitate cu regulamentul-cadru aprobat de MECC. Școlile profesionale sunt subordonate doar Ministerului Educației, Culturii și Cercetării.

Figura 1. Sistemul educațional din Republica Moldova, conform ISCED 2011

La fel, în ÎIPT în domeniul agroalimentar poate fi desfășurat și învățământul dual – în instituțiile de învățământ și în unitățile economice. Mai multe detalii despre procesul de instruire dar și cadrul legislativ și normativ al învățământului profesional tehnic sunt prezentate în Anexa I. Aspecte generale ale sistemului de Învățământ profesional tehnic.

Metodologia

Capitolul 2 conține o descriere a abordării cercetării, a instrumentelor utilizate pentru colectarea datelor, a metodelor folosite și a modului în care au fost accesați respondenții. Tot aici sunt făcute referințe cu privire la valabilitatea, fiabilitatea și considerentele etice.

Colectarea datelor și populația instituțiilor evaluate

Cercetarea vizează perioada 2014-2018. Procesul de investigare s-a desfășurat pe parcursul a patru luni (iunie-iulie, septembrie-octombrie 2018). Datele empirice au fost colectate în lunile iulie și octombrie 2018. Eșantionul a fost alcătuit din 104 cadre didactice de specialitate, inclusiv maiștri-instructori, 27 de cadre manageriale, 55 de agenți economici, 143 de elevi, precum și alți actori relevanți, reprezentanți ai asociațiilor de profil.

Criteriile de selecție a ÎÎPT au inclus: tipul, categoria, capacitatea instituțională, limba de studii, mediul și localizarea geografică (Tabelul 11. Date despre ÎÎPT și participanții la studiu).

Procesul de investigare a fost realizat în 7 ÎÎPT din domeniul agroalimentar, dintre care 3 școli profesionale din totalul de 12 școli profesionale (25%), 3 colegii și un centru de excelență (50%) din cele 8 instituții (6 colegii și 2 centre de excelență) din domeniu.

Astfel, eșantionul instituțiilor a înglobat toate tipurile de ÎÎPT – școli profesionale, colegii și un centru de excelență. Acestea sunt amplasate în localități rurale și urbane din toate cele 3 zone – nord, sud, centru – și din municipiul Chișinău (Figura 2).

S-a optat pentru aceste criterii de selecție într-o a colecta date exacte, reprezentative și relevante, indiferent de tipul, categoria, capacitatea instituțională, mediul sau localizarea geografică a instituției.

La investigare au participat cadre didactice de specialitate și maiștri-instructori – peste 75% din totalul celor angajați în ÎÎPT evaluate. Drept criterii de selecție au servit: predarea disciplinelor/modulelor de specialitate, genul, vârsta și experiența pedagogică. Elevii participanți la discuții focus-grup (12) au fost aleși aleatoriu, folosindu-se următoarele criterii: genul, anul de studii, mediul de reședință, meseria/specialitatea aleasă. Criteriile de selecție a agenților economici pentru participare la chestionări și discuții focus-grup au vizat: domeniul de activitate, localizarea geografică a întreprinderii, gradul de implicare în procesul de formare și instruire profesională și cooperarea cu ÎÎPT din domeniu.

Metodele de cercetare

Metoda de culegere și sistematizare a informațiilor a fost cea mixtă, fiind utilizate atât instrumente cantitative, cât și instrumente calitative de colectare a datelor cu orientare de tip pozitivist-explicativă – cercetarea directă, selectivă, pe bază de chestionar. Examinarea datelor statistice din surse secundare a fost realizată la începutul cercetării, pentru a contribui și a susține componenta calitativă.

Figura 2. Localizarea instituțiilor evaluate

Chestionarea: Au fost elaborate trei chestionare: pentru cadre didactice de specialitate, pentru agenți economici parteneri ai ÎÎPT și pentru elevi. Chestionarul pentru cadrele didactice de specialitate a inclus 38 de întrebări, cel pentru agenții economici – 30 de întrebări și cel pentru elevi – 31 de întrebări. Adicional, au fost realizate 24 de interviuri aprofundate, cu întrebări deschise, cu managerii instituțiilor.

Au fost folosite și instrumente cantitative de colectare a datelor. În acest sens a fost elaborat un formular Excel, care a cuprins 5 seturi de indicatori: resursele umane, procesul de instruire și formare, infrastructura și baza tehnico-materială, colaborarea cu mediul economic și finanțarea ÎÎPT. Totuși, cercetarea cantitativă nu poate oferi același număr de răspunsuri generalizabile.

Focus-grup: Pentru a atinge scopul acestui studiu, a fost necesară o înțelegere profundă a opiniilor și experiențelor informatorilor. Astfel, s-a recurs la o metodă descriptivă de cercetare calitativă. Ulterior colectării și procesării datelor cantitative și calitative, au fost organizate 2 focus-grupuri cu 12 reprezentanți ai mediului economic și 12 elevi (Tabelul 1).

Atelier de lucru: Pentru validarea informației și a datelor incluse în Raport și pentru completarea acestora, a fost organizat un atelier de lucru cu 23 de reprezentanți ai instituțiilor evaluate (cadre didactice, cadre manageriale, responsabili de asigurarea calității, responsabili de organizarea și desfășurarea stagiilor de practică).

Tabelul 1. Categoriile de participanți la focus-grupuri și atelierul de lucru

Eveniment	Categoria de participanți	# de participanți
1 Focus-grup	Elevi ai ÎÎPT în domeniul agroalimentar	12
2 Focus-grup	Agenți economici în domeniul agroalimentar	12
Atelier de lucru	Cadre didactice de specialitate/maiștri-instructori	6
	Responsabili asigurarea calității	5
	Responsabili stagii de practică	6
	Cadre manageriale	6

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Pe lângă sursele primare de colectare a datelor empirice, studiul a presupus și o revizuire a literaturii și a surselor secundare din domeniu. Cercetarea s-a fundamentat pe date empirice calitative, în special pe constatările și analizele făcute în baza interviurilor, chestionărilor și observațiilor, de rând cu analiza datelor cantitative furnizate de ÎÎPT evaluate, precum și pe informații și date statistice extrase din surse secundare. Subiecții au fost informați în detaliu despre scopul și metodologia de cercetare, dându-și consimțământul de a participa la procesul de investigare, având acces la versiunea finală a Raportului.

Reprezentativitatea datelor

Rezultatele studiului sunt reprezentative pentru ÎÎPT incluse în proiect, toți informatorii având un profil profesional adecvat. Eșantionul ales a cuprins instituții de toate tipurile, variate ca localizare geografică, capacitate, potențial etc., acestea reprezentând 35% din ÎÎPT cu profil agroalimentar din țară.

Analiza și concluzia au fost generate pe baza datelor empirice calitative și cantitative, care au fost susținute cu date cantitative valoroase și date statistice extrase din surse secundare naționale, valabile și fiabile. Astfel, întrucât rezultatele obținute sunt reprezentative pentru ÎÎPT cercetate, recomandările acestui studiu pot fi utilizate la planificarea acțiunilor și luarea deciziilor privind consolidarea capacităților ÎÎPT

din domeniul agroalimentar în scopul furnizării unor servicii de instruire și formare profesională de calitate, în conformitate cu necesitățile pieței muncii.

Procesul de evaluare a ÎIPT a cuprins câteva etape, și anume:

- Pilotarea instrumentelor de colectare a datelor în CEx Chișinău.
- Colectarea datelor cantitative în cele 7 instituții în baza unui formular ce conținea 5 indicatori.
- Organizarea vizitelor de către experți în instituții, pentru completarea chestionarelor și realizarea interviurilor cu cadrele manageriale.
- Organizarea a 2 focus-grupuri cu elevi și agenți economici, pentru validarea datelor colectate prin chestionare.
- Validarea rezultatelor cercetării prin organizarea unui atelier de lucru cu respondenții și expedierea proiectului final de raport participanților la investigare.
- Analiza datelor colectate și a informației din sursele secundare.
- Modificarea și definitivarea rezultatelor în baza propunerilor făcute în procesul de validare.
- Elaborarea concluziilor și a recomandărilor în baza rezultatelor cercetării.

Capitolele ce urmează cuprind analiza rezultatelor discuțiilor și interviurilor, a datelor sondajelor realizate cu cadre didactice de specialitate, elevi și agenți economici, a datelor cantitative furnizate de ÎIPT, precum și a datelor preluate din surse secundare. Analiza se axează pe diagnoza situației procesului de formare profesională în ÎIPT evaluate, a necesităților de creștere a capacităților ÎIPT pentru a oferi o pregătire de calitate și relevantă, precum și a provocărilor cu impact asupra dezvoltării ÎIPT din domeniul agroalimentar.

CAPITOLUL 1. RESURSELE UMANE

Capitalul uman reprezintă forța fundamentală în dezvoltarea instituțiilor ÎPT, având o valoare mai mare decât patrimoniul acestora. Acest capitol prezintă rezultatele analizei cantitative și calitative a personalului angajat, inclusiv a cadrelor didactice cu potențial de predare și formare în agricultura ecologică.

1.1. Categoriile de angajați

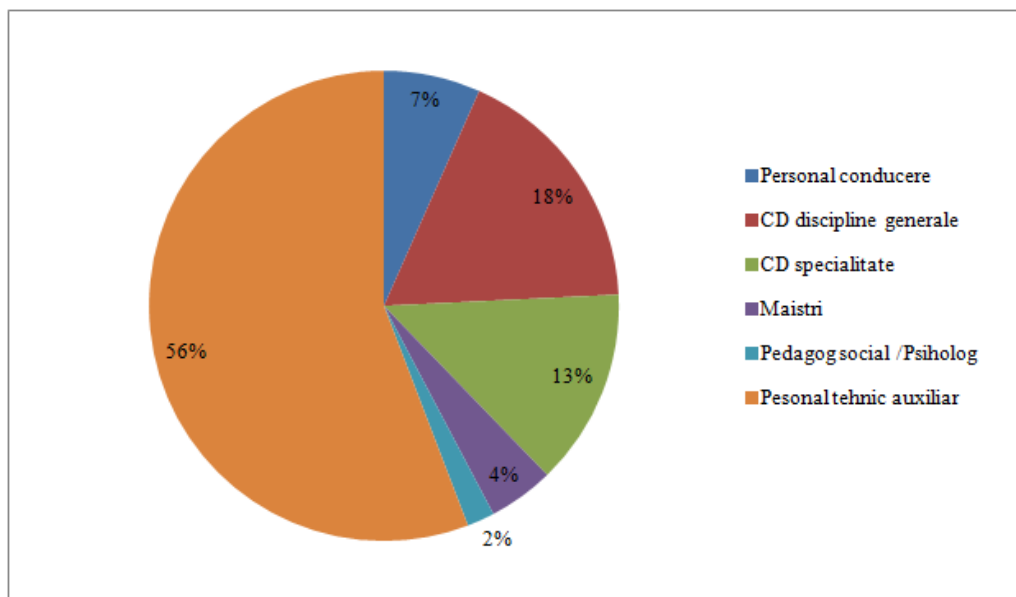
Categoriile de angajați analizate: personalul de conducere, cadre didactice discipline de cultură generală, cadre didactice de specialitate, maiștri, pedagogi sociali, psihologi și personalul tehnic auxiliar. În anul de studii 2017-2018, personalul celor 7 ÎPT evaluate a numărat 624 de angajați (Tabelul 2).

Tabelul 2. Distribuția personalului angajat pe categorii (2017-2018)

	TOTAL	Personal de conducere	Cadre didactice dis.generale	Cadre didactice specialitate	Maiștri- instructori	Psiholog	Pedagog social	Personal tehnic auxiliar
	Nr.	%	%	%	%	%	%	%
CEHTA	123	6.5	16.2	8.9	0	0.8	2.4	65.5
CAI Ungheni	83	7.2	21.6	18	4.8	0	1.2	46.9
CTA Svetlii	14	1.7	16.9	13.3	9.1	0	1.4	53.5
CAI Grinăuți	73	8.2	16.4	16.4	2.7	0	1.3	54.7
ȘP Nisporeni	71	4	11	10	20	0	3	53.0
ȘP Leova	70	6	17	3	21	0	3	50.0
ȘP Bubuieci	62	8	16	21	20	0	3	32.0
Total, medie	624	5.9	16.4	12.9	11.1	0.1	2.2	50.8

În CEHTA și cele 3 colegii cercetate, din 421 de angajați, personalul de conducere constituie 7%, cadrele didactice discipline de cultură generală – 7%, cadrele didactice de specialitate – 14%, maiștrii-instructori – 4% și pedagogii sociali – 2%. Cea mai mare pondere este înregistrată de personalul tehnic auxiliar – 56%. O singură instituție din cele enumerate are un psiholog (Figura 3).

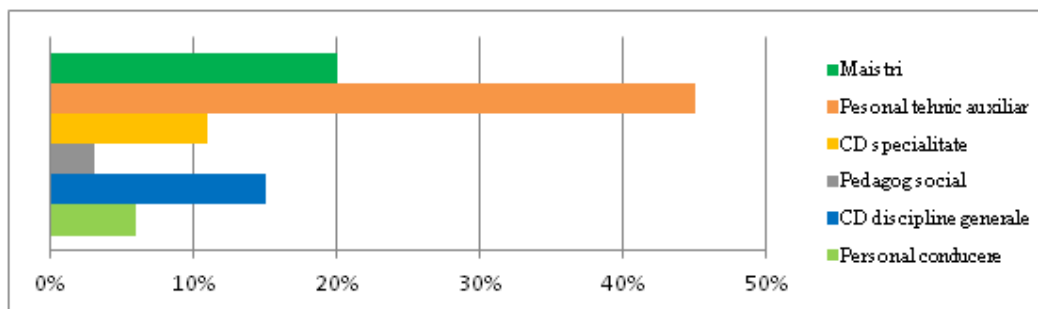
Figura 3. Categoriile de angajați în CEHTA și colegii

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

În cele 3 școli profesionale personalul de conducere reprezintă 6%. Ponderea cadrelor didactice de specialitate și a maistrilor-instructori este de 11% și, respectiv, 20%, depășind cota înregistrată de cadrele didactice discipline de cultură generală cu 16%. Pedagogii sociali reprezintă 3%, psihologii – 0%, iar personalul tehnic auxiliar, similar colegiilor și Centrului de Excelență, înregistrează cea mai înaltă rată – 45% din totalul de angajați (Figura 4).

Figura 4. Categoriile de angajați în școlile profesionale

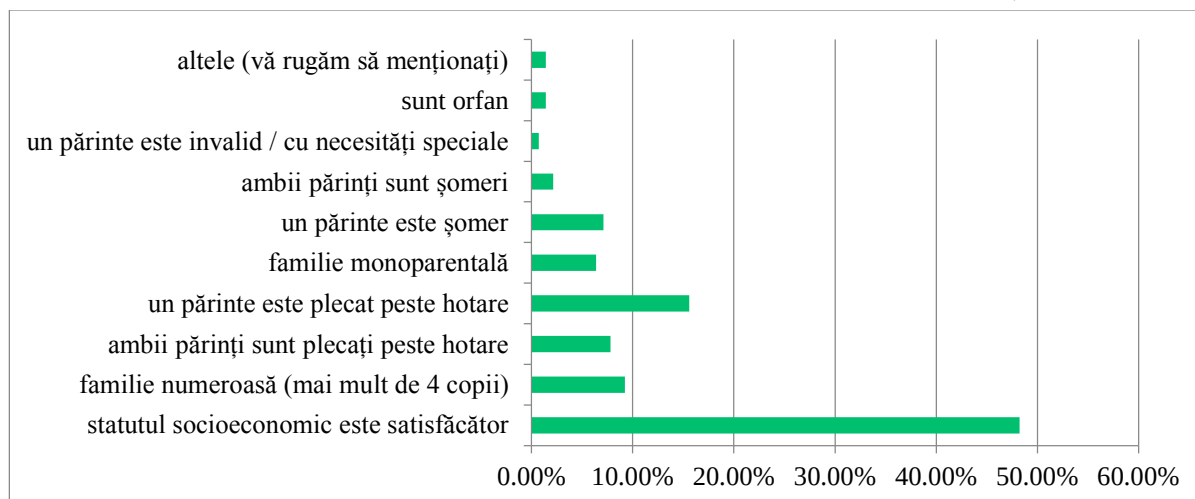

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului (ȘP Bubuieci, ȘP Leova și ȘP Nisporeni)

De menționat faptul că doar o singură instituție din cele 7 evaluate are angajat un psiholog, în condițiile în care aceste instituții, conform celor relatate de respondenți, au o pondere mare de elevi din familii social vulnerabile⁶ și copii ”destul de dificili”. O dovadă reprezintă și datele despre elevii chestionați (Figura 5. Statutul socioeconomic al familiilor elevilor respondenți: 52,0% dintre aceștia nu au un statut socioeconomic satisfăcător și provin din familii cu unul/ambii părinți plecați peste hotare (23,4%), familii numeroase (mai mult de 4 copii) (9,2%), cu unul/ambii părinți șomeri (9,2%), familii monoparentale (6,4%), cu unul/ambii părinți invalizi (0,7%) sau sunt orfani (1,4%).

⁶ Familie social vulnerabilă – familie monoparentală, familie cu unul /doi părinți migrați, familie cu părinți cu dezabilități, familie cu mai mult de 4 copii, unul/ambii părinți șomeri, unul/ambii părinți invalizi sau copii orfani.

Figura 5. Statutul socioeconomic al familiilor elevilor respondenți

Sursa: Sondajul cu elevii, 141 de respondenți

Cadrele de conducere explică ponderea destul de ridicată a personalului tehnic auxiliar (45% în școlile profesionale și 56% în colegii și centrul de excelență) prin necesitatea acestei categorii de angajați pentru întreținerea infrastructurii, a gospodăriilor, stațiunilor didactice experimentale, terenurilor agricole etc. Capacitatea ÎÎPT și infrastructura acestora în majoritatea cazurilor (exceptând ȘP Bubuieci) depășește cu mult necesarul instituțiilor date. Astfel, infrastructura trebuie întreținută, dar nu este valorificată la capacitate maximă. Terenurile agricole ale colegiilor și CEHTA au suprafețe mult mai mari decât școlile profesionale, acestea variind între 100 ha și peste 400 ha. Faptul dat ar explica cota mai mare cu 11% a necesarului de personal auxiliar din aceste instituții în comparație cu aceeași categorie de personal din școlile profesionale.

În anul de studii 2017-2018, numărul angajaților în instituțiile cercetate a constituit 624 de persoane. Astfel, raportând numărul de 2595 elevi din cele 7 instituții la numărul de angajați (624), ponderea elevilor este de 4,15 – cu un indicator mai înalt înregistrat în școlile profesionale (4,36) și un indicator mai mic în colegii și CEHTA (4,05).

Coraportul număr de elevi la un cadru didactic este de 9,2 (9,65 în colegii și CEHTA și, respectiv, 8,43 în școlile profesionale), fapt explicat și de specificul studiilor. Pentru comparație, prezentăm numărul elevilor per cadru didactic în învățământul profesional în alte țări⁷: în Germania indicatorul este de 13,96, în Austria – de 9,93, în Finlanda – de 18,52, în Estonia – de 17,57, în Marea Britanie – de 21,55, în Ungaria – de 12,58.

Într-un asemenea context, am putea concluziona că, în cele 7 ÎÎPT, indicatorul mic privind numărul de elevi per angajat ar trebui să se convertească în calitate înaltă a procesului de formare profesională evaluate, fapt care nu se confirmă în realitate.

1.2 Gradul de calificare al angajaților

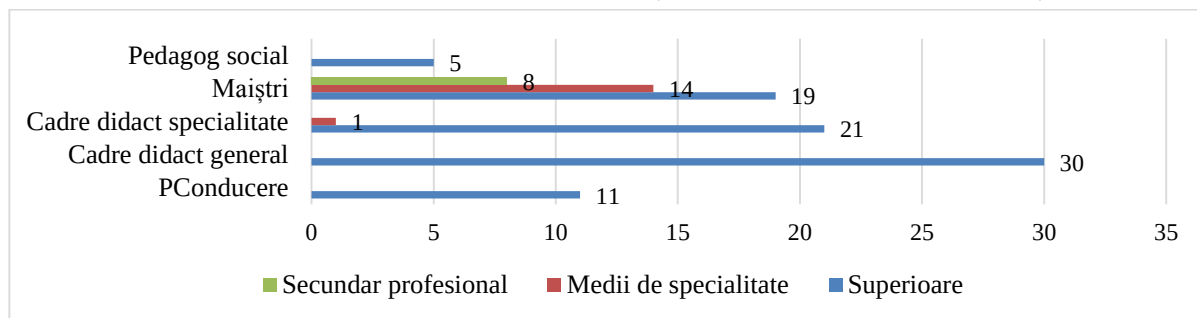
Rezultatele analizei nivelului de calificare al cadrelor didactice din instituțiile evaluate denotă faptul că deținerea studiilor universitare constituie o condiție pentru a activa ca pedagog. Situația este diferită

⁷ https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=EAG_PERS_RATIO

pentru maiștrii-instructori, întrucât studiile minime necesare sunt cele medii de specialitate (nivelul IV ISCED).

În colegii și CEHTA, 90% din personal⁸ dețin diplomă de studii superioare, 6% – de studii medii de specialitate și 4% – de studii secundar profesionale (Figura 6). Toate cadrele didactice discipline de cultură generală și de specialitate au studii universitare. Maiștrii-instructori, în proporție de 57%, au studii medii de specialitate, 33% – studii secundare profesionale și 10% – studii superioare.

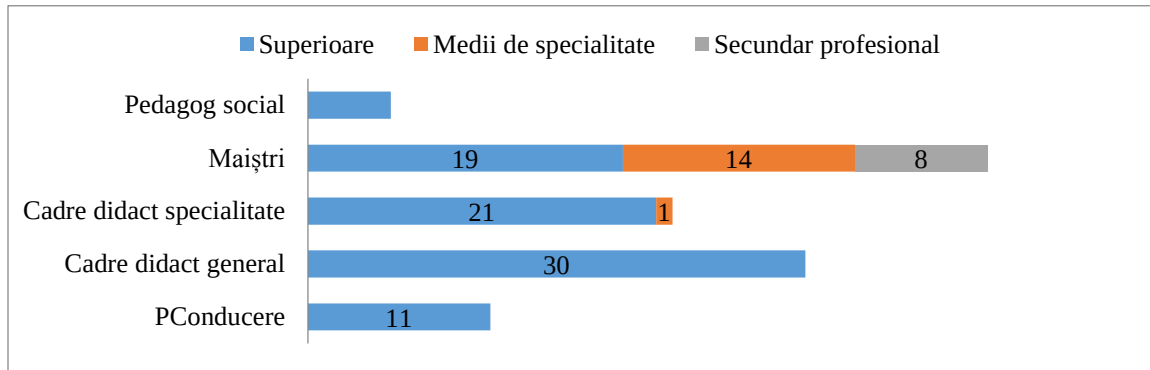
Figura 6. Nivelul studiilor personalului managerial și cadrelor didactice (CEHTA și colegii)

Sursa: Sondajul cu elevii, 141 de respondenți

Din totalul de 109 de angajați⁹ în ȘP, 79% dețin diplomă de studii superioare. Din numărul total de maiștri-instructori, 46% dețin diplomă de studii superioare, 34% – de studii medii de specialitate și 20% – de studii secundar profesionale. Ponderea cadrelor didactice discipline de cultură generală și de specialitate ce dețin diplomă de studii superioare este de 100% (Figura 7).

Figura 7. Nivelul studiilor personalului managerial și cadrelor didactice în ȘP evaluate

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor colectate

Gradul de calificare al cadrelor didactice are impact direct asupra procesului de instruire și formare a elevilor. Rezultatele chestionării elevilor oglindesc această realitate, indicând faptul că 85% dintre aceștia sunt mulțumiți de pregătirea profesională a cadrelor didactice.

⁸ Excepție – personalul auxiliar.

⁹ Excepție – personalul tehnic.

1.3 Gradul didactic al angajaților

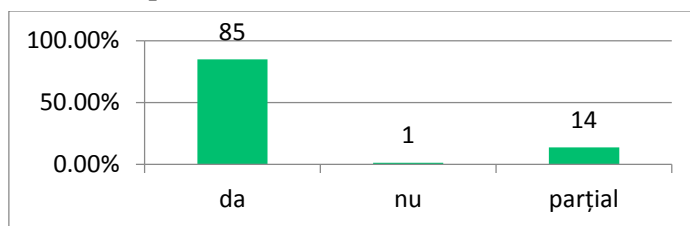
Un indicator al calității cadrelor didactice reprezintă gradul didactic deținut de aceștia. Dacă nivelul studiilor corpului profesoral în instituțiile evaluate, corespunde poziției deținute de aceștia, atunci ponderea celor care posedă grad didactic este destul de scăzută alcătuind 60% și 40% constituie cota celor care nu au grade didactice.

Din totalul de 177 de cadre didactice din colegii și CEHTA, 58% dispun de grad didactic. 4% dețin gradul didactic superior, 15% – gradul didactic I și cea mai mare cotă, de 39%, o acumulează deținătorii gradului didactic II. 42% nu dispun de grad didactic – 17% sunt tineri specialiști¹⁰, cu până la 2 ani de activitate (Figura 9).

Din totalul de 105 cadre didactice din școli profesionale, 62% dispun de grad didactic superior, I și II. Cea mai mare parte, 54%, dețin gradul didactic II, 6% – gradul didactic I și doar 2% au gradul didactic superior. 38% nu dispun de grad didactic, cca 14% fiind tineri specialiști, cu până la 2 ani de activitate (Figura 10).

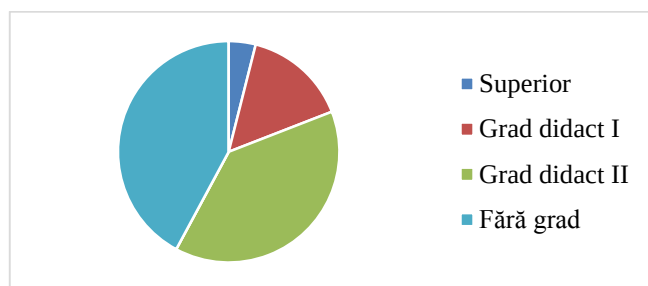
Procentul destul de înalt al cadrelor didactice ce nu dețin grad didactic (49% pentru colegii și CEHTA și 38% pentru școlile profesionale) a fost explicat de manageri prin faptul că, în condițiile în care atestarea cadrelor didactice este benevolă, unii profesori nu sunt motivați să obțină grad didactic.

Figura 8. Satisfacția elevilor privind pregătirea profesională a cadrelor didactice

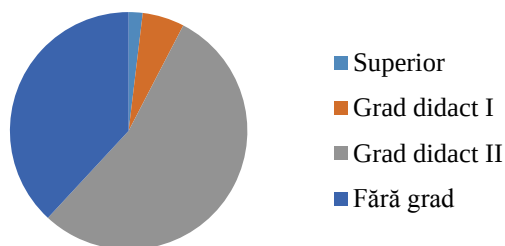
Sursa: Sondajul cu elevii, 143 de respondenți

Figura 9. Gradul didactic al angajaților din colegii și CEHTA

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Figura 10. Gradul didactic al angajaților din ȘP

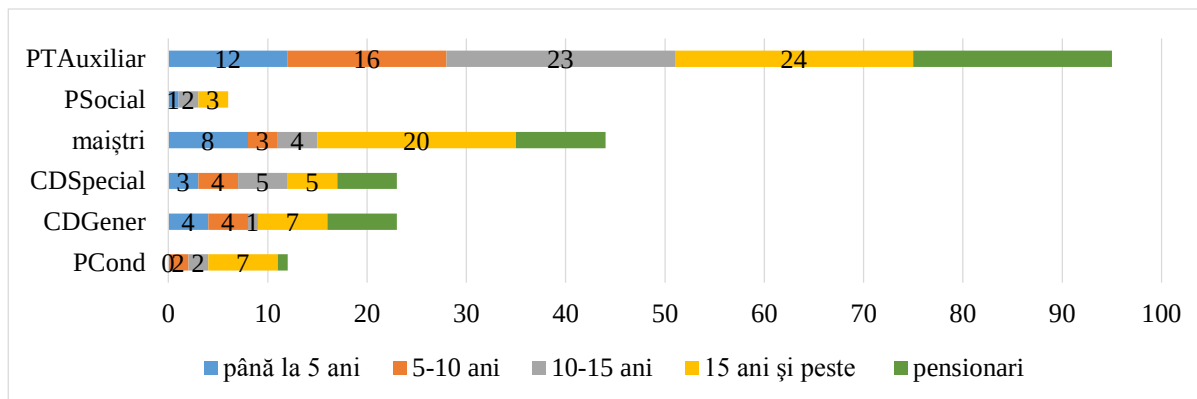
Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

¹⁰ Conform prevederilor *Regulamentului de atestare a cadrelor didactice din învățământul general, profesional tehnic și din cadrul serviciilor de asistență psihopedagogică*, aprobat prin Ordinul MECC nr. 62 din 23 ianuarie 2018, "tinerii specialiști și deținătorii diplomelor de master în științe ale educației/ la disciplina predată, care dețin studii superioare inițiale în domeniul de activitate sau la disciplina predată, sunt în drept să participe la procesul de atestare după minim doi ani de activitate educațională".

1.4 Vechimea în muncă a angajaților

Analiza vechimii în muncă a angajaților în colegii și CEHTA indică că cea mai mare cotă (40%) o dețin angajații cu vechime în muncă de peste 15 ani, fiind urmată de cota destul de ridicată de 26% a angajaților pensionari. Din cei 109 pensionari, personalul tehnic auxiliar constituie 60%, cadrele didactice 40%. Angajații care lucrează până la 5 ani constituie 12% și cei care lucrează între 5 și 10 ani – 10%.

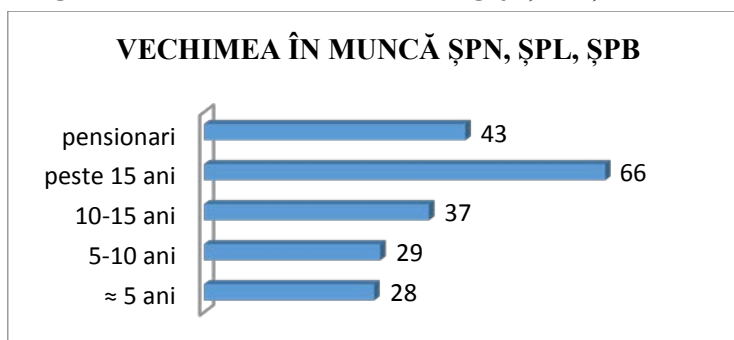
Figura 11. Vechimea în muncă a angajaților colegiilor și CEHTA

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

În școlile profesionale, pensionarii au o pondere destul de ridicată – 21%, cu 5% mai puțin comparativ cu aceeași categorie de angajați ai colegiilor și CEHTA. Din totalul de pensionari, personalul tehnic auxiliar acumulează 57%, iar cadrele didactice – 3%. Angajații care lucrează până la 5 ani constituie 14%, similar celor care lucrează între 5 și 10 ani. Aceștia sunt urmați de personalul care lucrează 10-15 ani, cu o pondere de 18%.

Figura 12. Vechimea în muncă a angajaților ȘP evaluate

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

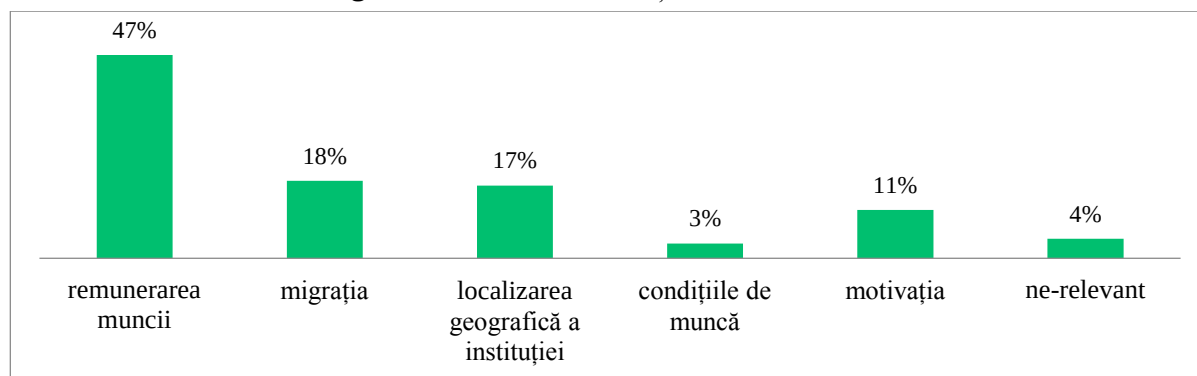
Cea mai înaltă rată, 33%, o constituie angajații cu o vechime în muncă de peste 15 ani.

Astfel, rezultatele cercetării arată că ponderea tinerilor specialiști este destul de redusă în toate instituțiile evaluate. Doar 13% din numărul total de cadre didactice sunt tineri specialiști, cu o vechime în muncă de până la 5 ani. Majoritatea cadrelor didactice o constituie persoanele cu vechime în muncă de peste 15 ani – 36% și pensionarii – 24%.

Îmbătrânirea corpului didactic și fluctuația profesorilor din ÎIPT, precum și lipsa dorinței tinerilor de a-și începe activitatea profesională în sistemul de învățământ, conform analizei informației prezentate de respondenți, sunt cauzate, în mare măsură, de remunerarea muncii și migrația peste hotare.

Cauza principală a situației menționate mai sus este, în opinia a 47% din respondenți, remunerarea muncii, apoi migrația – 17% și localizarea geografică – 17%. Respondenții au identificat și alte cauze: condițiile de muncă, motivația etc. (Figura 13).

Figura 13. Cauzele fluctuației cadrelor didactice

Sursa: Chestionare efectuată cu participarea cadrelor didactice (141 de respondenți)

Alte provocări cu care se confruntă cadrele didactice au fost menționate de participanții la atelierul de lucru. Din motive financiare, ”profesorii predau până la 6 sau chiar 7 discipline/module, pentru a acumula 720 de ore și a primi un salariu decent”. ”Pregătirea pentru atâtea discipline nu este calitativă și e foarte obositor”, specifică cadrele didactice. O altă dificultate este și faptul că ”noi lucrăm cu copii *slabi*, care au fost înmatriculați cu 5 pe linie, cea mai mare parte vin din familii cu probleme, părinți plecați peste hotare etc.” și ”nu este simplu să lucrezi cu ei și să obții performanțe”.

1.5 Formarea continuă a cadrelor didactice

În scopul asigurării calității în ÎIPT, este necesară dezvoltarea continuă a competențelor pedagogice, psihopedagogice, de specialitate ale cadrelor didactice, precum și adaptarea cunoștințelor la cerințele noi, utilizarea mijloacelor moderne de predare-învățare-evaluare.

Calitatea procesului educațional este condiționată, într-o mare măsură, de profesionalismul cadrelor didactice. Profesorul trebuie să aibă o viziune de ansamblu asupra procesului educațional, să elaboreze proiecte educaționale, să organizeze activități, să coordoneze elevii în procesul de învățare, să rezolve situații conflictuale, să consilieze elevii cu probleme etc. Ca urmare, acesta are nevoie de formare pe parcursul întregii perioade de activitate.

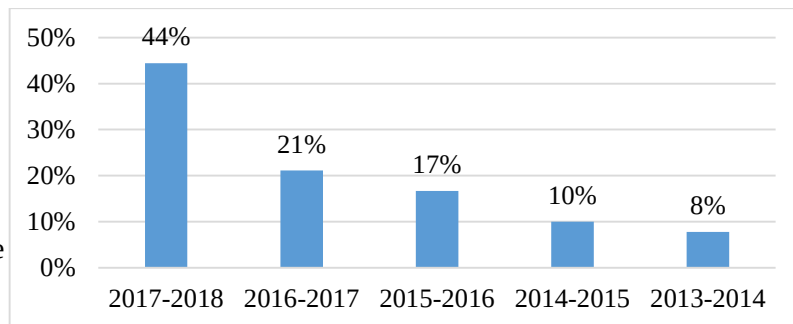
Orice recomandare de îmbunătățire a calității procesului educațional are șanse de reușită doar dacă se bazează pe o bună cunoaștere a situației. Din această perspectivă, analiza nevoilor educaționale, precum și a celor individuale devine prioritară în elaborarea unui plan de formare și perfecționare, fapt care la momentul de față nu se întâmplă în ÎIPT.

Reieșind din cele afirmate mai sus, a fost analizat procesul de formare continuă a cadrelor didactice prin prisma mai multor indicatori: perioada de participare, gradul de participare, oferta de cursuri de formare continuă, gradul de satisfacție privind calitatea procesului de formare, necesitățile de formare și preferințele pentru formarea profesională ulterioară.

Analiza datelor privind *perioada de participare a cadrelor didactice la cursuri de formare profesională* (denotă faptul că, în perioada 2017-2018, din numărul total de respondenți, 44% au participat la instruiuri, atingând, astfel, cota maximă și înregistrând o creștere de peste 23% comparativ cu perioada precedentă. În 2015-2016 cadrele didactice care au beneficiat de formări au acumulat 17%, cu 6% mai mult în comparație cu perioada anterioară.

Managerii ÎIPT au explicat numărul crescut de formări, în special în ultimul an de studii, prin faptul că marea majoritate sunt organizate gratuit, costul acestora fiind suportat de donatorii internaționali, de proiectele de asistență tehnică pe domenii sau de partenerii ÎIPT.

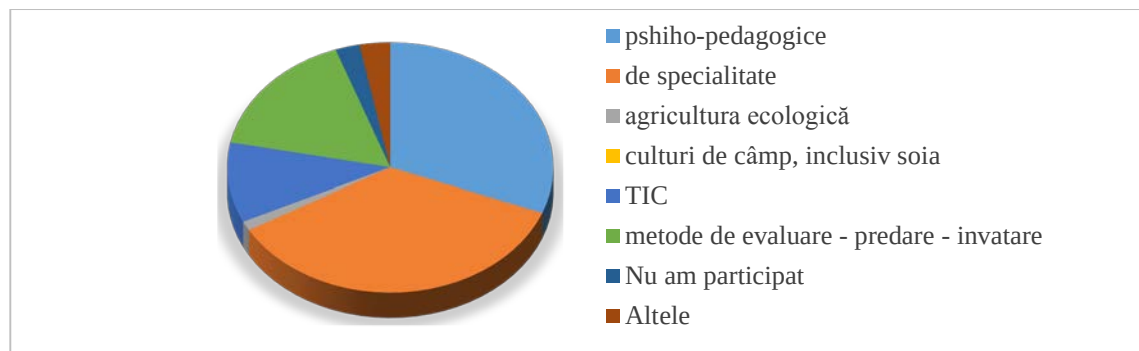
Figura 14. Perioada de participare la cursuri de formare profesională (cu excepția pregătirii psihopedagogice) (2013-2018)

Sursa: Sondajul efectuat cu cadrele didactice, 104 respondenți

Analiza rezultatelor privind *tipurile de formare continuă* (Figura 15) de care au beneficiat cadrele didactice în ultimii 2 ani oglindește faptul că un număr mare din respondenți (56,7%) au participat la cursuri de psihopedagogie¹¹. O pondere și mai ridicată – de 65,6% – a fost înregistrată de cei care au urmat cursuri *la specialitate*. **Chiar dacă numărul acestora este destul de ridicat, rezultatele sondajului indică 0 respondenți participanți la cursuri în domeniul culturilor de câmp, inclusiv soia.** Acest rezultat scoate în relief necesitatea de formări și în acest domeniu, deoarece studierea culturilor de câmp, inclusiv soia, este parte componentă a unor programe de învățământ. Beneficiarii de formări în domeniul agriculturii ecologice au acumulat 2% (cea mai redusă cotă), iar cei ce au participat la alte formări – de 4%; 6% nu au participat la instruiți în perioada analizată.

Figura 15. Tipurile de formare continuă, cadre didactice de specialitate, ultimii 2 ani

Sursa: Sondajul efectuat cu cadrele didactice

La instruiți privind metodele de predare-învățare-evaluare au luat parte 30% din respondenți. Subiecții care au urmat cursuri de formare în domeniul TIC au înregistrat 18,9%.

De menționat că procesul de chestionare a cadrelor didactice de specialitate a scos în evidență necesitatea organizării unor cursuri axate pe formarea competențelor digitale și utilizarea tehnologiilor informaționale în procesul de predare, întrucât 35% respondenți au solicitat să răspundă la întrebări pe hârtie, nu în format electronic, motivul fiind lipsa abilităților digitale elementare.

¹¹ Cursurile de formare în domeniul psihopedagogic sunt obligatorii pentru solicitanții de grade didactice

Astfel, fiind întrebați dacă profesorii folosesc la lecții alte materiale în afară de manual, tablă și cretă, 63% din elevi au răspuns "uneori", 9% au afirmat că acest lucru nu se practică și 29% au răspuns "permanent" (Figura 16).

Opiniile cadrelor didactice de specialitate despre gradul de satisfacție privind calitatea programelor de formare continuă s-au împărțit, 55% apreciind-o ca fiind satisfăcătoare și 45% – corespunde așteptărilor în mare măsură.

Niciun respondent nu a indicat calitatea cursurilor ca fiind necorespunzătoare (Figura 17).

La capitolul *procesul de instruire la cursurile de formare continuă*, după părerea a 55,0% dintre respondenți, conținuturile rămân a fi *predominat teoretizate*.

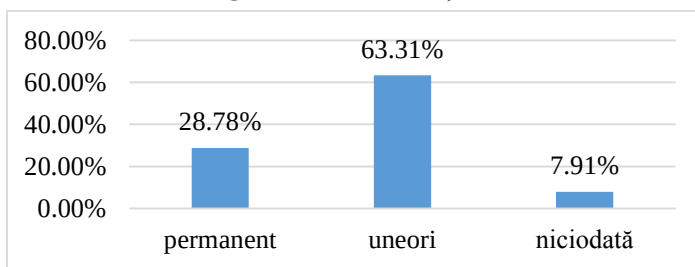
Participanții la atelierul de lucru au confirmat rezultatele chestionarelor: conținuturile cursurilor de formare continuă (obligatorii pentru conferirea sau confirmarea gradului didactic), precum și metodele utilizate "rămân a fi aceleași de ani de zile", "uneori și profesorii sunt aceeași, ca și cu 20 de ani în urmă, doar mai bătrâni".

Cunoștințele și competențele dobândite *nu sunt aplicative* – susțin aproximativ 12%; peste 16% au specificat că *oferta cursurilor de specialitate este destul de modestă*, iar un procent mai redus, cca 9%, afirmă că instruirile nu sunt axate *pe modalități inovative de învățare* (Figura 18).

Astfel, cunoștințele și abilitățile dobândite nefiind aplicative, mulți profesori nu sunt motivați să urmeze aceste cursuri.

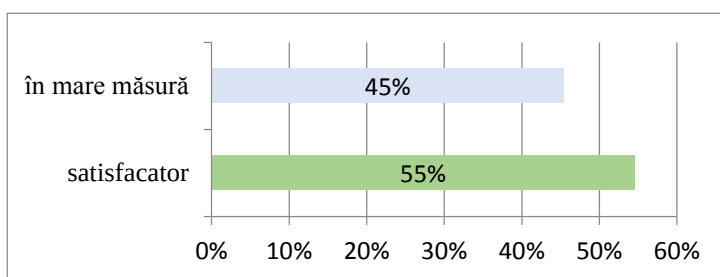
Un alt aspect cercetat vizează *identificarea nevoilor de pregătire profesională în scopul atingerii obiectivelor personale și a celor de sistem* (Figura 19).

Figura 16. Profesorii folosesc la ore și alte materiale, pe lângă manual, tablă și cretă

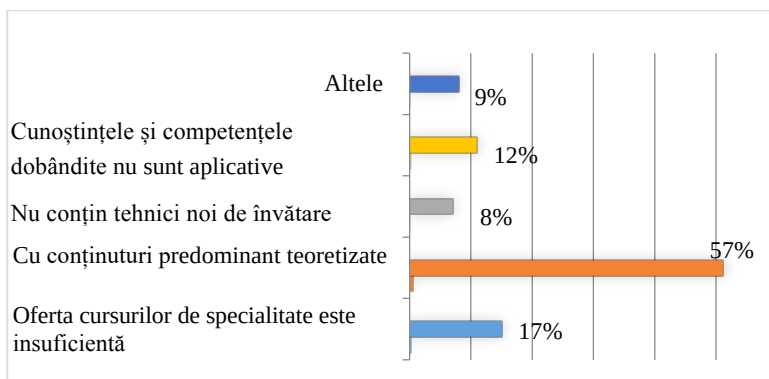
Sursa: Chestionarul realizat cu elevii

Figura 17. Gradul de satisfacție al cadrelor didactice privind calitatea cursurilor de formare continuă

Sursa: Sondajul efectuat cu profesorii

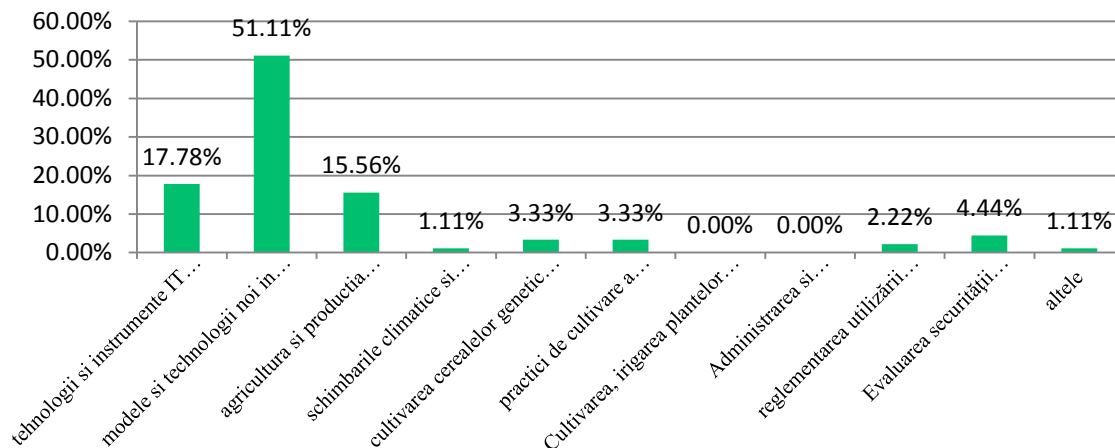
Figura 18. Analiza procesului de instruire la cursurile de formare continuă

Sursa: Sondajul efectuat cu profesorii

Respondenții, în proporție de 51,1%, au indicat necesitatea unor formări privind *modele și tehnologii inovative în domeniul disciplinei de specialitate*, 17,8% au dat preferință celor axate pe *tehnologiile informaționale*.

Figura 19. Necesitatea cursurilor de formare continuă pentru cadrele didactice de specialitate

Sursa: Sondajul efectuat cu cadrele didactice

Alt grup de cadre didactice de specialitate – 15,6% – pledează pentru instruire în domeniul agriculturii ecologice. Au optat pentru alte cursuri de formare continuă: evaluarea securității alimentelor obținute din plante transgenice (4,4%), practici ale agriculturii ecologice și confruntările cu schimbările climatice (3,3%), cultivarea cerealelor ecologice (3,3%), reglementarea utilizării plantelor, alimentelor, organismelor modificate genetic (2,2%), și schimbările climatice și impactul acestora asupra agriculturii (1,1%).

Nu se atestă interes pentru cursuri de formare continuă privind cultivarea, irigarea plantelor și managementul tehnologiilor agricole și administrarea și managementul îngrășămintelor azotate, reglementarea utilizării plantelor.

1.6 Concluzii și recomandări privind resursele umane

Concluzii:

- Personalul tehnic auxiliar constituie 56% în colegii și CEHTA și 45% în ȘP Bubuieci, ȘP Leova, ȘP Nisporeni, în condițiile în care scopul primar al ÎIPT este instruire și formare profesională.
- Ponderea cadrelor didactice discipline de cultură generală și de specialitate ce dețin diplomă de studii superioare este de 100%.
- Numărul cadrelor didactice ce dețin grad didactic este destul de redus, constituind doar 56,6%.
- Se atestă lipsa psihologului în 6 din cele 7 instituții evaluate.
- Sistemul de învățământ în domeniul agroalimentar rămâne a fi neatractiv pentru tinerii specialiști.
- Există fluctuația cadrelor didactice tinere și migrația acestora peste hotarele țării în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit.
- Se înregistrează lipsa unui sistem de atragere, motivare și promovare a cadrelor didactice, în special a celor tineri.
- Se constată o pondere înaltă de cadre didactice la limita pensionării sau pensionari (23,5%).
- Se atestă interes pentru perfecționare profesională:
 - utilizarea TIC în procesul de predare;
 - modele și tehnologii inovative în domeniul disciplinei de specialitate;

- o agricultura ecologică;
 - o evaluarea securității alimentelor obținute din plante transgenice;
 - o practici ale agriculturii ecologice și confruntările cu schimbările climatice;
 - o cultivarea cerealelor nemodificate genetic;
 - o reglementarea utilizării plantelor, alimentelor, organismelor modificate genetic;
 - o schimbările climatice și impactul acestora asupra agriculturii.
- Se identifică lipsa sprijinului pentru mobilitatea internațională a profesorilor.
 - Un număr considerabil de cadre didactice de specialitate denotă un grad foarte redus de competențe digitale.

Recomandări:

- Elaborarea unei strategii de promovare a sectorului agroalimentar (CEHTA ar putea realiza acest obiectiv).
- Promovarea politicilor la nivel central de atragere și menținere a tinerilor specialiști în sistemul de ÎPT în domeniul agroalimentar, precum și identificarea modalităților de a reduce fenomenul migrației tinerilor peste hotare în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit:
 - o elaborarea unei strategii și a unor mecanisme eficiente de atragere, motivare și promovare a cadrelor didactice, mai ales a tinerilor specialiști în domeniul agroalimentar;
 - o acordarea de stimulente financiare absolvenților universitari care doresc să activeze în calitate de cadru didactic în ÎPT;
 - o dezvoltarea parteneriatelor cu universitățile din Moldova (Universitatea Tehnică din Moldova, Universitatea Agrară de Stat din Moldova etc.), pentru realizarea activității practice a studenților în ÎPT, oferirea de sprijin financiar pentru deplasări, asigurarea cu loc de trai a studenților ș.a.
- Identificarea periodică a necesităților specifice de formare a personalului didactic în fiecare ÎPT și elaborarea Planurilor individuale de dezvoltare a corpului didactic. Prezentarea ofertei de necesități instituțiilor de furnizare a programelor de formare continuă pentru organizarea planificată a instruirilor în baza necesităților și în perioada optimă pentru solicitanți.
- Organizarea cursurilor de formare pentru cadrele didactice de specialitate în scopul formării competențelor de utilizare a TIC în procesul de predare.
- Consolidarea capacităților CEx pentru furnizarea programelor de formare profesională continuă în domeniul agroalimentar.
- Identificarea modalităților de facilitare a organizării cursurilor de formare și vizitelor de studii peste hotare pentru cadrele didactice de specialitate și manageriale din ÎPT din domeniul agroalimentar.
- Dezvoltarea unui management mai eficient, participativ, transparent.

CAPITOLUL. 2 PROCESUL DE INSTRUIRE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ

2.1 Contingentul de elevi

În anul academic 2017/2018, în ÎPT și-au făcut studiile 46,6 mii elevi (cu 4,5% mai puțin comparativ cu anul de studii 2016/17), din care 13,8 mii – în centre de excelență, 17,4 mii – în colegii și 15,4 mii – în școli profesionale (sursa: BNS).

În ÎIPT din domeniul agroalimentar au studiat 776 de elevi, cu 5,15% mai puțin decât în anul de studii precedent. Numărul de elevi în instituțiile evaluate la fel a înregistrat o descreștere de aproximativ 6% comparativ cu anul precedent.

În cadrul cercetării a fost realizată o analiză a contingentului de elevi din cele 7 ÎIPT evaluate pentru perioada 2013-2018¹².

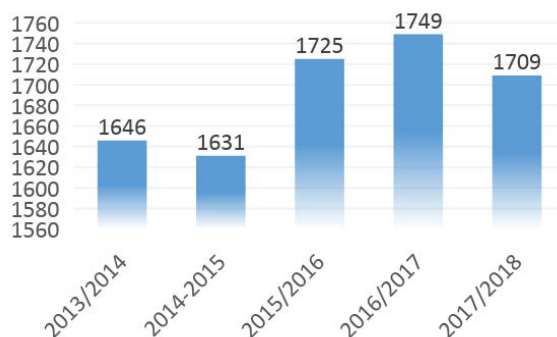
Rezultatele cercetării denotă faptul că, în perioada de referință, contingentul de elevi în cele 3 colegii și CEHTA a variat între 1631 și 1749, atingând cea mai înaltă cotă în anul de studii 2016-2017 și cea mai scăzută în anul de studii 2014-2016 (Figura 18). În această perioadă numărul de elevi a suferit o ușoară creștere, de aproximativ 3,6%.

Unul dintre factorii ce a catalizat această creștere, conform celor relatate de managerii instituțiilor de învățământ evaluate, a fost actualizarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională al specialităților și calificărilor pentru ÎPT postsecundar și postsecundar nonterțiar, prin HG nr. 853 din 14.12.2015. Domeniile *Fabricarea și prelucrarea* și *Agricultura* au fost completate cu specialități noi, solicitate de sectorul economic.

Datorită acestui fapt, începând cu anul de studii 2016-2017, anul când a fost înregistrată cea mai mare creștere a numărului de elevi, oferta educațională a CEHTA s-a completat cu 4 programe de formare profesională – *Legumicultura și pomicultura*, *Siguranța produselor agroalimentare*, *Tehnologia produselor de origine vegetală* și o meserie nouă în învățământul dual, *Cultivator legume și fructe*.

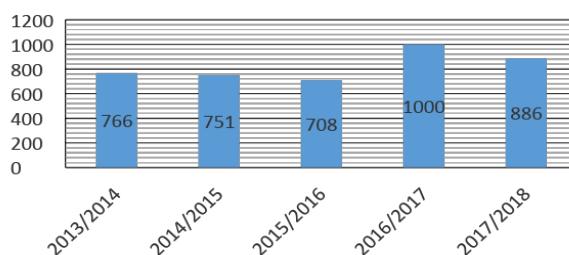
S-a înregistrat o creștere de contingent, cu 77 de elevi, la Colegiul TA Svetlîi. Conform celor relatate de managerii instituției, această creștere a fost condiționată de majorarea planului de admitere pentru anul de studii 2016-2017 și completarea ofertei educaționale cu specialitatea *Electrificarea agriculturii*.

Figura 20. Evoluția numărului de elevi în colegii și CEHTA (2013/2014 – 2017/2018)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului)

Figura 21. Numărul de elevi în ȘP Bubuieci, ȘP Leova, ȘP Nisporeni (2013/2014 – 2017/2018)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

¹² Datele pentru anii 2013-2017 au fost furnizate anual la 1 octombrie, iar pentru 2018 – la 1 iulie 2018.

Analiza evoluției contingentului de elevi în perioada de referință în ȘP Bubuieci, ȘP Leova și ȘP Nisporeni reflectă o creștere a numărului acestora în ultimii 2 ani, cu peste 29% în anul 2016/2017 comparativ cu anul precedent, și o creștere mai redusă cu 9% în anul 2017/2018 (Figura 21).

Creșterea respectivă, la fel ca și în cazul colegiilor, se datorează completării și actualizării Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor, aprobat prin HG nr. 425 din 03.07.2015. Astfel, începând cu anul de studii 2015-2016, oferta educațională a ȘP Nisporeni se completează cu 5 meserii noi:

- o *Viticulator-vinificator-pomicultor*, meserie complexă;
- o *Tractorist mașinist în producția agricolă-tractorist*, meserie complexă;
- o *Operator pentru suportul tehnic al calculatoarelor*;
- o *Cusător*;
- o *Cizmar-confecționar încălțăminte la comandă*, meserie prin învățământ dual.

Un alt factor important care a contribuit la creșterea numărului de elevi în ultimii 2 ani este faptul că în perioada de referință întreaga rețea de ÎÎPT a trecut printr-un proces de optimizare și reorganizare: numărul de instituții a scăzut și, respectiv, a crescut numărul de elevi în instituțiile care au continuat să activeze.

Creșterea ușoară a numărului de elevi ar putea fi și un rezultat al reformelor ample care au loc în sector cu scopul de a racorda procesul de formare profesională la necesitățile pieței muncii. Astfel, începând cu anul 2013, ÎÎPT au beneficiat de suport tehnic și financiar din partea UE, precum și a altor donatori internaționali, ceea ce a avut un impact pozitiv asupra consolidării capacităților acestor instituții. De asemenea, prin organizarea numeroaselor campanii de promovare a imaginii ÎÎPT, a crescut prestigiul lor.

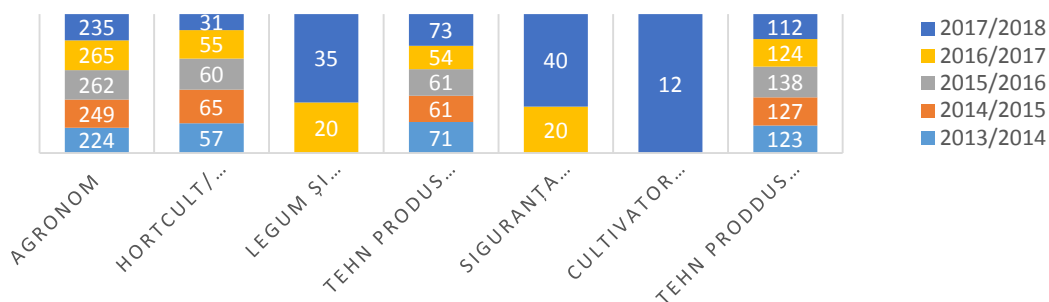
2.1.1 Evoluția contingentului de elevi pe specialități și meserii din domeniul agricol

Evaluarea contingentului de elevi a fost realizată conform programelor de formare profesională din domeniile de referință: *Agronomie, Siguranța produselor agroalimentare, Legumicultura și pomicultura, Tehnologia produselor de origine vegetală, Tehnologia produselor de origine animală, Cultivator de legume și fructe, Viticulator-vinificator, Viticulator-vinificator-pomicultor, Apicultor și Floricultor*.

În cele 3 colegii și CEHTA sunt studiate specialitățile *Agronomie, Siguranța produselor agroalimentare, Legumicultura și pomicultura, Tehnologia produselor de origine vegetală, Tehnologia produselor de origine animală* și meseria *Cultivator de legume și fructe*.

CEHTA oferă cea mai largă gamă de programe de formare profesională, 6 specialități din cele enumerate. Cei mai mulți elevi învață la specialitatea *Agronomie*, pe parcursul anilor de studii 2013/2014 – 2017/2018 numărul acestora a variat între 224 și 265.

Figura 22. Numărul de elevi pe specialități în colegii și CEx Țaul (2013/2014 – 2017/2018)

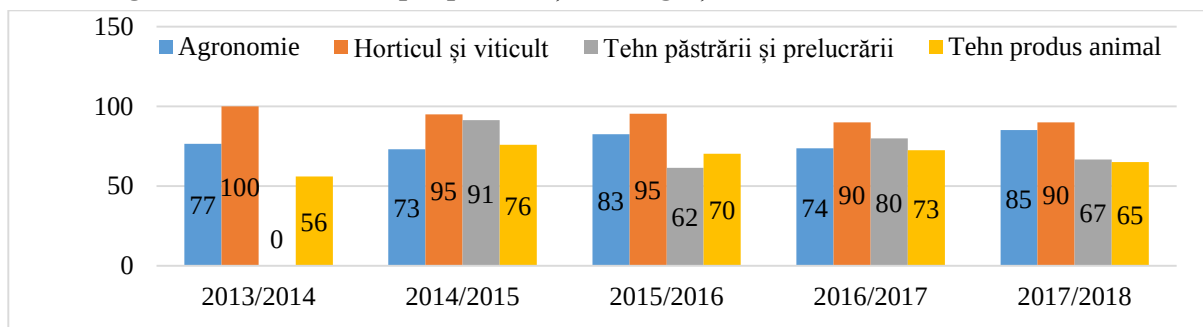
Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

2.1.2 Coeficientul de absolvire

În perioada de referință, coeficientul de absolvire la specialitățile evaluate în colegii și CEHTA variază între 56% și 100%.

Cele mai mari pierderi de contingent, de până la 44%, sunt înregistrate la specialitatea *Tehnologia produselor de origine animală*, care este urmată de specialitatea *Tehnologia păstrării și prelucrării fructelor și legumelor*, cu pierderi între 34% și 19%, iar cea mai înaltă rată de absolvire este atestată la specialitățile *Agronomie* și *Horticultură și viticultură*, între 76,6% și 85,2%, și, respectiv, 90%-100% (Figura 23).

Figura 23. % absolvirii pe specialități în colegii și CEHTA în 2013/2014 – 2017/2018

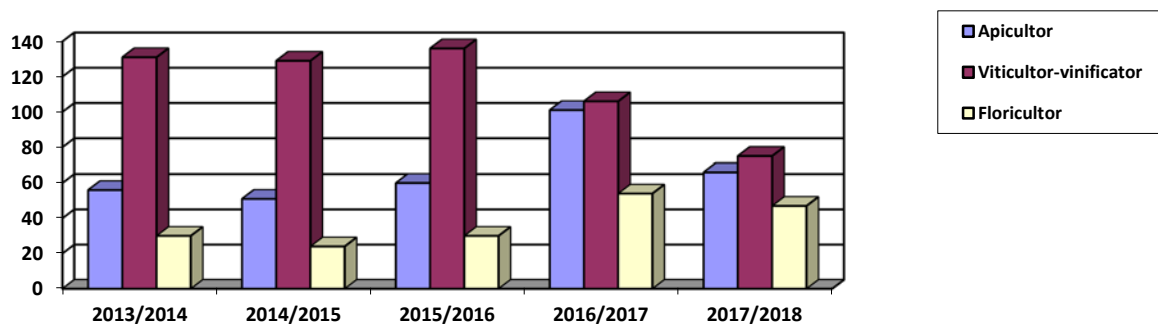
Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Școlile profesionale evaluate furnizează 3 programe de formare profesională la meseriile *Apicultor*, *Viticultor-vinificator*, *Viticultor-vinificator-pomicultor* și *Floricultor*. Programul de formare p la meseria *Apicultor* este realizat la ȘP Nisporeni și ȘP Bubuieci. Numărul de elevi, în perioada evaluată, a variat între 51 și 101, atingând cota maximă în anul de studii 2016-2017 și cea mai scăzută – în anul de studii 2014-2015 (Figura 22).

Programul de formare profesională la meseria *Viticultor-vinificator* este realizat la ȘP Nisporeni și ȘP Leova. Numărul total de elevi în anii de studii 2013/2014 – 2017/2018 a variat între 75 și 131, înregistrând cota maximă în anul de studii 2013-2014 și cota minimă în 2017-2018 (Figura 22).

Începând cu anul de studii 2016-2017, ȘP Nisporeni realizează un nou program de formare profesională la meseria complexă *Viticultor-vinificator-pomicultor*. Pe parcursul a 2 ani, la această meserie au fost înmatriculați 63 de elevi (Figura 24).

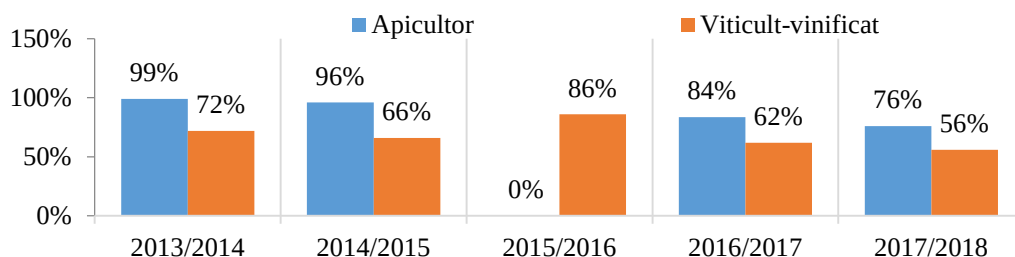
Figura 24. Evoluția numărului de elevi pe meserii în ȘP Bubuieci, ȘP Leova și ȘP Nisporeni (2013/2014 – 2017/2018)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Coeficientul de absolvire la meseriile agroalimentare, în perioada 2013-2018, variază între 56% și 99%. Cele mai mari pierderi, de până la 44%, s-au înregistrat la meseria *Viticultor-vinificator*, în anul de studii 2017/2018. Cel mai înalt coeficient de absolvire este la meseria *Apicultor*, atingând cote maxime de 96% și 99% în anii 2013/2014 și, respectiv, 2014/2015 (Figura 25).

Figura 25. Procentul absolvirii pe meserii în școlile profesionale (Bubuieci, Leova, Nisporeni) (2013/2014 – 2017/2018)

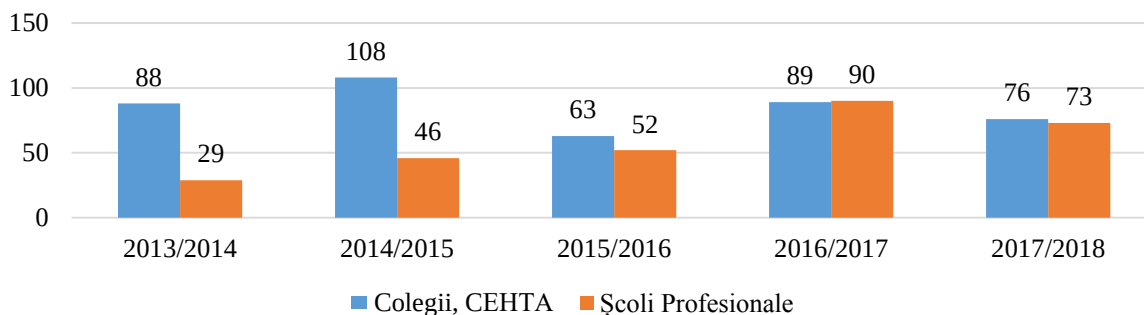

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

2.1.3 Pierderi de contingent

Un indicator al performanței ÎIPT reprezintă și numărul total de pierderi de contingent înregistrat la final de an de studii.

Figura 26. Pierderi de contingent în perioada 2013/2014 – 2017/2018

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

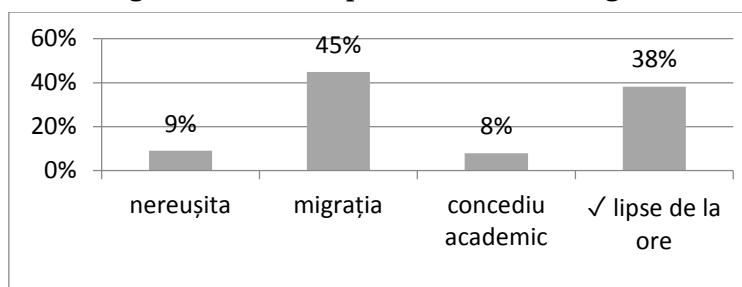
Analiza comparativă a pierderilor de contingent denotă faptul că, în perioada 2013/2014, în școlile profesionale acestea erau mult mai reduse decât în colegii și CEx. Ulterior, în anii 2016/2017 și 2017/2018,

pierderile de contingent în colegii și CEHTA s-au redus, iar în școlile profesionale au crescut esențial (Figura 26).

Conform percepției respondenților, acestea sunt cauzate de mai mulți factori: *migrația* (44,0%), 38,2% indică *lipsa de la ore*, care duce la abandon, iar cca 9,0% și 7,8% – *nereușita* și, respectiv, *concediul academic* (Figura 27).

Reprezentanții ÎIPT participanți la atelierul de lucru au afirmat că perioada de admitere devine o adevărată provocare pentru ÎIPT din domeniul agroalimentar.

Figura 27. Cauzele pierderilor de contingent

Sursa: Sondajul efectuat cu cadrele didactice

Conform relatărilor managerilor ÎIPT, în pofida faptului că oferta educațională a fost diversificată și îmbogățită cu programe noi, numărul de tineri care optează pentru specialități/meserii agricole este în descreștere în ultimii 5 ani”. Admiterea se transformă în ”recrutare de elevi” și ”pe an ce trece devine din ce în ce mai dificil de a convinge elevii să aleagă o profesie în agricultură”.

Una din cauze ce creează impedimente în perioada de admitere este și faptul că mijloacele de promovare a instituției și a specialităților sau meseriilor agricole ”sunt aceleași în ultimii 5 sau chiar 10 ani” conform celor relatate de cadrele didactice.

Concluzii:

- Se atestă o preferință scăzută pentru meseriile și specialitățile din domeniul agroalimentar în rândul tinerilor.
- Activitățile de promovare a ÎIPT sunt realizate după același model de 10 ani, preponderent înainte de perioada de admitere.
- Lipsește mobilitatea academică națională și/sau internațională a elevilor.
- Pierderile de contingent la unele meserii/specialități sunt destul de ridicate (până la 44%), ceea ce înseamnă și pierderi financiare, în contextul în care aceste instituții sunt finanțate din bugetul de stat.

RECOMANDĂRI:

- Crearea platformei de comunicare între ÎIPT din domeniul agricol, sectorul economic și instituțiile de învățământ din întreaga țară în vederea consolidării relațiilor dintre acești actori. Scopul – conștientizarea, de către elevi și studenți, a importanței agriculturii și a unui management durabil al resurselor naturale, precum și cunoașterea oportunităților de angajare în mediul rural.
- Desfășurarea unei campanii de informare publică privind perspectivele profesionale în agricultură, care să vizeze tinerii din gimnazii și licee și părinții acestora, realizarea unor vizite în gimnazii și licee, organizarea de activități interactive cu curiozități specifice profesiei.
- Diversificarea, modificarea și multiplicarea activităților de vizibilitate a ÎIPT și realizarea acestora pe tot parcursul anului. Implicarea altor actori (APL, asociații profesionale, părinți, elevi, absolvenți ai ÎIPT, agenți economici etc.) în campaniile de promovare.

- Mediatizarea avantajelor ÎPT (profesionale, financiare etc.) și ale profesiilor agricole, în special în regiunile defavorizate economic, colectarea de date privind rata de succes a absolvenților ÎPT pe piața muncii și promovarea exemplelor pozitive, pentru atragerea a cât mai mulți elevi în ÎIPT.
- Crearea Consiliului Național Consultativ¹³ pentru formarea și dezvoltarea profesională în domeniul agroalimentar.
- Realizarea unui studiu privind creșterea producției ecologice, inclusive soia, pe loturi experimentale în ÎIPT.
- Elaborarea mecanismelor de facilitare și organizare a mobilității academice a elevilor.

2.2 Oferta educațională și gradul de corelare cu cerințele pieței muncii

Formarea profesională a muncitorilor calificați, a tehnologilor, maiștrilor, tehnicienilor etc. în ÎIPT se realizează conform CNC și Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor, Nomenclatorului domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor, aprobate de Guvern, precum și nivelurilor 3, 4 și 5 ISCED.¹⁴

Temeiul strategic al proiectării curriculare este expus în Cadrul de referință al Curriculumului pentru învățământul profesional tehnic¹⁵, care stabilește structura, procedurile de elaborare și implementare a acestui curriculum și reprezintă un document de politică educațională.

Ghidul practic de elaborare a curriculumului¹⁶ specifică că, în scopul fundamentării procesului de proiectare curriculară pe esența calificării profesionale, la elaborarea curriculumului se va ține cont de *asigurarea legăturii strânse dintre necesitățile pieței muncii și conținutul acestuia*.

Această legătură este exprimată prin următoarea schema:

Figura 28. Legătura cauzală între SO, calificare și curriculum

Standardele ocupaționale (SO) definesc de ce trebuie să fie capabilă o persoană pentru a putea activa la locul de muncă (sarcini, atribuții, funcții, condiții de lucru etc.). Calificările profesionale indică ce trebuie să știe o persoană pentru a fi competentă la locul de muncă (tipuri de competențe, metode de evaluare). Curriculumul definește ce, cât și cum trebuie să învețe o persoană pentru a fi calificată într-o profesie sau specialitate (finalități, metode și strategii de predare-învățare-evaluare, conținuturi, materiale didactice, instrumente de lucru etc.). Astfel, standardul ocupațional și calificarea profesională servesc drept bază pentru elaborarea curriculumului la specialitate.

În ultimii 3 ani, au fost elaborate curricula la toate specialitățile din domeniul agricol, ceea ce reprezintă o realizare semnificativă și mult efort. Însă puține dintre ele au fost elaborate în baza

¹³ Drept model poate servi experiența României: <https://lege5.ro/Gratuit/g42dqmzzgu/ordinul-nr-4456-2015-privind-aprobarea-cadrului-general-de-organizare-si-functionare-a-structurilor-parteneriale-consultative-pentru-invatamantul-profesional-si-tehnic>

¹⁴ Codul Educației, nr. 152 din 17.07.2014, titlul IV.

¹⁵ Cadrul de referință al Curriculumului pentru ÎPT, aprobat prin OME nr. 1128 din 26.11.2015.

¹⁶ Ghid practic de elaborare a curriculumului pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar, aprobat prin OME nr. 296 din 21 aprilie 2016.

calificării profesionale, deoarece, la moment, sunt aprobate doar 8 calificări pentru nivelul 4 ISCED. Mai mult ca atât, calificările nu au fost elaborate în baza standardelor ocupaționale, ci în lipsa acestora. Pentru profesiile muncitorești sunt elaborate și aprobate 6 SO și 3 calificări.

Curricula lipsesc la multe meserii, cum ar fi: *Apicultor, Viticultor, Cultivator legume și fructe, Viticultor-vinificator și Pomicultor* (Tabelul 12. Analiza ofertei educaționale pentru programele de formare profesională la specialitățile și meseriile cu profil agricol), procesul de formare fiind realizat doar în baza planului de învățământ. Această situație complică și mai mult lucrurile.

În acest context, este destul de anevoios de a corela conținutul curricular cu cerințele angajatorilor. Astfel, este pusă la îndoială concordanța dintre conținuturi și necesitățile pieței muncii, nemulțumirea agenților economici participanți la focus-grup privind conținuturile predate în ÎIPT fiind justificată – *”programul de studii diferă de realitate”, așa cum „ceea ce se predă nu folosește la locul de muncă, elevii învață multe, dar nu ceea ce trebuie” și ” la angajare, tinerii trebuie să fie din nou învățați, în practică”*.

Participanții la sondajul cu cadrele didactice, precum și cei la interviu au specificat faptul că implicarea agenților economici la elaborarea de curricula în domeniul agroalimentar este dificilă, întrucât aceștia nu sunt motivați și nici conștienți de necesitatea angajării în acest proces. În contextul în care curricula în domeniu au fost elaborate de curând, se atestă lipsa manualelor de specialitate, a ghidurilor metodologice și a materialelor didactice. Cadrele didactice de specialitate utilizează în predare manuale vechi sau, în lipsa acestora, conținuturi din manualele românești, rusești sau din surse de pe Internet.

Cadrele didactice au menționat că în lipsa manualelor de specialitate *“conținutul predat diferă mult de la o instituție la alta și de la un profesor la altul”*, în funcție de pregătirea profesională și materialele didactice disponibile. Ca urmare, examenul de calificare devine o provocare pentru elevii din aceste instituții.

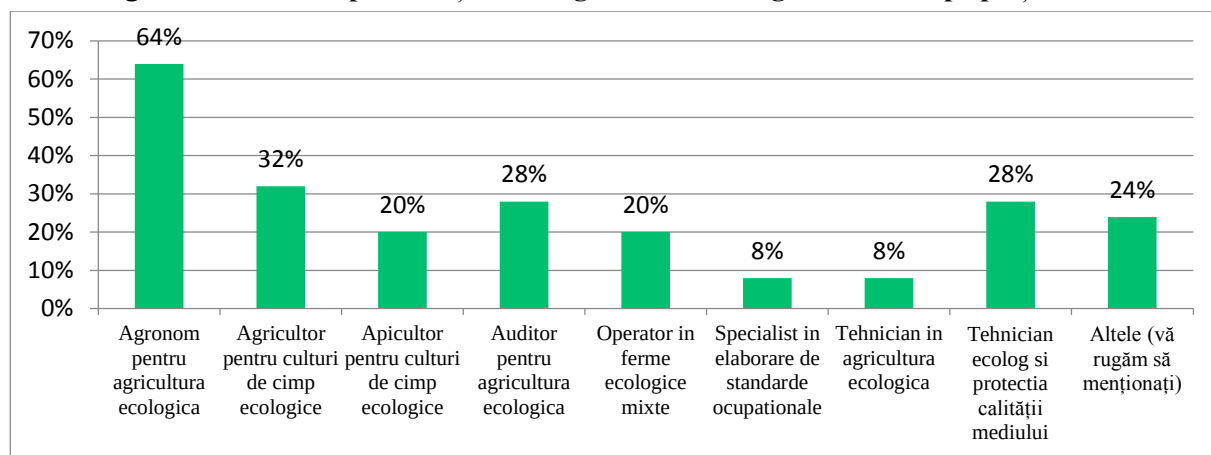
Piața muncii în sectorul agroalimentar este într-o permanentă și tot mai accentuată dinamică, deoarece semnarea acordului de asociere dintre RM și UE și deschiderea de noi piețe de desfacere cere adaptarea produselor și a serviciilor la standardele europene. Astfel, pregătirea forței de muncă trebuie să satisfacă, într-o măsură din ce în ce mai mare, o piață în căutare de specialiști/muncitori înalt calificați, deținători de noi competențe.

Modificările de acest fel de pe piața muncii se impun însă cu dificultate, atâta vreme cât conținuturile curriculare nu sunt elaborate întotdeauna în baza calificărilor, iar acestea, la rândul lor, în baza SO. Aici menționăm și lipsa mecanismelor valide de anticipare a competențelor solicitate de piața muncii, ce presupun existența unor instrumente de analiză și prognoză care să permită stabilirea potențialului de dezvoltare a sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung, precum și evoluția pieței muncii, astfel încât oferta ÎIPT să răspundă nevoilor mediului de afaceri.

Agenții economici participanți la sondaj au identificat un șir de specialități și meserii necesare a fi introduse în oferta de formare profesională a ÎIPT: Agronom pentru agricultura ecologică (64%), Agricultor pentru culturi de câmp ecologice (32%), Apicultor pentru culturi de câmp ecologice (20%), Auditor pentru agricultura ecologică (28%), Operator în ferme ecologice mixte (20%), Tehnician ecolog și protecția calității mediului (28%), Specialist în elaborare de SO (8%), Tehnician în agricultura ecologică (8%).

Printre alte specialități (24%) au fost enumerate managementul agriculturii ecologice, apicultura, mecanizatori profesioniști, procesarea horticola, inclusiv ecologică, protecția plantelor, zootehnician și medic veterinar, precum și nutriționist pentru animale și nutriționist pentru oameni (Figura 29).

Figura 29. Meserii/specialități noi în agricultura ecologică necesare pe piața muncii

Sursa: Sondaj realizat cu agenții economici

Agenții economici mai consideră necesar a se introduce studierea următoarelor conținuturi: *Standarde de calitate privind producția agroalimentară ecologică*, *Prevederi legale privind producția agroalimentară ecologică* și *Riscurile schimbărilor climatice* (Figura 30).

O altă provocare privind corespunderea conținutului programului de studiu prezintă și disciplinele de cultură generală, conform celor relatate de reprezentanții instituțiilor participanți la atelierul de lucru.

Conținutul materialelor didactice la toate disciplinele de cultură generală nu este aplicativ

pentru meseria/specialitatea studiată, în condițiile în care programul are ca scop primar formarea specialistului sau meseriașului în domeniul agroalimentar.

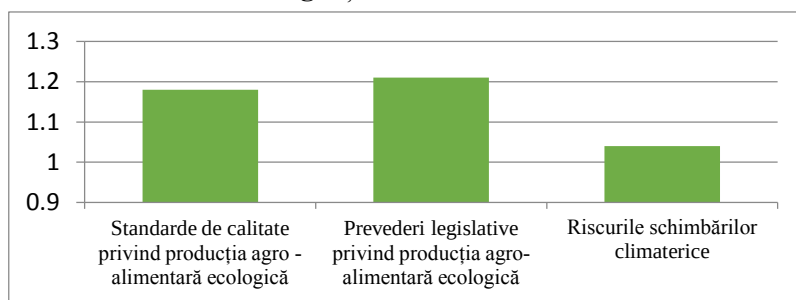
Profesorii folosesc în procesul de predare manualele pentru clasele de liceu. Cadrele didactice au relatat că ”elevii vin la școala profesională în speranța de a învăța o meserie” și ”sunt nemulțumiți că în continuare trebuie să studieze matematică, chimie, biologie etc., ca la școală”. Același lucru au afirmat elevii: ”nu-mi place istoria și nu înțeleg la ce o să-mi folosească”, ”am crezut că aici (școala profesională) scap de matematică, dar nu-i așa”.

De menționat faptul că până la moment nu au fost întreprinse acțiuni de a elabora curriculumul aplicativ la disciplinele de cultură generală, cu conținut specific meseriei/specialității.

Recomandări privind oferta educațională

- Elaborarea manualelor, a materialelor didactice la disciplinele de profil și a ghidurilor metodologice;
- Elaborarea de curricula la meseriile *Viticultor*, *Pomicultor*;
- Revizuirea curricula la toate specialitățile agroalimentare, de formare profesională inițială și continuă, mai ales la următoarele meserii și specialități:
- o *Siguranța produselor agroalimentare*;

Figura 30. Conținuturi necesare a fi studiate în IÎPT, în opinia agenților economici

Sursa: Sondaj realizat cu agenții economici

- o *Tehnologia produselor de origine vegetală;*
- o *Tehnologia produselor de origine animală;*
- o *Viticultor-vinificator;*
- o *Legumicultură și pomicultură;*
- o *Agronomie.*
- Elaborarea Standardelor Ocupaționale pentru profesiile din ramura agroalimentară:
 - o *Viticultor 811013, nivelul III ISCED;*
 - o *Vinificator 811013, nivelul III ISCED;*
 - o *Pomicultor, nivelul ISCED;*
 - o *Floricultor 812002, nivelul ISCED;*
 - o *Agronom, specialitatea Agronomie, nivelul calificării – IV ISCED;*
 - o *Agronom, specialitatea Legumicultură și pomicultură, nivelul IV ISCED;*
 - o *Agronom, specialitatea Viticultură și vinificație primară, nivelul IV ISCED.*
- Elaborarea calificărilor profesionale pentru:
 - o *Cultivator legume și fructe 811005, nivelul III ISCED;*
 - o *Viticultor-vinificator 811013, nivelul III ISCED;*
 - o *Pomicultor, nivelul III ISCED (este curriculum, lipsește calificarea și SO);*
 - o *Floricultor 812002, nivelul III ISCED.*
- Revizuirea calificărilor:
 - o *Agronom/calificare medie/ (specialitatea Agronomie);*
 - o *Agronom/calificare medie/ (specialitatea Legumicultură și pomicultură);*
 - o *Agronom/calificare medie/ (specialitatea Viticultură și vinificație primară);*
 - o *Tehnician silvic;*
 - o *Tehnolog alimentație publică (specialitatea Tehnologia alimentației publice);*
 - o *Tehnician tehnolog (specialitatea Tehnologia produselor de origine vegetală);*
 - o *Tehnician tehnolog (specialitatea Tehnologia produselor de origine animală);*
 - o *Tehnician tehnolog (specialitatea Tehnologia vinului, berii și a băuturilor răcoritoare)* elaborate conform metodologiei vechi¹⁷, NU în temeiul standardelor ocupaționale;
- Introducerea tuturor calificărilor în Registrul Național al Calificărilor.

2.3 Organizarea procesului de formare la locul de muncă și colaborarea cu mediul economic

Învățarea la locul de muncă (ÎLM) este parte a ÎPT la toate nivelurile: ÎPT secundar, ÎPT postsecundar și ÎPT postsecundar nonterțiar, atât în ÎPT inițial, cât și cel continuu. ÎLM este esențială în procesul de pregătire profesională, în scopul formării la elevi a competențelor profesionale specifice unei calificări de nivel 3, 4 sau 5 ISCED al CNC, astfel contribuind în mod direct la dobândirea abilităților practice relevante necesităților pieței muncii. Acest lucru a fost confirmat și de agenții economici, care au subliniat că ”practica permite elevilor să cunoască mediul real de muncă, cerințele față de ei”, ”le formează deprinderi de muncă utile”, deoarece ”cunoștințele teoretice din școală aproape că nu sunt de folos, dacă nu este destulă practică”.

Instruirea practică desfășurată în instituția ÎPT (atelier, laborator, gospodărie didactică, minifabrică, seră etc.), stagiile de practică la întreprindere, realizate, de regulă, într-o unitate economică, precum și învățământul dual, care este organizat preponderent la întreprindere, reprezintă principalele modele de ÎLM

¹⁷ Metodologia de elaborare a calificărilor profesionale în ÎPT secundar, aprobată prin OME nr. 990 din 17.09.2014.

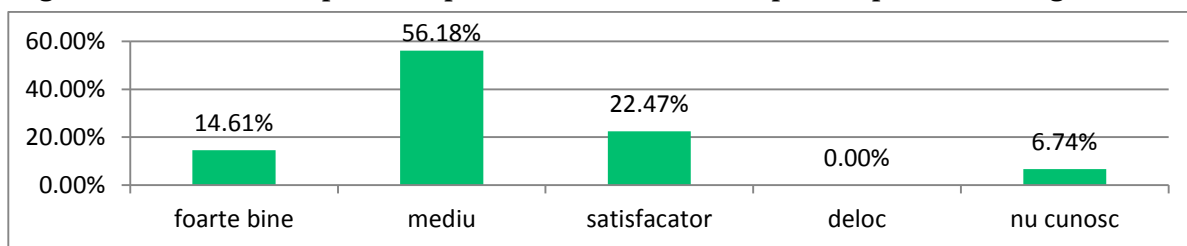
de la noi, fiind niște mecanisme eficiente, care facilitează tranziția de la ÎIPT la locul de muncă, deoarece permite tinerilor să se familiarizeze cu lumea reală a muncii.

ÎLM, și anume învățământul dual, și stagiile de practică se organizează în temeiul cadrului legal normativ în vigoare (Anexa 1). ÎIPT este responsabilă de organizarea stagiilor de practică. Agenții economici oferă locuri pentru elevi în baza contractului și/sau acordului încheiat cu ÎIPT.

Conform datelor prezentate de cele 7 ÎIPT, acestea au stabilite contracte și/sau acorduri de colaborare cu 11-26 de întreprinderi din domeniul agroalimentar. Aceste contracte sunt actualizate periodic și servesc ca fundament juridic pentru organizarea procesului de ÎLM.

În linii generale, mai mult de jumătate dintre cadrele didactice de specialitate participante la sondaj apreciază respectarea prevederilor contractuale de către ambele părți ca fiind ”bună”, 14,61% – ”foarte bună”, 22,47% – ”satisfăcător”, iar cca 8% au indicat că nu sunt la curent cu starea de lucruri (Figura 31).

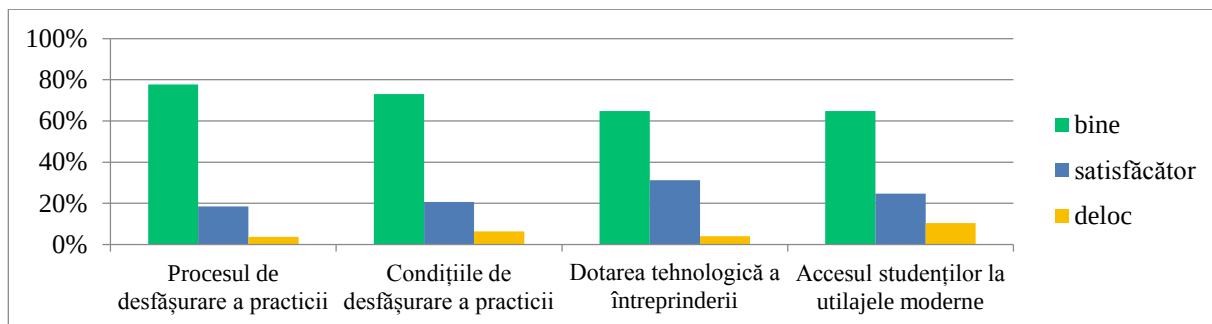
Figura 31. Gradul de respectare a prevederilor contractuale privind procesul de organizare a SP

Sursa: Sondajul efectuat cu cadrele didactice

Opinia elevilor privind acest aspect corespunde într-o oarecare măsură cu opinia cadrelor didactice, aceștia apreciind calitatea instruirii practice (procesul și condițiile de desfășurare, dotarea tehnologică a întreprinderii, accesul elevilor la utilaje) ca fiind preponderent ”bună” (70%) și ”satisfăcătoare” (24%). Cca 6% din respondenți au relatat că stagiul de practică la agentul economic nu are loc (Figura 32).

Figura 32. Opinia elevilor privind realizarea SP la agentul economic

Sursa: Sondajul efectuat cu elevii

Instruirea practică, practica în producție, precum și alte forme de stagii de practică sunt elemente obligatorii ale programelor de formare profesională. Acest lucru explică procentul înalt al elevilor care au realizat stagiile de practică în perioada cercetată. Astfel, conform datelor generate de ÎIPT evaluate, în perioada 2013/2014 – 2017/2018, numărul elevilor din ÎIPT secundar care au promovat practica în producție a variat între 749 și 998, indicând o cotă maximă în anul 2016/2017.

Numărul elevilor care promovează practica în producție este direct proporțional cu numărul de elevi care studiază în ÎIPT secundar. Procentul celor care nu au promovat practica în producție în această perioadă este nesemnificativ – 0,4%, reducându-se aproape la zero în unii ani. Tot în această perioadă numărul elevilor care au promovat practica în producție la meseriile din domeniul agricol a variat între 99 și 172 – 17% din numărul total, întrucât ÎIPT secundar furnizează și programe de formare profesională în alte domenii.

Stagiile de practică în ÎPT postsecundar și postsecundar nonterțiar sunt și ele parte obligatorie a procesului de pregătire profesională și au drept scop consolidarea cunoștințelor teoretice, formarea și dezvoltarea abilităților practice și a competențelor specifice calificării profesionale. Stagiile de practică se desfășoară în conformitate cu Planul de învățământ¹⁸, care indică tipurile, durata și perioada de realizare a acestora.

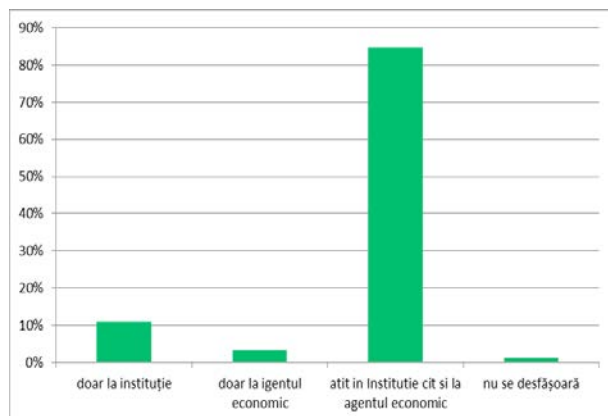
Planul-cadru pentru ÎPT postsecundar și postsecundar nonterțiar prevede următoarele tipuri: practica de inițiere în specialitate, practica de instruire, practica de specialitate și practica ce anticipează probele de absolvire. Primele două se realizează, de regulă, în instituțiile de ÎPT și au caracter instructiv.

Stagiile de practică de specialitate se desfășoară, de obicei, în cadrul unităților economice și au drept scop formarea abilităților și competențelor necesare realizării atribuțiilor și sarcinilor de lucru în cadrul întreprinderilor, corespunzător calificării, aprofundarea cunoștințelor teoretice prin studiul și cunoașterea metodologiei de aplicare a acestora în activitatea de producție.

Stagiile de practică în producție definitivează pregătirea profesională a elevilor și asigură formarea și dezvoltarea competențelor prevăzute în calificarea profesională respectivă. În instituțiile cercetate, o parte din elevi realizează acest stagiul în ÎIPT, întrucât nu pot fi asigurați cu un loc de practică la agenții economici. Administrația instituțiilor afirmă că acest lucru este posibil, deoarece acestea dispun de condițiile necesare pentru îndeplinirea sarcinilor prevăzute de curriculum (gospodării didactice, ateliere, laboratoare, sere, minifabrică de producere a vinului la ȘP Nisporeni etc.).

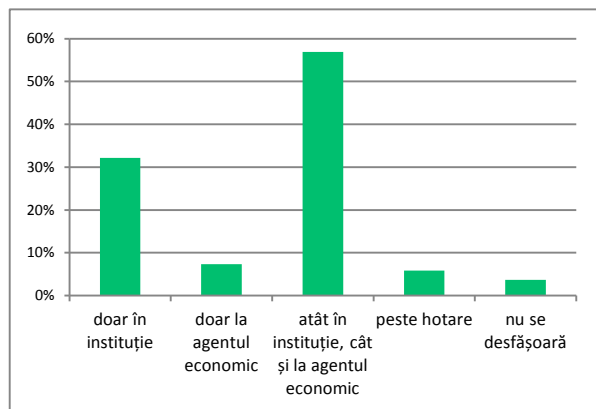
Astfel, peste 84% dintre cadrele didactice relevă faptul că elevii realizează stagiile de practică atât în ÎIPT, cât și la întreprindere, 11,24% – că acestea au loc doar în instituția de învățământ, iar 3,37% – doar la agentul economic; 1,12% au relatat că SP nu se desfășoară deloc. Niciun participant la sondaj nu a indicat ca SP să se fi realizat peste hotarele țării (Figura 33).

**Figura 33. Locul realizării SP
(părerea cadrelor didactice)**

Sursa: Sondaj efectuat cu cadrele didactice

**Figura 34. Locul realizării SP
(părerea elevilor)**

Sursa: Sondajul efectuat cu elevii

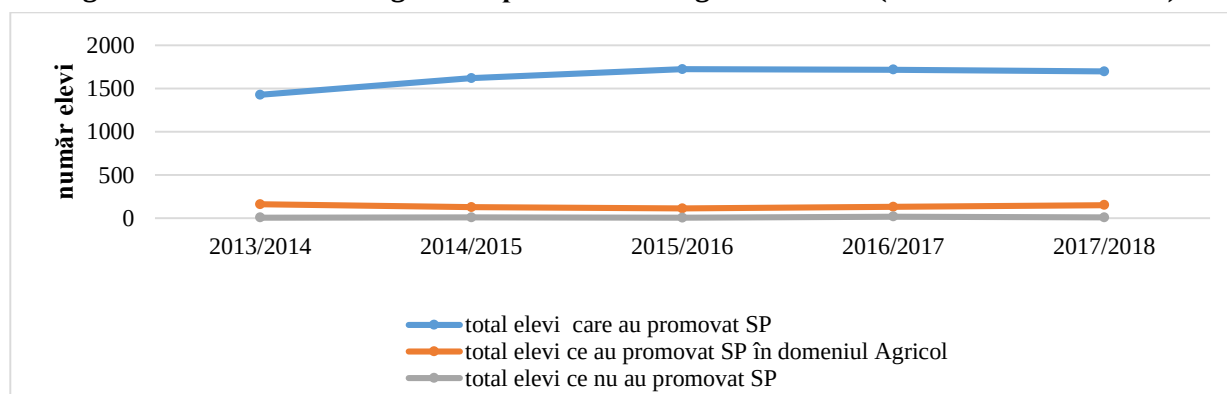
Elevii au indicat că realizează stagiile de practică în producție atât în ÎIPT, cât și la întreprindere (57%), aproximativ 3% – doar în instituția de învățământ, puțin peste 7% – doar la agentul economic, 3,65% au relatat că acestea nu se desfășoară deloc și cca 6% – că a fost realizat peste hotarele țării.

¹⁸ Școlile profesionale aprobă Planurile de învățământ la MECC. Colegiile și centrele de excelență din domeniul agriculturii aprobă planurile de învățământ la MECC și MADRM.

Conform datelor generate de colegii și CEHTA în perioada 2013/2014-2017/2018, numărul elevilor care au promovat stagiile de practică a variat între 1429 și 1725, indicând o cotă maximă în anul de studii 2015/2016 (Figura 35). Numărul elevilor care realizează stagii de practică este direct proporțional cu al celor ce studiază în ÎIPT.

Nu au promovat practica în producție 0,6%. Numărul elevilor care au realizat stagii de practică la specialități din *domeniul agricol* a variat între 114 și 161. Aceste ÎIPT pregătesc specialiști și în alte domenii.

Figura 35. Promovarea stagiilor de practică în colegii & CEHTA (2013/2014 – 2017/2018)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

2.4. Învățământul dual

Un alt model de ÎLM este învățământul dual – o formă alternativă de organizare a ÎPT, care presupune formare profesională în cadrul unei ÎIPT și la una sau mai multe unități economice, în scopul obținerii de cunoștințe, deprinderi și competențe pentru calificări profesionale de nivel 3 ISCED, 4 ISCED și 5 ISCED, conform CNC din RM.

Învățământul dual este practicat din 2014, iar în domeniul agricol – primul an. La CEHTA, în anul de studii 2017/2018, au fost înmatriculați 12 elevi pentru formare profesională prin învățământ dual la meseria *Cultivator legume și fructe*.

În lipsa unei întreprinderi mari, pentru realizarea învățământului dual, CEHTA a trebuit să încheie acorduri de colaborare cu 5 unități economice mici: Fagrofarm SRL din s. Ruseni, r. Edineț; GȚ Cherdivara Dorin din s. Hlinaia, r. Edineț; GȚ Victoria Secrieru din s. Plop, r. Dondușeni; GT Petru Furtună din s. Frasin, r. Dondușeni. Conform celor relatate de managerii CEHTA, acest lucru complică organizarea și monitorizarea procesului de formare profesională, în special dat fiind faptul că aceste unități economice se află în diferite localități.

Alte provocări cu care se confruntă instituția de ÎPT în procesul de formare profesională prin învățământ dual: lipsa motivației agenților economici de a se implica în elaborarea documentelor curriculare. Documentele curriculare au fost concepute în lipsa Planului-cadru în învățământul dual, acesta fiind aprobat doar la 10 septembrie 2018.

Lipsa maestrului-instructor în producție de asemenea complică pregătirea profesională la întreprinderile mici. Și evaluarea competențelor ucenicilor la finele fiecărui modul în conformitate cu prevederile regulamentare este o problemă. Întreprinderile mici nu sunt dispuse, din numărul mic de angajați, să desemneze un maestru-instructor în producție pentru formare în domeniul realizării învățământului dual și al stagiilor de practică.

O realitate ce reflectă cele menționate de respondenți reprezintă numărul mic de elevi (12) care au realizat formare profesională prin învățământ dual, în anul 2017/18. Chiar dacă BNS comunică că interesul tinerilor pentru învățământul dual este în creștere, numărul de elevi fiind de 2,5 ori mai mare comparativ cu anul de studii 2016/17, învățământul dual în domeniul agroalimentar rămâne a fi neatractiv.

Deși, începând cu anul 2014, MECC, MADRM, CCI, ÎIPT, proiectul GIZ *Reforma Structurală în ÎPT în RM* depun un efort mare pentru promovarea acestui model de formare profesională în domeniu, învățământul dual rămâne a fi foarte puțin solicitat de către tineri la nivelul 3 ISCED și lipsește la nivelul 4 și 5 ISCED. Managerii, maiștrii-instructori și cadrele didactice de specialitate susțin că agenții economici nu sunt motivați și pe deplin pregătiți pentru a furniza formare profesională prin învățământ dual.

Totuși, chiar dacă este cel mai bun model de învățare în condiții reale de muncă, și funcționează în Germania, Austria, Elveția, Danemarca, el poate fi considerat o alternativă, dar nu un panaceu, unica soluție de eficientizare a ÎPT în domeniul agroalimentar. Modelul dat depinde de stabilitatea economiei, de dorința întreprinderilor de a-și asuma un grad înalt de responsabilitate și de capacitatea tehnică a acestora.

Astfel, dezvoltarea învățământului dual depinde de existența unor agenți economici mari, fiind destul de dificil de realizat în regiunile rurale, unde aceștia deseori lipsesc și predomină întreprinderile mici, gospodăriile țărănești.

2.5. Cooperarea cu agenții economici

În pofida faptului că în Codul Educației art. 67 pct. (5) se stipulează că *autoritățile publice, instituțiile publice și întreprinderile de stat sunt obligate să ofere anual locuri pentru stagii de practică în proporție de cel puțin 10% din efectivul de personal*, atât cadrele didactice, cât și managerii au subliniat faptul că ÎIPT înfruntă mari dificultăți în identificarea și stabilirea unor parteneriate de durată cu întreprinderile, în special cu cele mari. O altă problemă rămâne recrutarea elevilor pentru programele de formare prin învățământ dual, deoarece este neatractiv pentru tineri și mai puțin motivațional pentru agenții economici.

Conform reprezentanților ÎIPT, puțini angajatori sunt deschiși pentru: a încheia acorduri de parteneriat cu instituțiile de ÎPT, a primi elevi la stagiile de practică, a se implica în procesul de formare profesională, a organiza programe de ÎLM, a furniza în comun programe de formare profesională prin învățământ dual, a participa la elaborarea SO și/sau documentelor curriculare etc.

Astfel, discrepanța dintre cererea pieței muncii și oferta educațională persistă în continuare în sectorul agroalimentar. Chiar dacă reprezentanții mediului economic, participanți la ședința de focus-grup, au mărturisit că ”parteneriatul cu ÎIPT este foarte necesar”, deoarece ”au de câștigat toți: și elevii, și școala, și agenții economici”, puțini sunt motivați de a se implica activ în procesul de formare profesională. „Legislația trebuie să ofere avantaje financiare reale pentru a motiva colaborarea cu școala. Întreprinderile mari nu sunt interesate de a investi în elevi care, la absolvire, pot decide să se angajeze în altă parte sau pot pleca în străinătate. De aceea, îmi doresc o compensație, dacă îmi asumă responsabilități și riscuri”, iar ”întreprinderile mici nu au capacități, personal și timp pentru a se implica”.

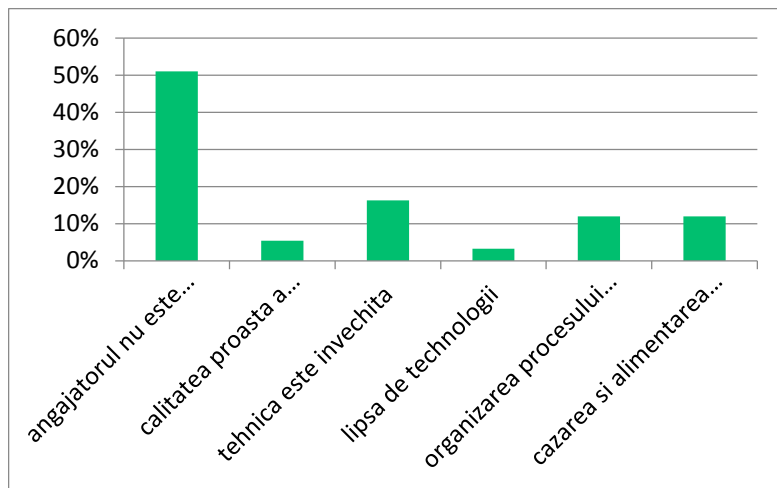
ÎIPT sunt responsabile de planificarea, organizarea și desfășurarea stagiilor de practică, dar în asemenea condiții acest lucru nu este simplu de realizat, în unele cazuri elevii își caută singuri un loc pentru SP.

Conform rezultatelor sondajului, 50% dintre cadrele didactice de specialitate consideră *lipsa motivației angajatorilor* de a accepta elevi la practică drept problema principală. Participanții au menționat și alte provocări: tehnica învechită la întreprinderi (17%) sau lipsa de tehnologii (3%), dificultăți legate de cazarea și alimentarea elevilor (12%), precum și dificultăți de organizare a acestora

(12%), deoarece, în majoritatea cazurilor, lipsește un maestru-instructor în producție responsabil de desfășurarea și monitorizarea SP (Figura 36). În plus, un maestru instructor trebuie să aibă atât de competențe specialitate, cât și psihopedagogice.

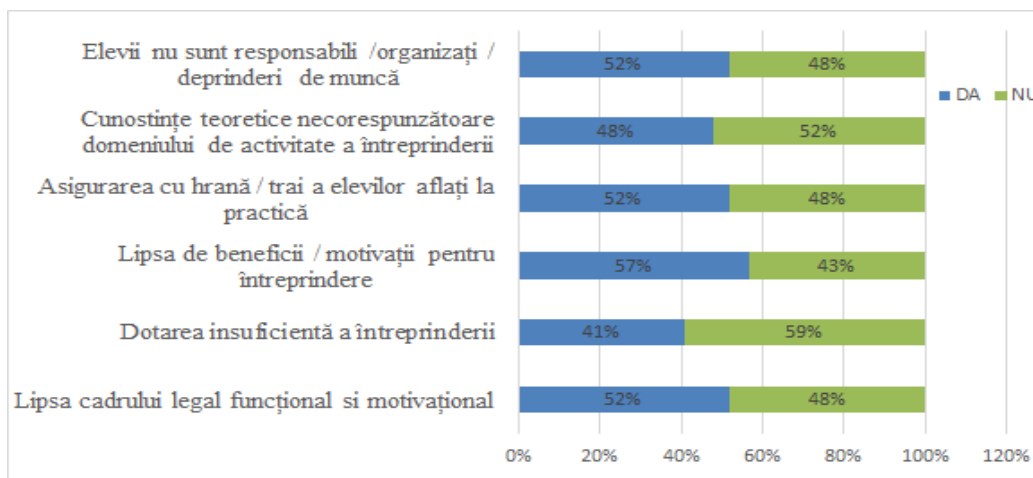
În opinia respondenților din sectorul privat, principalele provocări cu care se confruntă în procesul de organizare a instruirii practice la întreprindere sunt lipsa cadrului legal funcțional și motivațional pentru agenții economici, dotarea insuficientă a întreprinderilor pentru asigurarea întregului proces prevăzut de programul educațional, cunoștințele teoretice insuficiente și "foarte puțin sau deloc aplicative" ale elevilor, "tinerii nu sunt responsabili, organizați, nu au deprinderea de a munci", incapacitatea de a asigura elevii cu hrană / trai în perioada stagiilor (Figura 37).

Figura 36. Provocări în perioada SP la agentul economic

Sursa: Sondajul efectuat cu cadrele didactice

Figura 37. Principalele provocări în procesul organizării SP la întreprindere

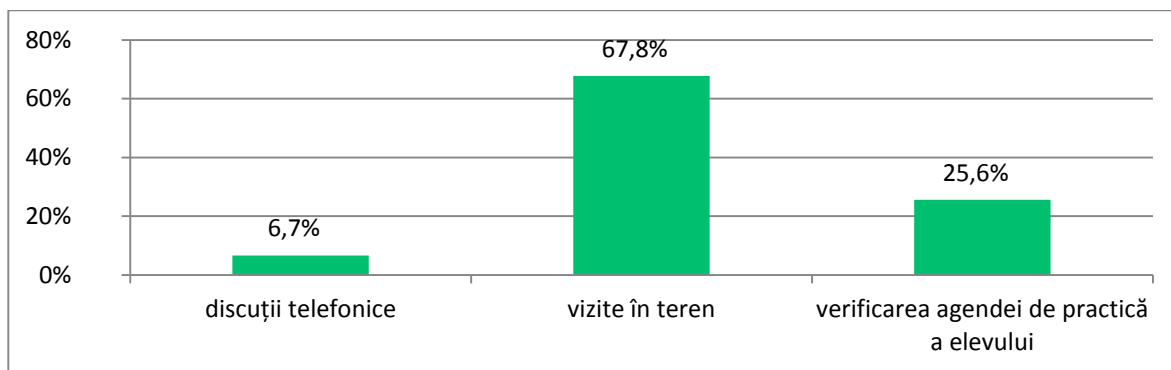

Sursa: Sondajul efectuat cu agenții economici

Toți acești factori au o influență negativă asupra calității formării profesionale a elevilor la întreprindere. Tot aici se adaugă și problema monitorizării procesului de către maestrul-instructor/ responsabilul de Standardele ocupaționale din ÎÎPT. Regulamentar, în perioada stagiilor de practică, elevii trebuie să fie monitorizați zilnic de acesta, lucru care nu se întâmplă, din motive financiare, relatează managerii ÎÎPT.

Cadrele didactice participante la sondaj afirmă că acest lucru se realizează prin vizite la întreprindere (67,8%), discuții telefonice (6,7%) și verificarea agendei de practică a elevului (25,6%) (Figura 38).

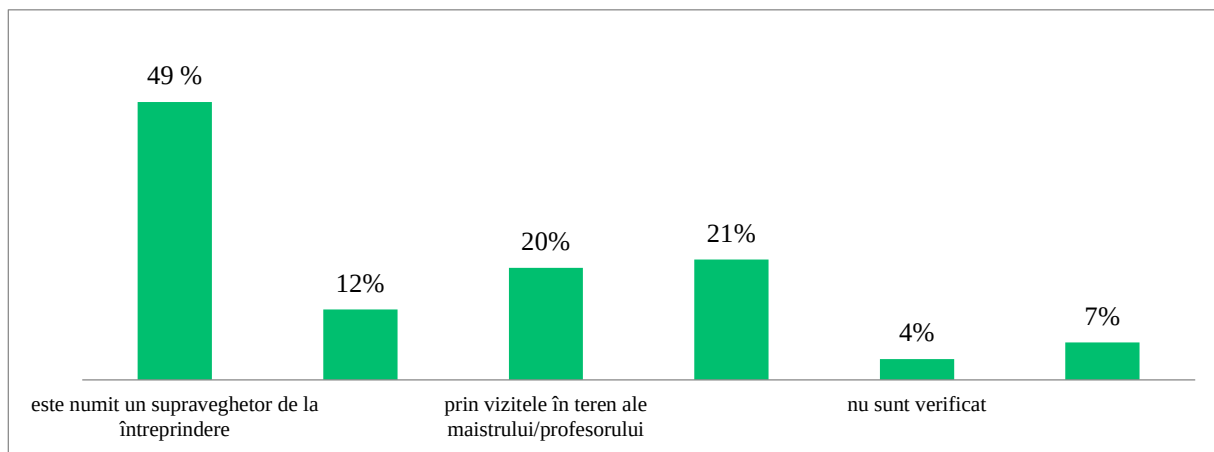
Figura 38. Procesul de monitorizare a realizării SP la agentul economic

Sursa: Sondajul efectuat cu profesorii

Potrivit elevilor, monitorizarea SP este asigurată de supraveghetorul de la întreprindere (49%) și de responsabilul din ÎÎPT, prin vizite în teren (19%), verificarea agendei (21%), discuții telefonice (12%). Doar 4% au afirmat că nu sunt monitorizați în timpul practicii la întreprindere (Figura 39).

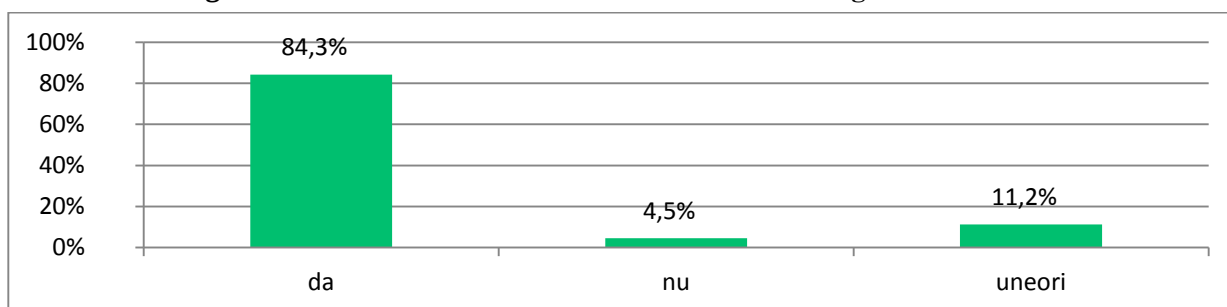
Figura 39. Monitorizarea elevilor în procesul de realizare a SP la întreprindere

Sursa: Sondajul efectuat cu elevii

Marea majoritate a elevilor (84,3%) au relatat că ÎÎPT realizează monitorizarea SP la întreprindere, 11,2% – doar uneori și 4,5% – nu este practică (Figura 40).

Figura 40. Gradul de realizare a monitorizării SP la agentul economic

Sursa: Sondajul efectuat cu profesorii

De menționat și faptul că, la solicitarea unităților economice și în funcție de specificul meseriei, SP poate fi transferat pentru altă perioadă decât cea prevăzută de planul de învățământ, cu păstrarea duratei acestuia, cu acordul MECC.

Cu toate acestea, asemenea cazuri nu se atestă, în pofida faptului că lucrările agricole au loc pe tot parcursul anului, iar unele procese tehnologice pot fi practicate doar într-o anumită perioadă, spre exemplu atunci când elevii sunt în vacanță.

Astfel, pentru formarea abilităților practice, este necesar a introduce modificări în structura Planului de învățământ, în funcție de specificul meseriei/specialității, pentru a adapta perioada și durata SP în conformitate cu perioada lucrărilor agricole specifice.

CONCLUZII:

- Perioada de realizare a SP este prestabilită de Planul-cadru și Planul de învățământ, de aceea unele lucrări agricole nu pot fi realizate în perioada când se desfășoară SP.
- Coordonarea programelor de ÎLM este inefficientă în condițiile în care persistă o colaborare insuficientă/slabă între ÎIPT din domeniul agroalimentar și comunitatea de afaceri.
- Colaborarea cu agenții economici este deficitară, exploatată și valorificată parțial, scopul acesteia fiind în special asigurarea elevilor cu locuri pentru practică. Cu toate acestea, la momentul actual, puține instituții reușesc să asigure numărul necesar de locuri. În cadrul unităților economice lipsește un mecanism de asigurare a calității formării profesionale a elevilor. Angajatorii sunt slab motivați să organizeze ÎLM din cauza costurilor ridicate și a responsabilității
- Un număr considerabil de elevi efectuează practica în gospodăriile țărănești și întreprinderile mici. În unele ÎIPT, stagiile de practică se realizează în 55% cazuri în gospodăria agricolă a instituției și în 15-20% cazuri în gospodăriile individuale ale părinților. Deși instituțiile au stabilite parteneriate în vederea asigurării cu locuri pentru practică, mulți elevi și-l găsesc în mod individual.
- Monitorizarea și verificarea respectării prevederilor contractuale, precum și a realizării prevederilor planului de învățământ de către agenții economici pe durata stagiului de practică are loc parțial, iar în unele cazuri lipsește integral.
- Monitorizarea regulată a practicii este problematică, deoarece, în multe cazuri, elevii sunt repartizați la mai mulți agenți economici, localizați la distanțe mari de ÎIPT. De aceea, maiștrii-instructori întâmpină dificultăți, deoarece nu este prevăzut un buget pentru cheltuielile de transport.
- Dificultățile legate de stagiile de practică sunt cauzate de deficitul de maiștri-instructori în producție.
- Învățământul dual nu este o formă răspândită de pregătire profesională în domeniul agroalimentar. Această formă implică nu doar aspectul tehnic, dar și cel cultural. Învățământul dual solicită investiții și partajarea responsabilităților pentru formarea profesională a tinerilor între unitatea economică și ÎIPT. Acest lucru este posibil în regiunile țării dezvoltate economic sau cu întreprinderi cu capital străin (provenit din țări în care învățământul dual este ceva firesc), mai puțin în zonele fără unități economice mari, întrucât angajatorul trebuie să asigure elevii cu burse, echipament de lucru și de protecție, asigurare de risc, mentor cu pregătire pedagogică etc.
- Nu există mecanisme funcționale pentru recunoașterea competențelor dobândite prin intermediul ÎLM. Elaborarea unor astfel de mecanisme a început¹⁹, dar în proces trebuie să se implice toți partenerii, părțile interesate și actorii din IPT, comunitatea de afaceri și societatea civilă.

¹⁹ Regulamentul de validare și certificare a competențelor dobândite în condiții informale și nonformale este actualmente la transparența decizională.

- Niciuna din instituțiile cercetate nu are acorduri de parteneriat cu instituții similare și unități economice în domeniu de peste hotare, pentru: schimb de experiență, SP, formări ale personalului, preluarea bunelor practici.
- Colaborarea cu autoritățile publice locale este redusă.

RECOMANDĂRI:

- ✓ Modificarea documentelor reglatorii (Planul de învățământ), pentru a permite organizarea SP în conformitate cu perioada și durata lucrărilor agricole sezoniere specifice meseriei/specialității.
- ✓ Organizarea unor acțiuni de sensibilizare a mediului economic pentru conștientizarea importanței implicării active în procesul de formare profesională inițială și continuă a elevilor, precum și a necesității stabilirii de parteneriate cu ÎIPT în scopul planificării și elaborării documentelor strategice, reglatorii și curriculare.
- ✓ Consolidarea mecanismului de monitorizare și verificare a calității stagiului de practică, care ar include:
 - ✓ instruirea maiștrilor-instructor în producție responsabili de realizarea stagiului de practică a elevilor în unitatea economică;
 - ✓ elaborarea unui plan cu sarcini specifice și indicatori concreți, în baza Planului de învățământ și a conținuturilor curriculare, care urmează a fi realizate la întreprindere de către elevi și în temeiul cărora va fi efectuat și verificat SP;
 - ✓ alocarea resurselor financiare pentru deplasarea la agentul economic în scopul monitorizării practicii la întreprindere.
- ✓ Elaborarea unei strategii pentru motivarea agenților economici din domeniul agroalimentar de a se implica activ în procesul de formare profesională. Antrenarea tuturor actorilor (centrelor de excelență, Centrului Republican de Dezvoltare a Învățământului Profesional, Centrului Metodic pentru Învățământ pe lângă MADRM, CCI, MEI, MSMPS, MADRM, APL, Comitetului Sectorial în Agricultură) în identificarea unor mecanisme funcționale de motivare a agentului economic. Acordarea de facilități fiscale angajatorilor (deducerea TVA pentru echipamente donate, deducerea impozitului pe profit pentru costurile implicate în activitățile de formare etc.).
- ✓ Dezvoltarea capacităților CEHTA pentru a-și exercita funcția de liant între actorii relevanți, întru consolidarea parteneriatelor în domeniu și asigurarea conformității ofertei de formare profesională cu cererea pieței muncii.
- ✓ Crearea unui Consiliu Național Consultativ pentru formarea și dezvoltarea profesională în domeniul agroalimentar.
- ✓ Susținerea ÎIPT în procesul de identificare a potențialilor parteneri strategici și facilitarea colaborării cu ei din partea MADRM, CCI, Agențiilor de Dezvoltare Regională, Camerelor de Comerț regionale. Crearea unei platforme de comunicare între ÎIPT de profil, sectorul economic și licee, gimnazii din întreaga țară. Organizarea unor campanii de diseminare a bunelor practici privind implicarea mediului privat în susținerea ÎIPT.
- ✓ Asocierea întreprinderilor din domeniu pentru realizarea învățământului dual.
- ✓ Implicarea activă a asociațiilor de profil pentru promovarea schimbărilor necesare în pregătirea specialiștilor/meseriașilor calificați (de ex., schimbări în programul de formare profesională, revizuirea CORM etc.).
- ✓ Stabilirea relațiilor de cooperare și colaborare cu instituții similare de peste hotare pentru a face schimb de experiență și pentru a încuraja mobilitatea academică.

- ✓ Stabilirea parteneriatelor cu unități economice de peste hotare pentru efectuarea de către elevi a SP, precum și pentru formarea maiștrilor și/sau profesorilor de specialitate la întreprinderi în scopul preluării bunelor practici.
- ✓ Stabilirea parteneriatelor durabile cu APL în scopul facilitării procesului de negociere cu agenții economici din regiune, cu potențiali investitori din comunitatea unde este localizată ÎIPT.

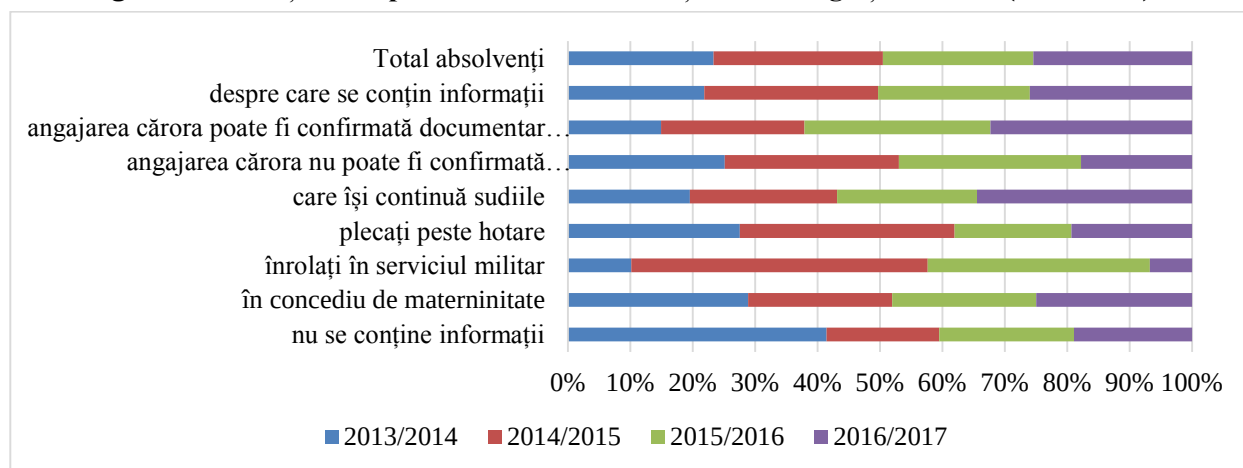
2.6 Integrarea socioprofesională a absolvenților instituțiilor ÎPT

Principalul indicator al calității procesului de formare profesională reprezintă rata de angajare a absolvenților în câmpul muncii. Analizând informația privind inserția profesională și socială a absolvenților ÎIPT care au participat la cercetare, menționăm faptul că instituțiile nu dispun de mecanisme funcționale pentru urmărirea traseului profesional al absolvenților, astfel datele prezentate de ÎIPT nu pot fi validate.

De regulă, informația despre absolvenți este colectată aleatoriu de către diriginți sau este pusă în sarcina unui cadru didactic, muncă adesea neremunerată, deoarece statele de personal nu prevăd unități de funcție cu asemenea responsabilități.

Conform datelor prezentate de colegii și CEHTA, din numărul total de absolvenți, ponderea angajării variază între 25% și 35%: în anul de studii 2013/2014 a constituit 25,7%, în 2014/2015 a înregistrat o ușoară creștere – de până la 27,3%, continuând să crească în 2015/2016 și înregistrând cota de 34,8%, iar în anul 2016/2017 rata de angajare în câmpul muncii a scăzut la 26,4% (Figura 41).

Figura 41. Inserția socioprofesională a absolvenților de colegii și CEHTA (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

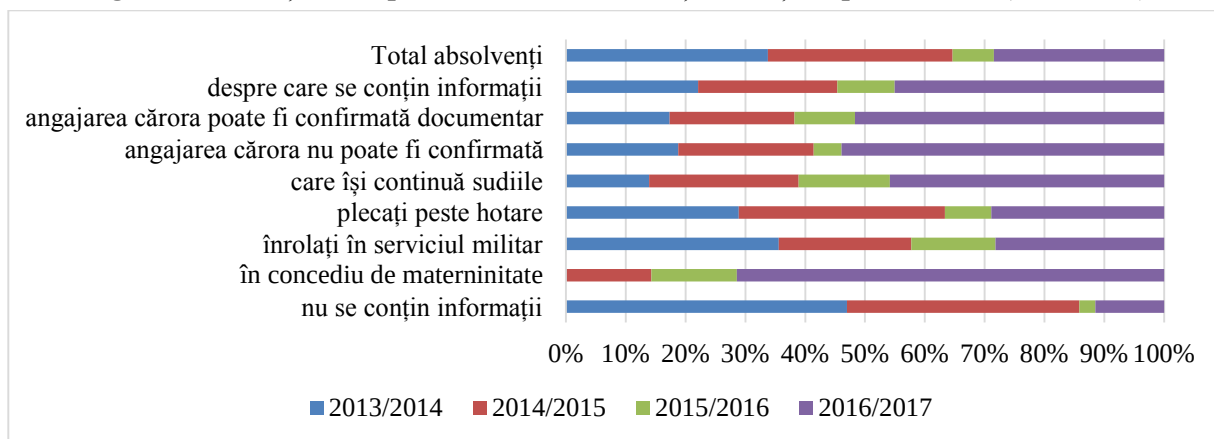
Astfel, rata de angajare în câmpul muncii a absolvenților de colegii și CEHTA în perioada de referință constituie în medie 28,5%, ponderea celor care își continuă studiile fiind de 34,5%. Îngrijorător este faptul că rata celor plecați peste hotare este destul de ridicată, indicând puțin mai mult de 21%, o cotă mai mică o constituie cei înrolați în forțele armate (4%) și cei aflați în concediu de maternitate (3,5%). Instituțiile nu dispun de informații privind inserția socio-profesională a 8% absolvenți.

Tabloul privind inserția socioprofesională a absolvenților celor 3 școli profesionale este diferit de cel din colegii și CEHTA (Figura 42). În perioada 2013/2014 – 2016/2017, rata de angajare în câmpul muncii a absolvenților a variat între 23% și 64%, fiind într-o continuă creștere, în anul 2014/2015 înregistrând 30%

și 47% în 2015/2016. Cea mai înaltă cotă a fost atinsă în anul de studii 2016/2017, iar cea mai mică – în anul 2013/2014.

Astfel, conform datelor prezentate de școlile profesionale ponderea angajării în câmpul muncii în perioada de referință constituie în medie 41%, aproximativ 13% din tinerii absolvenți au fost înrolați în forțele armate, iar cca 7% au migrat peste hotare și alte 7% își continuă studiile, un procent mic (1,25%) au fost în concediu de maternitate. Școlile profesionale evaluate nu dispun de informație privind inserția profesională sau socială a unei treimi din absolvenți.

Figura 42. Inserția socioprofesională a absolvenților de școli profesionale (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

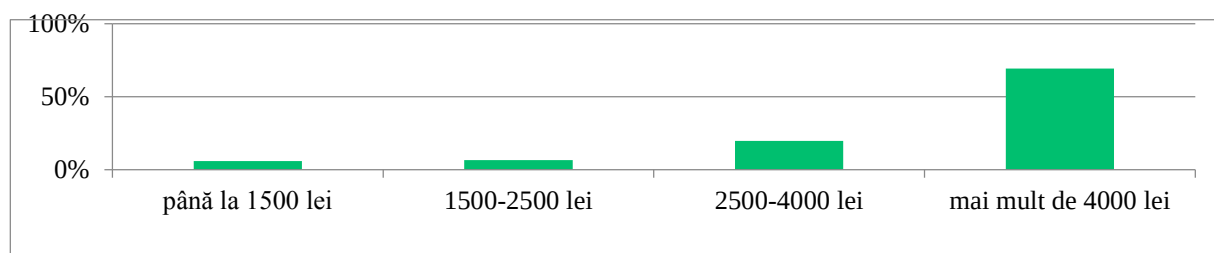
Procentul angajării absolvenților din instituțiile cercetate constituie în medie 35%. Ponderea scăzută a angajării în câmpul muncii este condiționată de faptul că mulți absolvenți de colegiu/CEx optează să-și continue studiile, iar 13% din absolvenții școlilor profesionale imediat după absolvire sunt înrolați în forțele armate.

Migrarea tinerilor peste hotare de asemenea contribuie la scăderea ratei de angajare în țară. 10 din cei 12 elevi participanți la focus-grup au specificat că după absolvire planifică să plece peste hotare, unii cu intenția de "a câștiga ceva bani și a deschide propria afacere" la revenirea în țară.

Problema încadrării în câmpul muncii persistă, fiind cauzată de mai mulți factori: "locuri de muncă neatractive în domeniul agricol", "migrația absolvenților în căutarea unui loc de muncă mai bine plătit", "angajatorii preferă să angajeze muncitori doar la sezon", "lipsește întreprinderile mari care să angajeze specialiști, iar pentru a deschide o afacere proprie e nevoie de bani", "tinerii nu vor să lucreze cu un salariu mai mic de 4000-5000 MDL, mai ales la sat" etc.

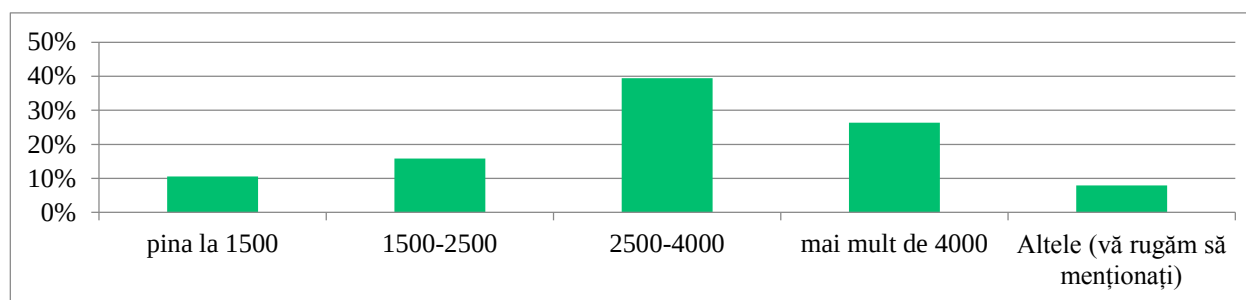
Rezultatele chestionării elevilor indică o pondere de 70% cu așteptări salariale mai mult de 4000 MDL, 20% – între 2500 și 4000 MDL și doar 10% ar fi gata să lucreze pentru un salariu mai mic decât cel minim pe economie (Figura 43).

Figura 43. Cererea salarială a elevilor la angajare

Sursa: Chestionarul efectuat cu elevii

Figura 44. Oferta salarială a angajatorilor pentru un tânăr specialist

Sursa: Sondajul cu agenții economice

Rezultatele chestionării angajatorilor reflectă o altă realitate. Aproximativ 26% au indicat că sunt dispuși să asigure tinerilor angajați un salariu de 4000 MDL, în jur de 39% – pot oferi un salariu între 2500 MDL și 4000 MDL, 25% – 1500 MDL-2500 MDL, iar 10% nu sunt dispuși să ofere un salariu mai mare de 1500 MDL (Figura 44) în condițiile în care, conform datelor BNS, cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2017 au constituit 2250,3 MDL per persoană.

Astfel, așteptările tinerilor la angajare sunt mai mari comparativ cu oferta angajatorilor. Din cauza situației precare a economiei, nu sunt locuri suficiente de muncă, iar salariile oferite sunt foarte mici.

O explicație ar mai fi informarea insuficientă a absolvenților despre oportunitățile pieței de muncă și/sau nedorința de a se angaja, având alternativa de a migra.

Conform datelor ANOFM, la 11.06.2018 existau 224 locuri de muncă pentru lucrători calificați în agricultură, silvicultură, acvacultură și piscicultură: agronom – 14, mecanic agricol – 5, pomicultor – 5, viticultor – 88, tractorist – 90, mecanizator-docher – 10, săpător – 10, mulgător – 9, cioban – 3.

ANOFM specifică că „locurile de muncă neatractive și salariile mici duc la părăsirea acestora și la intensificarea procesului de migrație”. Astfel, persoanele tinere și calificate pleacă în căutarea unui loc de muncă, fie și necalificat, în afara țării.

2.6.1 Concluzii și recomandări privind integrarea socioprofesională a absolvenților

- ÎIPT nu dispun de mecanisme funcționale, durabile pentru urmărirea inserției profesionale și sociale a absolvenților. De regulă, informația despre absolvenți este colectată aleatoriu de către dirigenții sau alt cadru didactic, adesea activitatea nefiind remunerată, deoarece statele de personal nu prevăd unități de funcție cu asemenea responsabilități. Majoritatea informației privind inserția profesională, socială sau continuarea studiilor nu este confirmată documentar. În lipsa unei abordări sistemice urmărirea traseului profesional al absolventului este o sarcină dificilă pentru ÎIPT.

- MECC a elaborat și pilotat o metodologie de monitorizare a inserției profesionale a absolvenților ÎIPT, însă capacitatea instituțională a instituțiilor cu responsabilități în implementarea ei este limitată, astfel monitorizarea pe cale administrativă a tuturor absolvenților încă nu este posibilă în ÎIPT evaluate.
- Rata de angajare a absolvenților ÎIPT în câmpul muncii este scăzută (34,75%) fiind în mare măsură cauzate de locurile de muncă neatractive și salariile mici.

RECOMANDĂRI:

- ✓ Elaborarea unor mecanisme funcționale pentru urmărirea inserției profesionale și sociale a absolvenților, crearea unui sistem de urmărire a traseului profesional al absolventului, menținerea contactului și colaborarea ÎIPT cu absolvenții instituției.
- ✓ Introducerea în statele de personal a unei unități cu funcția de a urmări traseul profesional al absolvenților.
- ✓ Crearea unei strategii de colaborare a ÎIPT cu absolvenții.
- ✓ Informarea elevilor/viitorilor absolvenți despre oportunitățile de angajare în țară, de deschidere a propriei afaceri în domeniul agroalimentar, mediatizarea instrumentelor de promovare elaborate de ANOFM, înregistrarea unui cont pe www.angajat.md

2.7 Procesul de formare continuă (CVET)

Rezultatele cercetării au scos la iveală faptul că majoritatea ÎIPT evaluate nu organizează cursuri de formare continuă pentru adulți, șomeri și/sau alte categorii de persoane neangajate. Excepție este ȘP Leova și ȘP Nisporeni. Astfel, rezultatele cercetării atestă un interes scăzut al ÎIPT pentru prestarea serviciilor de formare continuă de scurtă durată.

ȘP Leova, în parteneriat cu asociația HEKS-EPER (Elveția), a prestat servicii de formare continuă pentru adulți la meseria *Viticultor*. Astfel, în perioada 2015-2017, 40 de adulți au beneficiat de aceste cursuri cu acoperirea parțială sau integrală a cheltuielilor de către HEKS-EPER.

În anul de studii 2017-2018, în ȘP Nisporeni, au fost instruiți la meseria *Viticultor* 32 de fermieri cu gospodării țărănești, care se ocupă de cultivarea viței de vie.

Prin prestarea serviciilor de formare continuă pentru adulți și/sau cursuri de scurtă durată, ÎIPT ar putea genera resurse extrabugetare și contribui la consolidarea relațiilor de parteneriat cu mediul economic, comunitatea unde este localizată ÎIPT, precum și cu APL.

Chiar dacă Regulamentul-cadru al centrelor de excelență²⁰ prevede în atribuțiile acestora formarea profesională continuă a cadrelor didactice de specialitate și manageriale din ÎIPT în domeniul de specializare, precum și certificarea competențelor profesionale dobândite în mediul formal, informal și nonformal, CEHTA încă nu prestează asemenea servicii, nici servicii de formare continuă pentru adulți și/sau cursuri de scurtă durată.

Rezultatele sondajului cu agenții economici atestă interesul acestora pentru formarea continuă a specialiștilor din întreprinderi în colaborare cu ÎIPT (Tabelul 3).

²⁰ Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a centrului de excelență, aprobat prin OME nr. 1158 din 04.12.2015.

Tabelul 3. Necesități de instruire ale angajatorilor privind agricultura ecologică

Necesități de instruire ale angajatorilor privind agricultura ecologică	În mare măsură	În mică măsură	Deloc
Legea privind producția ecologică agricolă (nr. 115/2005)	68%	22%	11%
Legea privind protecția soiurilor de plante (2008)	52%	30%	18%
Semințe pentru culturi de câmp” – reglementare tehnică	59%	19%	22%
Măsurile pentru protecția soiilor – reglementare tehnică	50%	11%	39%
Regulamentul privind certificatele pentru semințe și material de înmulțire, utilizat în contextul modificării genetice	45%	32%	23%
Privind Producția agroalimentară ecologică și etichetarea produselor ecologice	78%	14%	8%
<i>Sursa: Chestionarul realizat cu agenții economice</i>			

CONCLUZII:

- Majoritatea ÎIPT evaluate nu organizează cursuri de formare continuă pentru adulți, șomeri și/sau alte categorii de persoane neangajate.
- Până la moment, CEHTA nu prestează servicii de formarea profesională continuă a cadrelor didactice de specialitate și manageriale din ÎIPT în domeniul de specializare propriu acestuia.
- Prestarea serviciilor de certificare a competențelor profesionale dobândite în mediul formal, informal și nonformal și servicii de formare continuă pentru adulți și/sau cursuri de scurtă durată nu au fost înregistrate până în prezent în CEHTA.

RECOMANDĂRI:

- Formarea, dezvoltarea și consolidarea capacităților ÎIPT pentru a presta servicii de formare continuă pentru adulți și/sau cursuri de scurtă durată.
- Formarea, dezvoltarea și consolidarea capacităților CEHTA pentru a realiza formarea profesională continuă a cadrelor didactice de specialitate și manageriale din ÎIPT în domeniul agroalimentar și certificarea competențelor profesionale dobândite în mediul formal, informal și nonformal.

2.8 Baza tehnico-materială și capacitatea instituțională

Analiza informațiilor prezentate de cele 7 instituții evaluate privind capacitatea instituțională denotă că acestea dispun de suficiente spații, care sunt utilizate parțial pentru desfășurarea procesului educațional.

Blocurile de studii sunt valorificate la capacitate maximă. Practic, în toate 7 instituții au fost efectuate reparații capitale ale acoperișurilor, iar în unele au fost schimbate geamurilor, celelalte spații fiind reparate cosmetic. Blocul de studii al Colegiului AI Grinăuți nu dispune de grupuri sanitare.

Toate ÎIPT evaluate dispun de cămine: din 23, doar 10 sunt utilizate pentru asigurarea cu trai a elevilor, restul sunt conservate din motivul că necesită reparații capitale și nu sunt funcționale (Tabelul 5).

Starea tehnică a căminelor este relativ bună. ȘP Bubuieci, în perioada evaluată, a efectuat reparații capitale în ambele cămine. Au fost renovate bucătăriile, blocurile sanitare, au fost schimbate geamurile și ușile, au fost reparate acoperișurile. ȘP Nisporeni dispune de 2 cămine: unul dat în exploatare în 2016 și utilizat pentru cazarea elevilor, iar un etaj este folosit ca bloc de studii; al doilea necesită reparație capitală

– la moment, este utilizat pentru cazarea muncitorilor. Restul instituțiilor realizează reparații cosmetice pentru întreținerea căminelor.

Uzura imobilelor depășește 50%, acestea fiind construite și date în exploatare în anii '60-'70, după care nu au suportat reparații capitale.

O mare parte din edificii, în special ale colegiilor și CEHTA, sunt degradate, din lipsa surselor financiare pentru întreținere. Unele imobile sunt conservate.

Capacitatea instituțională a acestor ÎIPT (excepție ȘP Bubuieci) depășește considerabil numărul actual de elevi și personal, de aceea unele edificii sunt conservate.

Tabelul 4. Infrastructura colegiilor și CEHTA

ÎIPT/Infrastructura	CAI Grinăuți	CEHTA	CAI Ungheni	C TA Svetlîi	ȘP Nisporeni	ȘP Bubuieci	ȘP Leova
Blocuri de studii	2	1	1	1	1	1	1
Ateliere	1	-	3	4	2	2	9
Laboratoare de instruire	14	13	12	13	3	3	3
Cămine/funcționale	2/1	3/1	3/1	8/2	2/1	2/2	3/2
Cantină	1	1	1	1	1		1
Sală de sport	1	1	1	1			1
Biblioteca	1	1	1	1	1	1	1
Sală de festivități	1	1	1	1	1	-	1
Gospodărie didactică (ha)	102	405,5	49,62	400	100	0,035	21

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Suprafața terenurilor agricole aflate în gestiunea instituțiilor este de 1078,155 ha, dintre care 836,085 ha sunt în gestiunea colegiilor și CEHTA și 121,035 ha – în gestiunea școlilor profesionale. Suprafața mare a terenurilor din gestiunea colegiilor și CEHTA se poate explica prin specificul și profilurile acestor instituții. Toate instituțiile dispun de laboratoare pentru instruirea practică a elevilor (Tabelul 4). Laboratoarele la specialități agroalimentare sunt dotate parțial (Boxa: Gradul de dotare a laboratoarelor).

Boxa: Gradul de dotare a laboratoarelor la meserii și specialități din domeniul agroalimentar

Agronomie	CTA Svetlîi	Dotat parțial cu echipament modern (laboratorul de agronomie – componenta <i>Analiza chimică a culturilor de câmp</i>).
	CAI Ungheni	Dispun de un laborator de control tehnico-chimic, și un lot demonstrativ cu plantarea diferitelor soiuri tehnice de viță de vie.
	CEx Țaul	Este cel mai bine asigurat, având o bază tehnico-materială modernă la specialitatea <i>Agronomie</i> , în 2013 fiind dotat cu echipament „Laboratorul pentru determinarea calității și cantității glutenului”, ulterior cu suportul LED, în cadrul proiectului EdAgri, laboratorul a fost extins și completat cu echipament modern și redenumit <i>Laborator multifuncțional</i> .
Tehnologia produselor de origine animală	CAI Ungheni	Cu susținerea Programului de Suport Bugetar în domeniul stimulării economice rurale, în anul 2013, a fost dotat Laboratorul de analiză chimico-bacterială.

Legumicultură și pomicultură și meseria Cultivator pentru legume	CEHTA Țaul	Cu suportul proiectului EdAgri a fost instalată o seră modernă, completă, dotată cu tehnologii și instalații de ultimă generație, a fost creat un teren demonstrativ de plante multianuale cu sistem de irigare și sistem de antigrindină, teren demonstrativ deschis pentru culturile leguminoase asigurat cu sistem de irigare. Cu suportul Asociației Obștești <i>Pomușoarele Moldovei</i> , pe o suprafață de 26 de ari, a fost creat un teren demonstrativ cu sistem de irigare și au fost plantate 4 specii de pomușoare. Cu suportul Agenției Cehe pentru Dezvoltare, pe o suprafață de 35 de ari, au fost plantate diferite soiuri tehnice de viță de vie.
Siguranța produselor agroalimentare, Tehnologia păstrării fructelor și legumelor	CEHTA Țaul	În CEx Țaul, baza tehnico-materială este slab dotată. La moment, pentru realizarea programului de studiu, este utilizată baza tehnico-materială de la alte specialități.
Apicultor	ȘP Nisporeni	În ȘP Nisporeni meseria a fost asigurată cu bază didactică satisfăcătoare, prin suportul unor proiecte de dezvoltare instituțională în colaborarea cu ADA KulturKontakt, și asociația olandeză pentru dezvoltare PUM. Există un laborator de procesare a produselor melifere și asigurarea întreținerii familiilor de albine. Aici se produc accesorii pentru întreținerea familiilor de albine. Laboratorul pentru aplicații teoretice este dotat cu ustensile și echipament didactic, parțial. Instituția dispune de o stupină apicolă, unde se realizează instruirea practică a elevilor.
	ȘP Bubuieci	Baza tehnico-materială a ȘP Bubuieci este în proces de modernizare, cu suportul proiectului APM, va fi dotat un laborator modern cu utilaj și inventar de ultimă generație. Instituția dispune și de un atelier didactic cu 20 familii de albine și 20 stupi orizontali.
Viticultor- vinificator	ȘP Nisporeni	Dispune de o bază materială foarte bine dotată, plantație de viță de vie (2 ha), parc de mașini și tractoare pentru realizarea lucrărilor viticole în plantațiile de vii. ȘP Nisporeni dispune de o secție pentru prelucrarea strugurilor și producerea vinurilor naturale seci. Secția este dotată cu tot necesarul pentru desfășurarea procesului didactic și tehnologic de formare profesională. Aici poate fi păstrată o cantitate de până la 100 tone producție vinicolă. Elevii de la această meserie studiază Bazele antreprenoriatului, învățând tehnici de organizare a propriei afaceri în domeniu.
	ȘP Leova	Este asigurată cu un laborator de oenologie, fabrică de vin, teren experimental de viță de vie cu o suprafață de 4 ha.

CONCLUZII:

- Uzura imobilelor depășește 50%, deoarece au fost construite și date în exploatare în anii '60-'70. Instituțiile au beneficiat de reparații capitale ale acoperișurilor; în unele au fost schimbate geamurile, restul spațiilor fiind reparate doar curent. O parte din edificii sunt degradate și nu pot fi utilizate.
- Infrastructura nu este utilizată la capacitate maximă (excepție ȘP Bubuieci). Capacitatea instituțională depășește numărul actual de elevi și personal. În condițiile în care ÎIPT se află în regiuni neatractive pentru mediul economic, o bună parte din spații rămân nevalorificate, deoarece nu pot fi date în arendă.
- Multe spații sunt degradate, unele ireversibil. Spațiile neutilizate necesită cheltuieli pentru întreținere.
- Baza tehnico-materială în majoritatea instituțiilor este învechită, cu excepția acelor instituții care au beneficiat de suportul proiectelor de asistență tehnică externă.
- Schimbări substanțiale privind dotarea cu utilaje moderne și renovarea infrastructurii au realizat instituțiile care au parteneriate cu donatorii.
- Majoritatea instituțiilor dispun de un volum mare de tehnică/echipament ce necesită a fi decontat/ă. Acest utilaj ocupă spații de depozitare și generează cheltuieli .
- Suprafața totală a gospodăriilor didactice în gestiunea ÎIPT evaluate constituie circa 1078,155 ha (Tabelul 16). O parte sunt folosite în scopuri didactice/sunt date în arendă, iar o altă parte rămân nevalorificate.
- Se atestă capacități limitate în administrarea patrimoniului și gestionarea eficientă a bazei tehnico-materiale, a spațiilor și terenurilor. Instituțiile dispun de spații și teren agricol în exces, dar exploatarea acestora nu aduce venituri extrabugetare relevante .
- Instituțiile care colaborează cu donatorii au realizat schimbări substanțiale privind dotarea cu utilaje și renovarea infrastructurii.

RECOMANDĂRI:

- Stabilirea de parteneriate cu proiecte de asistență tehnică, agenți economici în domeniu, APL; atragerea resurselor externe, precum și generarea de venituri din surse extrabugetare în scopul dezvoltării ÎIPT.
- Expertizarea tehnică a infrastructurii ÎIPT în vederea stabilirii necesarului de investiții pentru reabilitarea spațiilor degradate.
- Identificarea necesarului de spații, edificii, utilaj și terenuri didactice pentru realizarea calitativă a procesului de instruire.
- Consolidarea capacităților managerilor ÎIPT pentru eficientizarea administrării patrimoniului și gestionarea productivă a mijloacelor.
- Elaborarea unei viziuni/strategii la nivel de MADRM și MECC privind oportunitățile de dare în arendă a spațiilor și terenurilor și/sau comercializarea edificiilor și a terenurilor care nu sunt utilizate, transmiterea unor imobile la balanța APL. Banii obținuți din arendă și/sau vânzări să fie utilizați pentru dezvoltarea instituției, pentru dotarea cu echipament modern, pentru motivarea cadrelor didactice etc.
- Eficientizarea procesului de decontare a echipamentului uzat.
- Facilitarea colaborărilor dintre donatorii interni și externi și ÎIPT de către MADRM. Diseminarea experiențelor pozitive ale ÎIPT în atragerea resurselor externe, pentru motivarea inițierii de noi parteneriate.

CAPITOLUL 3. FINANȚAREA ACTIVITĂȚII ÎPT

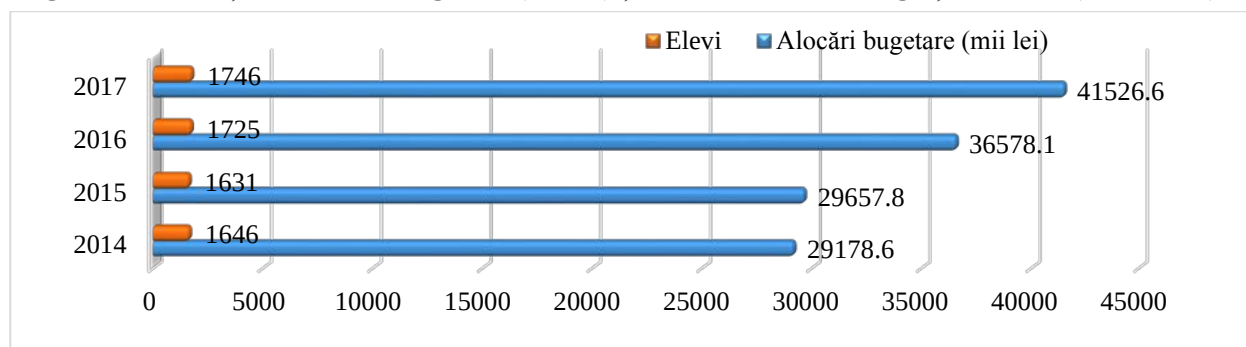
Funcționarea sistemului ÎPT depinde, în mare măsură, de nivelul de finanțare. Sursa principală de finanțare în sistemul public de ÎPT o constituie mijloacele bugetare. Instituțiile sunt finanțate în corespundere cu planul de înmatriculare și numărul de elevi în anii precedenți de studii.

3.1 Alocările bugetare

Analiza alocărilor bugetare pentru colegii și CEHTA

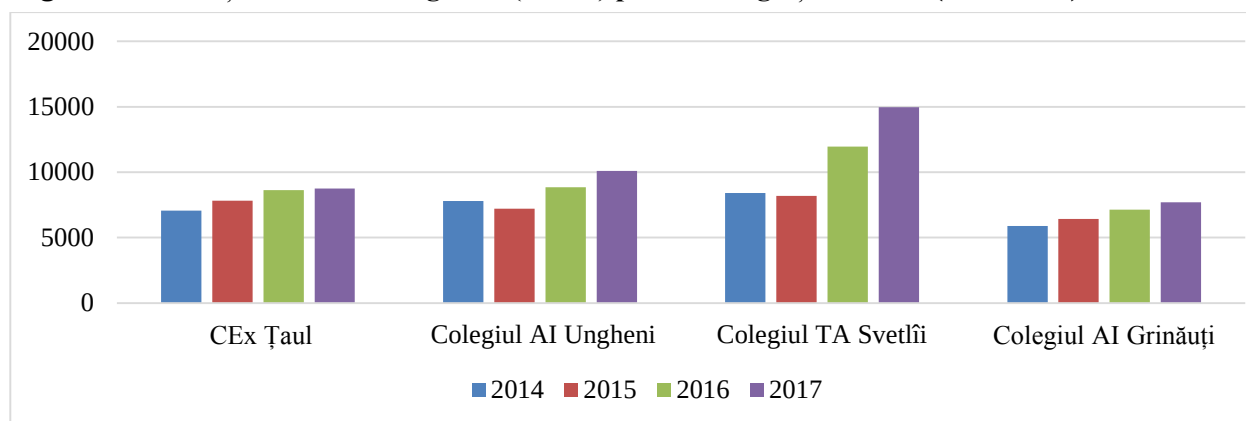
Evoluția alocărilor de la bugetul de stat a înregistrat o continuă creștere în ultimii 5 ani (Figura 45). Pentru cele 4 instituții evaluate, acestea au crescut gradual în fiecare an, de la 29178,6 mii lei în 2014 suma alocărilor a evoluat semnificativ până la 41526,6 mii. lei în 2017, ceea ce constituie o majorare de aproximativ 42%. Astfel, raportul alocărilor bugetare per elev de asemenea a cunoscut o creștere semnificativă, de la 17,73 mii lei în 2014/2015 la 23,78 mii lei în 2016/2017 (Figura 45).

Figura 45. Evoluția alocărilor bugetare (mii lei) și a nr. de elevi în colegii și CEHTA (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Figura 46. Evoluția alocărilor bugetare (mii lei) pentru colegii și CEHTA (2014-2017)

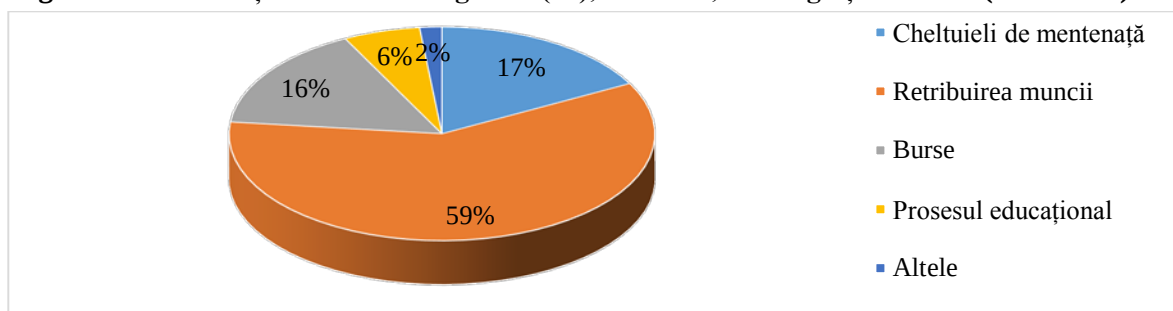

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Cele mai substanțiale alocări bugetare în ultimii 2 ani au fost înregistrate la Colegiul TA Svetlîi – 3,5 mln lei, pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol. Alocările bugetare sunt destinate pentru cheltuieli de mentenanță (întreținere, servicii comunale, reparații curente), retribuirea muncii, burse, asigurarea cu hrană, procesul educațional (procurarea de echipamente, materiale didactice, consumabile etc.).

Cea mai mare cotă a alocărilor bugetare este pentru retribuirea muncii, constituind în medie 59% din suma totală, în perioada de referință (Figura 47).

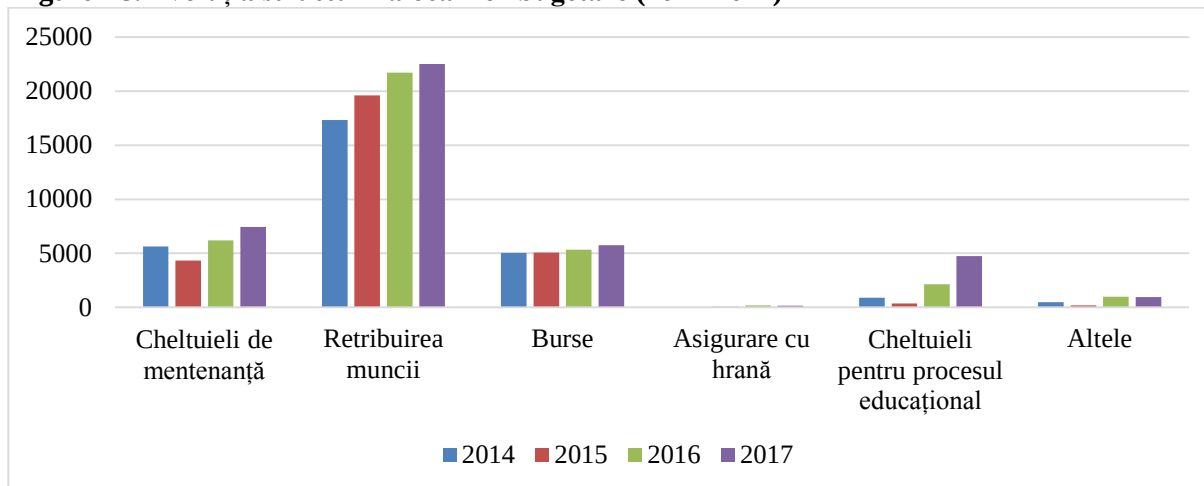
Figura 47. Distribuția alocațiilor bugetare (%), în medie, în colegii și CEHTA (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Ponderea ridicată a alocațiilor bugetare pentru salarizare a fost constantă în perioada 2014-2017 (Figura 48), ca rezultat al faptului că în ultimii 5 ani, autoritățile au majorat salariile cadrelor didactice (ultima majorare, cu 11%, fiind în septembrie 2017) și ale altor categorii de personal, ponderea alocațiilor pentru cheltuieli de personal a crescut cu 23%. Au fost majorate și bursele de studii pentru elevii ÎIPT, astfel ponderea alocațiilor bugetare pentru burse a crescut cu 12%.

Figura 48. Evoluția structurii alocațiilor bugetare (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor cadrul studiului

De menționat că în perioada de referință cheltuielile de mentenanță pentru spațiile destinate procesului de instruire, spațiile administrative, încăperile utilizate în alte scopuri, dar și neutilizate, au crescut în medie cu 24%, cu o ușoară scădere în anul 2015.

Ponderea cea mai mare a cheltuielilor de mentenanță, de 58%, a fost înregistrată la Colegiul AI Grinăuți, fiind urmată de Colegiul TA Svetlii, cu 34%.

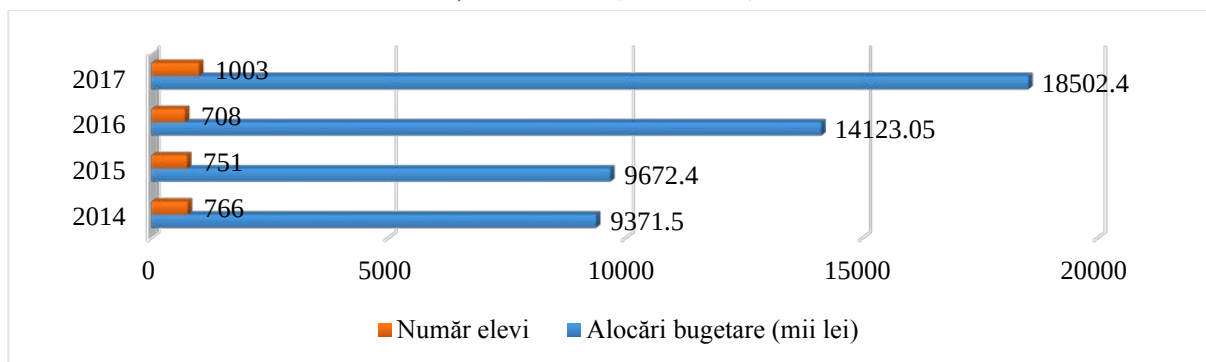
Cea mai înaltă rată de creștere a alocațiilor bugetare a fost pentru cheltuielile legate de procesul educațional, înregistrând o creștere de 81% în anul 2017, în comparație cu anul 2015.

Analiza alocațiilor bugetare pentru școlile profesionale

Alocările de la bugetul de stat pentru școlile profesionale, similar celor pentru colegii și CEx, au înregistrat o continuă creștere în ultimii 4 ani. Alocările bugetare pentru ȘP Bubuieci și ȘP Nisporeni au crescut de la 9371,5 mii lei (2014) la 14043,9 mii lei (2017), ceea ce constituie o majorare de 50%.

Alocările bugetare per elev de asemenea au cunoscut o creștere semnificativă, evoluând de la 12,23 mii lei în 2014-2015, la 14,00 mii lei în 2016-2017.

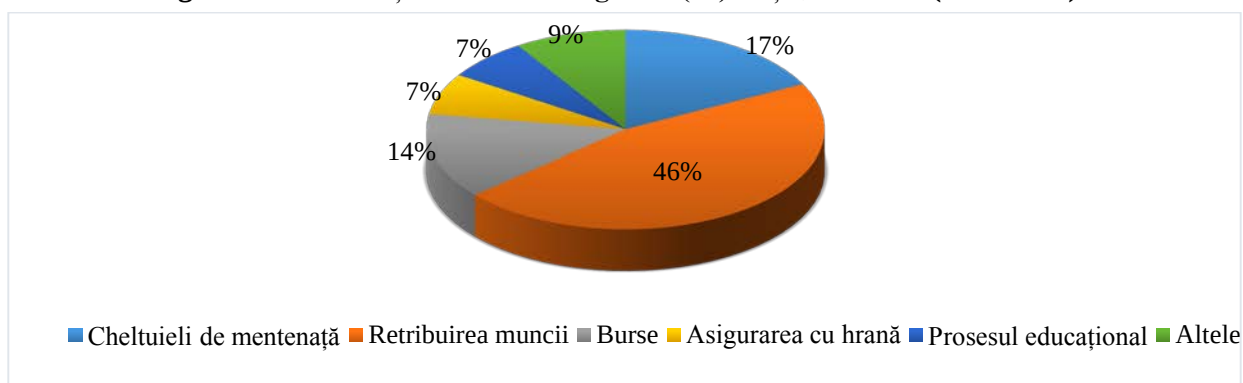
Figura 49. Evoluția alocărilor bugetare (mii lei) și a numărului de elevi în ȘP Nisporeni și ȘP Bubuieci (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Bugetul alocat pentru școlile profesionale este format din cheltuieli de mentenanță (întreținere, servicii comunale, reparații curente), retribuirea muncii, burse, asigurarea cu hrană, cheltuieli pentru procesul educațional (procurarea de echipamente, materiale didactice, consumabile etc.). Cea mai mare pondere a alocațiilor bugetare este pentru retribuirea muncii, constituind în medie 46% din suma totală, în perioada de referință (Figura 50).

Figura 50. Distribuția alocațiilor bugetare (%) în ȘP, în medie (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Cheltuieli de mentenanță au crescut în medie cu 22,9%: la ȘP Nisporeni au înregistrat o creștere de 28,0%, iar la ȘP Bubuieci – de 31,7%.

Salariile cadrelor didactice și ale altor categorii de personal s-au majorat în perioada 2014-2017, prin urmare, alocațiile bugetare pentru retribuirea muncii au înregistrat o creștere de aproximativ 38,8%, ȘP Nisporeni – cu 31,3%, ȘP Bubuieci – cu 48,4%.

În perioada de referință, a fost majorat cuantumul bursei de studii, fapt ce a contribuit la majorarea alocațiilor bugetare pentru burse. În anul 2014, suma acestor alocații a constituit 1551,6 mii lei, iar în anul 2017 – 2299,63 mii lei, procentul creșterii fiind de aproximativ 32,5%.

Cheltuielile pentru procesul educațional (procurarea de echipament, materiale didactice, consumabile etc.) au crescut cu 53,5%. ȘP Nisporeni înregistrează o creștere de 212,5 mii lei, iar ȘP Bubuieci – de 245,2 mii lei. Cele mai mari cheltuieli s-au înregistrat la ȘP Nisporeni, în anul 2016, în sumă de 460,2 mii lei și ȘP Bubuieci, în anul 2017 – 541,6 mii lei.

Rezumând, putem afirma că evoluția alocațiilor de la bugetul de stat în cele 7 ÎIPT a avut un trend pozitiv. Astfel, de la 9371,5 mii lei alocații instituțiilor în 2014, acestea au crescut la 18502,4 mii lei în 2017. Raportul alocațiilor bugetare per elev a cunoscut o creștere semnificativă, evoluând de la 1000 lei în 2014-

2015, la 21830 mii lei în 2016-2017 – ca urmare a creșterii alocărilor din bugetul de stat în condițiile în care numărul de elevi practic nu a evoluat.

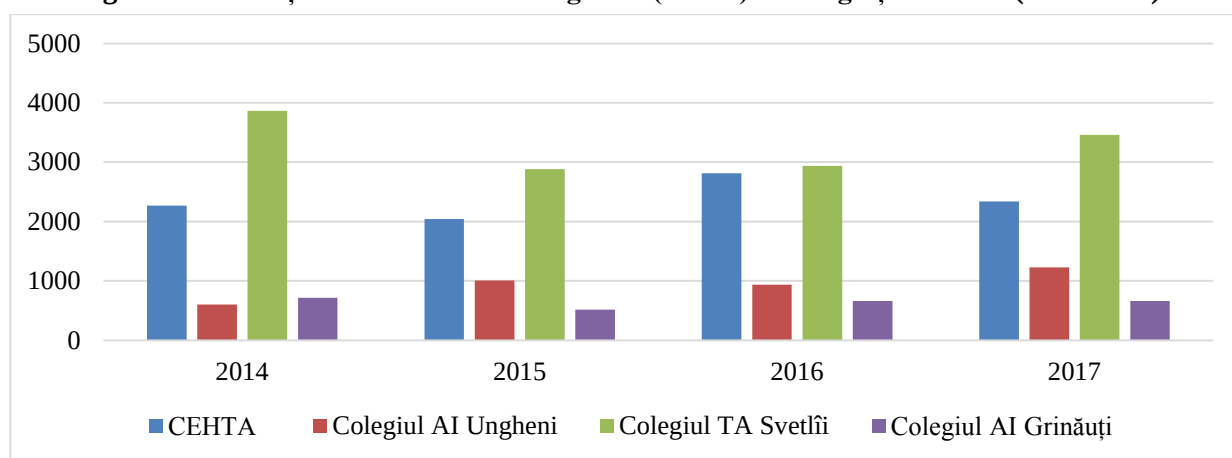
3.2 VENITURILE EXTRABUGETARE

Veniturile extrabugetare în colegii și CEHTA

ÎIPT sunt eligibile să genereze venituri extrabugetare. Au fost identificate două categorii de venituri extrabugetare: I. obținute din servicii (taxele de studii, arenda spațiilor, servicii de formare continuă, colaborarea cu agenții economic, cazare etc.; II. obținute din activități de producere.

Veniturile extrabugetare obținute în perioada 2014-2017 diferă de la o instituție la alta (Figura 51). Cele mai substanțiale au fost înregistrate la Colegiul TA Svetlîi, acesta fiind urmat de CEHTA. Cu mult mai mici sunt veniturile extrabugetare la Colegiul AI Ungheni și la Colegiul AI Grinăuți.

Figura 51. Evoluția veniturilor extrabugetare (mii lei) în colegii și CEHTA (2014-2017)

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Veniturile extrabugetare în colegii și CEHTA sunt obținute din realizarea producției finite (60%) și din serviciile prestate (40%). Menționăm că, media producției finite pentru 3 instituții este de aproximativ 75%, cu excepția Colegiului AI Ungheni (12%), dat fiind faptul că suprafața terenurilor agricole, comparativ cu celelalte instituții, este mult mai mică. O altă cauză, conform celor relatate de administrația instituției, este faptul că în ultimii ani culturile de câmp au fost afectate de boli, ceea ce a dus la scăderea recoltei.

Veniturile din prestarea serviciilor diferă foarte mult de la o instituție la alta. De exemplu: veniturile din taxele de studii în Colegiul AI Ungheni înregistrează în medie 728,6 mii lei, iar în Colegiul TA Svetlîi sunt de aproape 2 ori mai mici, constituind 359,6 mii lei. În CEHTA aceste venituri constituie mai puțin de jumătate, 111,9 mii lei, din cele înregistrate în Colegiul TA Svetlîi, iar Colegiul AI Grinăuți nu are venituri din taxe de studii. Acest lucru se datorează faptului că primele două instituții înregistrează un număr mai mare de elevi admiși la studii în bază de contract, în CEHTA numărul acestora este mai mic, iar în Colegiul AI Grinăuți nu sunt elevi care urmează studiile în bază de contract.

Tabelul 5. Media veniturilor extrabugetare din colegii și CEHTA (2014-2017)

Surse generatoare de venit	CEHTA	CAI Ungheni	CTA Svetlîi	CAI Grinăuți
----------------------------	-------	-------------	-------------	--------------

Media anuală a veniturilor extrabugetar, mii lei	2367	1253	3285	638
% prestarea serviciilor (studii, cazare, alimentare, arendă)	26	87	23	25
% realizarea producției finite	74	12	77	75

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Veniturile extrabugetare sunt distribuite preponderent pentru: cheltuielile de mentenanță (44%), procesul educațional (30%), retribuirea muncii (22%). Pentru procesul educațional sunt alocate cca 11% din resursele extrabugetare, pentru alimentație – 3%, alte cheltuieli – 3% (Tabelul 6).

Tabelul 6. Cheltuielile din veniturile extrabugetare în colegii și CEHTA (2014-2017)

	CEHTA	CAI Ungheni	CTA Svetlii	CAI Grinăuți	Media
Media anuală	2737,5	506,4	1978,5	638,5	1462,2
% mentenanță	7%	79%	10%	81%	44%
% proces educațional	54%	4%	48%	14%	30%
% retribuirea muncii	32%	17%	38%	4%	22%
% alte cheltuieli	7%	0%	1%	1%	3%
% alimentație			3%		3%

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Veniturile extrabugetare în școlile profesionale

Veniturile extrabugetare în ȘP comparativ cu aceleași venituri în colegii și CEHTA sunt mult reduse, întrucât suprafețele de teren gestionate sunt mult mai mici. În perioada 2014-2017, ȘP Nisporeni a acumulat, în medie, venituri extrabugetare în sumă de 497,2 mii lei: din realizarea produsului finit (84%) și din prestarea serviciilor (cazare) (10%). ȘP Bubuieci a acumulat în medie 202,7 mii lei din prestarea serviciilor (cazare, arendă), ȘP Leova – 717,0 mii lei (2015-2017). Veniturile în ȘP Leova provin din prestarea serviciilor (cazare, arendă) (70%) și altele (30%) (Tabelul 7).

Tabelul 7. Media veniturilor extrabugetare în ȘP (2014-2017)

	ȘP Nisporeni	ȘP Bubuieci	ȘP Leova ²¹
Media anuală a veniturilor extrabugetare, mii lei	497,2	202,7	717,0
% prestarea serviciilor (studii, cazare, alimentare, arendă)	10,37%	98,8%	70%
% realizarea producției finite	83,74%	0%	0%
% altele	5,8%	1,12%	30%

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Veniturile extrabugetare acumulate de ȘP Nisporeni în perioada 2014-2017 au fost utilizate preponderent pentru: procurarea materiei prime (în medie 54,8%), cheltuieli de mentenanță (16,9%), procesul educațional (14,1%), retribuirea muncii – doar 8,1%. ȘP Bubuieci a înregistrat în medie venituri extrabugetare în sumă de 202,7 mii lei. Veniturile extrabugetare acumulate de ȘP Leova în perioada 2015-

²¹ Datele sunt prezentate pentru perioada 2015-2017.

2017 au fost utilizate pentru: cheltuieli de mentenanță (cca 59,2%) și retribuirea muncii (3,5%); alte cheltuieli – 37,2% (Tabelul 8).

Tabelul 8. Media cheltuielilor din veniturile extrabugetare (%) în ȘP (2014-2017)

	ȘP Nisporeni	ȘP Leova ²²
Media anuală	529,8	850,0
% mentenanță	17%	60%
% proces educațional	14%	0%
% retribuirea muncii	8%	3%
% alte cheltuieli	6%	37%
% procurarea materiei prime	55%	0%

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Art. 67 (6) din Codul Educației al RM nr. 152 din 17.07.2014 prevede activități de generare a veniturilor și din alte surse. Astfel, ÎIPT pot desfășura activități de antreprenariat în condițiile stabilite de Guvern, inclusiv în atelierele de producții proprii. Această activitate, la moment, conform celor afirmate de managerii instituțiilor, este complicat de realizat, deoarece instituțiile se confruntă cu un șir de obstacole: prevederile unor acte legislative, ale cadrului normativ ce reglementează veniturile colectate de autoritățile/instituțiile bugetare.

O analiză comparativă a investițiilor efectuate în ÎIPT reflectă că acestea sunt acoperite, în mare măsură, de alocațiile de la bugetul de stat.

Ponderea investițiilor donatorilor și a reprezentanților mediului de afaceri, în perioada 2014-2018, în comparație cu cele bugetare sunt destul de mici. ȘP au beneficiat de donații²³ în sumă de 8346,0 mii lei, ceea ce reprezintă 20% din totalul de investiții, iar colegiile și CEHTA – de 6205,8 mii lei, doar 6,9% din suma totală de investiții (Tabelul 9).

Tabelul 9. Investiții în ȘP, colegii și CEHTA, mii lei (2014-2018)

Investiții	CEHTA	CAI Ungheni	CTA Svetlii	CAI Grinăuți	ȘP Nisporeni	ȘP Leova	ȘP Bubuieci
Total	10796,5	220,0	44129,7	34767,0	37951,9	1628,8	1459,2
Bugetul de stat	4810,7	0	44129,7	34767,0	26522,8	36,6	189,2
Donatori	5985,8	220,0	0	0	5553,8	1592,2	1200,0
Mediul de afaceri	0	0	0	0	5875,0	0	0

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

În rezultatul analizei, se constată că alocările din bugetul de stat asigură integral cheltuielile pentru retribuirea muncii, burse și parțial cele de mentenanță.

Media anuală a veniturilor extrabugetare în colegii și CEHTA este practic triplă, față de media pentru școlile profesionale. În același timp, școlile profesionale nu înregistrează venituri din taxe de studiu, pe când 2 colegii și CEHTA înregistrează în medie, pentru 4 ani, 40% din suma venitului extrabugetar. În ceea ce privește școlile profesionale, doar ȘP Nisporeni acumulează venituri din realizarea producției finite. Și cele 3 colegii și CEHTA generează venituri din realizarea producției finite, având o suprafață de terenuri

²² Datele sunt prezentate pentru perioada 2015-2017.

²³ Reprezentanții ÎIPT evaluate folosesc termenul *donații pentru finanțarea din surse externe*.

agricole mult mai mare decât școlile profesionale. Ca urmare, investițiile din bugetul de stat constituie în medie 86,6%, iar ponderea investițiilor de la donatori – aproximativ 13,4%.

3.3 Concluzii și recomandări privind finanțarea instituțiilor ÎPT

CONCLUZII:

- Finanțarea ÎIPT nu este realizată în bază de performanțe și nu stimulează o administrare eficientă a resurselor.
- Finanțarea nu ține cont de nevoile reale ale instituțiilor, se face fără o analiză reală a necesităților, care ar putea să asigure o dimensionare corespunzătoare a bugetului, așa cum sunt luate în calcul costurile anterioare ale ÎIPT.
- Finanțarea per elev este insuficientă și favorizează lipsa performanței.
- Finanțarea suplimentară este asigurată din veniturile obținute din servicii (taxele de studii, arenda spațiilor, servicii de formare continuă, colaborarea cu agenții economice, cazare, etc.) și activități de producere. Aceasta depinde foarte mult și de capacitatea ÎIPT de a elabora proiecte, de disponibilitatea ministerului de a cofinanța proiectele, de parteneriatele existente cu agenții economici etc.
- Generarea veniturilor în rezultatul activității economice a gospodăriei didactice este dificilă, o provocare fiind capacitatea redusă a personalului din ÎIPT din domeniul agroalimentar de a realiza acest lucru.
- Unele ÎIPT au capacități reduse de a accesa fonduri europene și de a aplica la proiecte de asistență tehnică.
- În linii generale, finanțarea ÎIPT este asigurată în mod adecvat în pofida constrângerilor bugetare. Cu toate acestea, se remarcă lipsa priorităților educaționale, costurile ridicate de întreținere și alte dovezi de eficiență scăzută, care susțin afirmația că managementul este slab și nu poartă răspundere pentru rezultate.

RECOMANDĂRI:

- Stabilirea indicatorilor de performanță pentru alocarea mijloacelor (produs, rezultat, eficiență) pentru activități finanțate din contul mijloacelor bugetare ale instituției ÎPT.
- Revizuirea modalităților de valorificare a resurselor financiare alocate pentru retribuirea muncii cadrelor didactice.
- Acordarea asistenței și organizarea formărilor pentru instruirea personalului din ÎIPT privind accesarea fondurilor europene.
- Organizarea cursurilor de formare pentru consolidarea capacităților managerilor, personalului din ÎIPT în vederea valorificării și generării veniturilor din activități economice, surse extrabugetare.
- Organizarea cursurilor de formare pentru contabilii și managerii ÎIPT în scopul implementării amendamentelor la Hotărârea Guvernului nr. 1077/2016 cu privire la finanțarea în bază de cost per elev a instituțiilor publice de învățământ profesional tehnic, în vederea stabilirii unui regim financiar-economic de autogestiune al ÎIPT.
- Acordarea de facilități fiscale pentru agenții economici implicați în ÎPT (deducerea TVA pentru utilajul donat, deducerea impozitului pe profit pentru activitățile de instruire și formare profesională).

CAPITOLUL 4. RECOMANDĂRI

4.1 Recomandări pentru proiect

CEHTA ȘI INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PROFESIONAL TEHNIC

- Consolidarea capacității organizaționale pentru promovarea inovării în sectorul agroalimentar și crearea unui centru funcțional de prestare a serviciilor de formare continuă în cadrul CEHTA, inclusiv conceptul, regulamentul, un plan de activitate și de dezvoltare strategică a acestuia pentru un portofoliu de servicii competitive.
- Identificarea necesarului de programe de formare continuă în domeniul agroalimentar;
- Acordarea asistenței tehnice pentru elaborarea programelor de formare continuă destinate agenților economici, cadrelor didactice din sistemul agroalimentar;
- Acordarea asistenței tehnice CEHTA în pregătirea pachetului pentru acreditarea instituției și a programelor pentru prestarea serviciilor de formare continuă;
- Formarea și consolidarea capacităților cadrelor didactice pentru furnizarea unor servicii calitative de formare continuă;
- Acordarea de support CEHTA prin asigurarea cu echipament și tehnologii relevante pentru implementarea programelor de formare continuă în domeniul agroalimentar;
- Crearea unui lot experimental pentru cultivarea soiei (CEHTA și Colegiul Agroindustrial din Grinăuți, din Ungheni și Colegiul Tehnic Agricol din Svetlii);
- Crearea unui lot experimental pentru cultivarea tomatelor ecologice în seră în CEHTA;
- Crearea unui lot experimental pentru creșterea viței de vie ecologice în ȘP Nisporeni și ȘP Leova;
- Acordarea de suport instituțiilor-pilot pentru completarea bazei tehnico-materiale la specialitățile *Siguranța produselor agroalimentare*, *Tehnologia produselor de origine vegetală*, *Tehnologia produselor de origine animală*, *Apicultor*, *Floricultor*, *Viticultor-vinificator*, *Legumicultură și pomicultură*, *Agronomie*;
- Crearea unei biblioteci online în toate instituțiile-pilot;
- Procurarea de soft-uri relevante pentru furnizarea programelor de formare inițială și continuă în toate instituțiile-pilot;
- Acordarea asistenței în facilitarea procesului de vizibilitate a programelor de formare inițială și continuă în domeniul agroalimentar în toate instituțiile-pilot.

STANDARDE OCUPAȚIONALE, CALIFICĂRI PROFESIONALE, CURRICULA

- Acordarea asistenței tehnice în elaborarea Standardelor Ocupaționale pentru profesiile:
 - o *Viticultor-vinificator*, nivelul calificării – III ISCED;
 - o *Floricultor*, nivelul calificării – III ISCED;
 - o *Agronom*, calificare medie, specialitatea *Legumicultură și pomicultură*, nivelul calificării – IV ISCED;
 - o *Agronom*, calificare medie, specialitatea *Viticultură și oenologie*, nivelul calificării – IV ISCED;
 - o *Tehnician asigurarea calității*, calificare medie, la specialitatea *Siguranța produselor alimentare*, calificare medie – IV ISCED;
 - o *Tehnician în industria alimentară*, calificare medie, la specialitatea *Tehnologia produselor de origine vegetală*, calificare medie – IV ISCED;

- o *Tehnician în industria alimentară*, calificare medie, la specialitatea *Tehnologia produselor de origine animală*, calificare medie – IV ISCED.
- Asistență pentru elaborarea calificărilor pentru meseriile:
 - o *Cultivator legume și fructe* 811005, nivelul III ISCED (se studiază în ÎIPT, este curriculum și SO, lipsește calificarea);
 - o *Viticultor-vinificator* 811013, nivelul III ISCED (se studiază în ÎIPT, este curriculum, lipsește calificarea și SO);
 - o *Pomicultor*, nivelul III ISCED (se studiază în ÎIPT, este curriculum, lipsește calificarea și SO);
 - o *Floricultor* 812002, nivelul III ISCED (se studiază în ÎIPT, este curriculum, lipsește calificarea și SO).
- Revizuirea calificărilor, ce au fost elaborate conform metodologiei vechi, NU în temeiul SO:
 - o *Agronom*, specialitatea *Legumicultură și pomicultură*, nivelul IV ISCED;
 - o *Agronom*, specialitatea *Viticultură și oenologie*, nivelul IV ISCED;
 - o *Tehnician asigurarea calității*, la specialitatea *Siguranța produselor alimentare*, nivelul IV ISCED;
 - o *Tehnician în industria alimentară*, la specialitatea *Tehnologia produselor de origine vegetală*, nivelul IV ISCED;
 - o *Tehnician în industria alimentară*, la specialitatea *Tehnologia produselor de origine animală*, nivelul IV ISCED;
- Elaborarea de curricula la meseriile
 - o *Viticultor-vinificator*;
 - o *Pomicultor*;
- Revizuirea de curricula la toate specialitățile din domeniul agroalimentar
 - o *Siguranța produselor agroalimentare*;
 - o *Tehnologia produselor de origine vegetală*;
 - o *Tehnologia produselor de origine animală*;
 - o *Legumicultură și pomicultură*;
 - o *Agronomie*;
- Elaborarea manualelor, materialelor didactice la disciplinele de profil și a ghidurilor metodologice;
- Elaborarea de curricula și manuale la disciplinele de cultură generală cu conținut aplicativ profesiei studiate;
- Acordarea asistenței în identificarea cererii pieței muncii pe termen mediu și lung pentru ÎIPT (subsectoare/ meserii/ specialități prioritare) în scopul elaborării planului anual de înmatriculare;
- Acordarea asistenței pentru actualizarea CORM și sau a Nomenclatoarelor profesiilor în baza identificării necesarului pieței muncii.

PROGRAME DE FORMARE PROFESIONALĂ ÎNIȚIALĂ ȘI CONTINUĂ

- Organizarea acțiunilor de sensibilizare a mediului economic pentru conștientizarea importanței implicării active în procesul de formare profesională inițială și continuă a elevilor, precum și a necesității stabilirii de parteneriat cu ÎIPT în scopul planificării și elaborării documentelor strategice, reglatorii și curriculare;

- Instruirea maiștrilor-instructor în producție responsabili de realizarea stagiului de practică a elevilor în unitatea economică;
- Revizuirea programelor de formare profesională inițială (*Siguranța produselor agroalimentare, Tehnologia produselor de origine vegetală, Tehnologia produselor de origine animală, Apicultor, Floricultor, Viticultor-vinificator, Legumicultură și pomicultură, Agronomie*) în contextul agriculturii ecologice;
- Elaborarea programelor de formare continuă pentru adulți, specifice domeniilor individuale ale instituțiilor-pilot;
- Formarea, dezvoltarea și consolidarea capacităților ÎÎPT (prin seminare tematice, vizite de studiu, ateliere de lucru, formări în cadrul întreprinderilor) pentru a realiza servicii de formare continuă pentru adulți și/sau cursuri de scurtă durată.

INSTRUIREA CADRELOR MANAGERIALE ȘI DIDACTICE

- Realizarea unor programe de formare continuă axate pe aspecte didactice, standarde de calitate, sisteme de certificare în domeniul agriculturii ecologice pentru cadrele didactice și manageriale ale CEHTA și ale instituțiilor-pilot din proiect (de ex.: planificare strategică, management participativ, instrumente moderne de management al resurselor umane, marketing educațional etc.);
- Asigurarea cu suporturi de curs și materiale didactice, transfer de tehnologii, îmbunătățirea competențelor și a abilităților de utilizare a tehnologiilor moderne din domeniul agroalimentar;
- Organizarea unor vizite de studiu la întreprinderi de profil din țară și de peste hotare pentru reprezentanții instituțiilor de învățământ (manageri, profesori, elevi) și ai sectorului agroalimentar (fermieri, directori de întreprinderi, angajați etc.), în vederea unui schimb de experiență privind standardele de calitate pentru agricultura ecologică;
- Dezvoltarea capacităților CEHTA pentru a realiza funcția de liant între actorii relevanți întru consolidarea parteneriatelor în domeniul agricol și asigurarea conformității ofertei educaționale cu cererea pieței muncii;
- Organizarea cursurilor de formare continuă pentru cadrele didactice de specialitate în scopul formării competențelor privind:
 - o utilizarea tehnologiilor IT în procesul de predare,
 - o modele și tehnologii inovative în domeniul disciplinei de specialitate,
 - o agricultura ecologică,
 - o evaluarea securității alimentelor obținute din plante transgenice,
 - o practici de cultivare a agriculturii ecologice și confruntările cu schimbările climatice,
 - o cultivarea cerealelor genetic nemodificate,
 - o reglementarea utilizării plantelor, alimentelor, organismelor modificate genetic,
 - o schimbările climatice și impactul acestora asupra agriculturii.
- Acordarea asistenței și organizarea formărilor pentru instruirea personalului din ÎÎPT privind accesarea fondurilor europene și/sau scrierea de proiecte;
- Organizarea cursurilor de formare pentru consolidarea capacităților managerilor, personalului din ÎÎPT întru valorificarea și generarea veniturilor din activități economice, surse extrabugetare.

DEZVOLTAREA CARIEREI ÎN AGRICULTURA ECOLOGICĂ

- Organizarea formărilor de ghidare în carieră pentru elevii din instituțiile-pilot;
- Facilitarea efectuării de către elevii din instituțiile-pilot a stagiilor de practică la întreprinderile agricole, susținerea acestora prin programe de mentorat;
- Elaborarea și desfășurarea unui program de instruire privind planificarea unei afaceri axate pe standarde de calitate în domeniul ecologic destinat elevilor din instituțiile-pilot, tinerilor agricultori ce promovează idei de afaceri inovatoare;
- Susținerea implementării celor mai bune idei de afaceri identificate în rezultatul concursului “Cel mai bun plan de afaceri”, organizat anual de MADRM;
- Acordarea de suport pentru participare la expoziții naționale și internaționale, târguri de produse agroalimentare certificate ecologic;
- Susținerea instituțiilor-pilot pentru participare la expozițiile naționale și internaționale în domeniul relevant;
- Crearea platformei de comunicare între ÎIPT din domeniul agroalimentar, sectorul economic și instituțiile de învățământ din întreaga țară în scopul consolidării relațiilor dintre acești actori, al sporirii gradului de conștientizare de către tineri a importanței agriculturii, a managementului durabil al resurselor naturale, cunoașterea oportunităților de angajare în mediul rural;
- Formarea campaniei de informare publică privind perspectivele profesionale în agricultură, care să vizeze tinerii din gimnazii și licee și părinții acestora;
- Mediatizarea avantajelor (profesionale, financiare etc.) ÎPT și ale profesiilor în domeniul agricol, în special în regiunile defavorizate din punct de vedere economic.

4.2 Recomandări pentru alte categorii de beneficiari

Recomandări pentru diferite autorități publice

- Elaborarea comenzii de stat privind planul de înmatriculare în ÎIPT în baza analizei cererii forței de muncă pe termen mediu și lung (MSMPS, MECC, MEI, MADRM, Ministerul Finanțelor);
- Elaborarea unui mecanism de introducere a facilităților fiscale și nonfiscale pentru întreprinderile implicate în procesul de formare profesională (Ministerul Finanțelor);
- Elaborarea unor mecanisme de motivare a cadrelor didactice pentru a rămâne în sistemul de ÎPT și de prevenirea a migrației acestora (Ministerul Finanțelor, MECC, MADRM, MSMPS);
- Organizarea cursurilor de formare pentru contabilii și managerii ÎIPT în scopul implementării modificărilor operate în Hotărârea Guvernului nr. 1077/2016 cu privire la finanțarea în bază de cost per elev a instituțiilor publice de învățământ profesional tehnic, în vederea stabilirii unui regim financiar-economic de autogestiune a ÎIPT (MADRM, MECC, Ministerul Finanțelor);
- Revizuirea CORM, a Nomenclatorului meseriilor (profesiilor) pentru pregătirea cadrelor în învățământul secundar profesional și a Nomenclatorului specialităților pentru pregătirea cadrelor în învățământul mediu de specialitate (MADRM, MECC, MSMPS);
- Facilitarea mobilității academice pentru elevi și profesori spre instituții de ÎPT de peste hotare în scopul transferului de bune practici (MECC, MADRM);
- Organizarea unor campanii de promovare a imaginii ÎIPT și a meseriilor/specialităților din domeniul agroalimentar, antrenarea mai multor actori în procesul de promovare a sectorului

(MECC, MADRM cu implicarea CCI, CEx, întreprinderi agricole partenere, asociații profesionale în domeniu etc.).

Recomandări pentru Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului

- Elaborarea unei strategii naționale de promovare a pregătirii profesionale în domeniul agroalimentar;
- Crearea unui Consiliu Național Consultativ pentru formarea și dezvoltarea profesională în domeniul agroalimentar;
- Crearea unei platforme de comunicare între instituțiile de învățământ din domeniul agroalimentar, sectorul economic și licee, gimnazii din întreaga țară;
- În contextul migrației sporite, organizarea unor campanii de informare publică privind perspectivele profesionale și oportunitățile de finanțare în domeniul agroalimentar;
- Inițierea, organizarea și coordonarea procesului de elaborare a manualelor de specialitate, a ghidurilor practice și a materialelor didactice de specialitate (cu implicarea donatorilor);
- Facilitarea stabilirii de parteneriate cu ÎIPT și întreprinderi de profil din țară și de peste hotare pentru schimb de bune practici în sector, inclusiv în ceea ce privește producția ecologică și creșterea soiului.

Recomandări pentru Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

- Inițierea și facilitarea procesului de elaborare a calificărilor pentru:
 - o *Cultivator legume și fructe*, nivelul III ISCED;
 - o *Viticultor-vinificator*, nivelul III ISCED;
 - o *Pomicultor*, nivelul III ISCED;
 - o *Floricultor*, nivelul III ISCED;
 - o *Agronom*, specialitatea Viticultură și oenologie, nivelul IV ISCED;
 - o Tehnician asigurarea calității, la specialitatea *Siguranța produselor alimentare*, nivelul IV ISCED;
 - o *Tehnician în industria alimentară*, specialitatea *Tehnologia produselor de origine vegetală*, nivelul IV ISCED;
 - o *Tehnician în industria alimentară*, specialitatea *Tehnologia produselor de origine animală*, nivelul IV ISCED.
- Crearea unor mecanisme funcționale de recunoaștere, validare și certificare a cunoștințelor obținute în condiții informale și nonformale.

Recomandări pentru instituțiile de învățământ profesional tehnic din domeniul agroalimentar

- Organizarea de noi și variate acțiuni de promovare a imaginii instituției și a meseriilor/specialităților din sector pe tot parcursul anului;
- Crearea unei rețele intranet în ÎIPT și valorificarea portalului www.colegiagricole.md;
- Revizuirea conținuturilor curriculare cu implicarea agenților economici și elaborarea de manuale de specialitate, ghiduri practice și materiale didactice de specialitate;
- Dezvoltarea unui management eficient, participativ, transparent;

- Crearea unei strategii de menținere a relațiilor cu absolvenții instituțiilor de învățământ; Urmărirea inserției socioprofesionale a absolvenților cu suportul MADRM, MECC;
- Crearea în cadrul ÎIPT a unei școli în aer liber, unde doritorii pot învăța o meserie sau să-și îmbunătățească cunoștințele în domeniul agricol (de ex., creșterea răsadului, cultivarea pământului, creșterea producției ecologice etc.);
- Consolidarea capacităților instituționale pentru valorificarea și generarea veniturilor din activități economice și surse extrabugetare;
- Crearea în ÎIPT a unui fond de stimulare a cadrelor didactice pentru a preveni migrația acestora și a atrage tineri specialiști în procesul de formare profesională;
- Organizarea de cursuri pentru cadrele didactice în scopul formării competențelor TIC;
- Stabilirea de parteneriate cu:
 - o mediul de afaceri, instituțiile de învățământ superior, comitetul sectorial din domeniu, asociațiile profesionale din domeniu, CCI etc., în scopul asigurării calității și relevanței serviciilor de formare profesională;
 - o ONG-uri ce implementează proiecte de asistență tehnică și alte organizații din domeniul agroalimentar, în scopul facilitării accesului cadrelor didactice de specialitate la instruire;
 - o ÎIPT și întreprinderi de profil de peste hotare, pentru facilitarea mobilității academice, asigurarea elevilor cu locuri de practică, realizarea de stagii de formare pentru cadrele didactice, precum și pentru diseminarea de bune practici din domeniul agroalimentar, în special cultivarea producției ecologice și creșterea soiei.

Recomandări pentru CEHTA

- Prestarea serviciilor de formare profesională continuă cadrelor didactice de specialitate și manageriale din școlile profesionale și colegiile pe segmentul de specializare;
- Furnizarea programelor de formare profesională continuă pentru reprezentanții mediului economic;
- În comun cu ÎIPT, organizarea și prestarea de servicii educaționale pentru șomeri și de recalificare a muncitorilor și specialiștilor;
- Asigurarea unor condiții adecvate pentru desfășurarea stagiilor de practică pentru elevi, inclusiv din școlile profesionale și colegiile din domeniul agroalimentar;
- Consolidarea capacităților resurselor umane pentru asigurarea didactică, curriculară și metodologică a sistemului pe segmentul agroalimentar;
- În comun cu ÎIPT, identificarea și aplicarea în procesul de instruire și formare profesională a inovațiilor tehnologice și științifice din domeniul agroalimentar.

Recomandări pentru Comitetul Sectorial pentru Formare Profesională în Agricultură și Industria Alimentară

- Se recomandă elaborarea SO pentru profesiile din ramura agroalimentară:
 - o Viticultor-vinificator, nivelul III ISCED;
 - o Floricultor, nivelul III ISCED;
 - o Agronom, specialitatea Legumicultură și pomicultură, nivelul IV ISCED;
 - o Agronom, specialitatea Viticultură și oenologie, nivelul IV ISCED;
 - o Tehnician asigurarea calității, specialitatea Siguranța produselor alimentare, nivelul IV ISCED;

- o *Tehnician în industria alimentară, specialitatea Tehnologia produselor de origine vegetală, nivelul IV ISCED;*
- o *Tehnician în industria alimentară, specialitatea Tehnologia produselor de origine animală, nivelul IV ISCED.*

Recomandări pentru întreprinderile din domeniul agroalimentar

- Colaborarea eficientă cu ÎÎPT și implicarea activă în procesul de formare profesională prin: organizarea stagiilor de practică pentru elevi; desfășurarea cursurilor de perfecționare a cadrelor didactice de specialitate în cadrul întreprinderilor; implicarea activă în procesul de elaborare a SO, calificărilor, produselor curriculare; organizarea de expoziții și concursuri pentru elevi (de ex., "Cel mai bun în meserie") etc.;
- Asigurarea accesului elevilor la tehnica și utilajul din întreprindere, pentru utilizare în scopuri educaționale și/sau dotarea laboratoarelor, atelierelor, sălilor de clasă cu echipament similar celui folosit la întreprinderi;
- Asocierea întreprinderilor din același domeniu pentru realizarea învățământului dual;
- Implicarea activă a asociațiilor de profil în promovarea schimbărilor necesare sectorului de pregătire a specialiștilor/meseriașilor calificați (modificarea programului de formare profesională, revizuirea CORM etc.) și prezentarea periodică de propuneri pentru elaborarea comenzii de stat privind planul de înmatriculare în ÎÎPT.

5. REFERINȚE

1. BNS (2018). Pagină web oficială (în română). Accesat la: <http://www.statistica.md>
2. Cadrul general de organizare și funcționare a structurilor parteneriale consultative pentru învățământul profesional și tehnic. Accesat la <https://lege5.ro/Gratuit/g42dqmzzgu/ordinul-nr-4456-2015-privind-aprobarea-cadrului-general-de-organizare-si-functionare-a-structurilor-parteneriale-consultative-pentru-invatomantul-profesional-si-tehnic>
3. Centrul de Excelență în Horticultură și Tehnologii Agricole din Țaul. Pagină web oficială. Accesat la: <http://colegiiagricole.md/centrul-de-excelen%C5%A3a-in-horticultura-%C5%9Fi-tehnologii-agricole-din-taul/scurt-istoric.html>
4. Colegiul Agroindustrial din Ungheni. Pagină web oficială. Accesat la: <http://colegiiagricole.md/colegiul-agroindustrial-din-ungheni/despre-colegiu.html>
5. Colegiul Agroindustrial "Gheorghe Răducan" din Grinăuți. Pagină web oficială. Accesat la: <http://colegiiagricole.md/colegiul-agroindustrial-gheorghe-raducan-din-satul-grinauti/despre-colegiu.html>
6. Colegiul Tehnic Agricol din Svetlii. Pagină web oficială. Accesat la: <http://colegiiagricole.md/colegiul-tehnic-agricol-din-svetlii/despre-colegiu.html>
7. MADRM (2018), Raport de evaluare a activităților ÎIPT din domeniul agroalimentar
8. MADRM (2017), Raport de evaluare a activităților ÎIPT din domeniul agroalimentar (colegii și centre de excelență)
9. MADRM (2016), Raport de evaluare a activităților ÎIPT din domeniul agroalimentar (colegii și centre de excelență)
10. MADRM (2015), Raport de evaluare a activităților ÎIPT din domeniul agroalimentar (colegii și centre de excelență)
11. MADRM (2014), Raport de evaluare activităților ÎIPT din domeniul agroalimentar
12. MAIA (2016), Notă informativă la HG nr. 781 din 22.06.2016 cu privire la crearea Centrelor de Excelență în Stăuceni și Țaul (în română). Accesat la: <http://www.maia.gov.md/ro/proiecte-discutie/proiectul-hg-cu-privire-la-reorganizarea-colegiul-national-de-viticultura-si>
13. MECC (2018). Pagină web oficială (în română). Accesat la: <https://mecc.gov.md/ro/content/invatomantul-profesional-tehnic-Metodologia-de-elaborare-a-calificărilor> accesată la https://mecc.gov.md/sites/default/files/metodologia_05_martie_2018.pdf
14. Nomenclatorul domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar. Accesat la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=362327>
15. Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor. Accesat la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=359703>
16. Proiecte de asistență și măsuri de sprijin în sectorul agricol. Accesat la <http://www.madrm.gov.md/ro/content/proiecte-de-asisten%C8%9B%C4%83-%C8%99i-m%C4%83suri-de-sprijin-%C3%AE-n-sectorul-agricol>
17. Raport de evaluare a activităților desfășurate în implementarea Strategiei de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic. Accesat la https://mecc.gov.md/sites/default/files/raport_evaluare_strategie.pdf
18. Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a Centrului de excelență. Accesat la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=362790>
19. Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar. Accesat la https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulament_niv_iv-v.pdf
20. Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic secundar. Accesat la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=361301>
21. Ruralland. Accesat la http://www.ruraland4.it/ruraland/index.php?option=com_content&view=article&id=2006&Itemid=901

22. Strategia de dezvoltare a învățământului vocațional/tehnic pe anii 2013-2020. Accesat la <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=346695>
23. Școala Profesională din Bubuieci. Pagină web oficială. Accesat la <http://spbubuieci.md/>
24. Școala Profesională din Leova. Pagină web oficială. Accesat la <http://spleova.md/>
25. Școala Profesională din Nisporeni. Pagină web oficială. Accesat la <https://spnisporeni.md/>

6. ANEXE

Anexa I. Aspecte generale ale sistemului de învățământ profesional tehnic

Sistemul de ÎPT în domeniul agricol include ansamblul instituțiilor de învățământ care oferă programe de formare profesională a muncitorilor calificați, a maiștrilor, tehnicienilor și altor categorii de specialiști în conformitate cu CNC, cu Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor, cu Nomenclatorul domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor, aprobate de Guvern, precum și cu nivelurile 3, 4 și 5 ISCED.

Conform prevederilor Codului Educației, instituțiile de ÎPT sunt înființate, reorganizate și lichidate de Guvern la inițiativa fondatorului. Organizarea generală a ÎPT este reglementată de Codul Educației al RM nr. 152 din 17 iulie 2014 și de Regulamentul-cadru aprobat de MECC.

Instruirea și formarea profesională în ÎIPT se organizează în baza standardelor și Curriculumului în ÎIPT. Admiterea se realizează în baza studiilor gimnaziale sau liceale. Durata și structura anului de studii în instituții se reglementează prin Planul-cadru de învățământ aprobat de MECC. Procesul de instruire se realizează în conformitate cu standardele naționale de referință și cu standardele de acreditare elaborate de ANACEC și aprobate de Guvern.

Finanțarea instituției este de la bugetul de stat, dar poate fi și din taxele de studii achitate de către persoanele fizice și juridice interesate, precum și din alte surse legal constituite.

Formarea profesională tehnică secundară inițială și continuă a muncitorilor calificați în domeniul agroalimentar include programe cu durata cuprinsă între 1 și 3 ani de studii, iar programele de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundară nonterțiară asigură pregătirea maiștrilor, tehnicienilor, tehnologilor în conformitate cu nivelurile 4 și 5 ISCED. Programele de formare profesională tehnică postsecundară au durata de 4 ani, în baza studiilor gimnaziale; 3 ani – studiile cu frecvență redusă, în baza certificatului de studii liceale și a studiilor medii de cultură generală; 2-3 ani – la specialități conexe meseriei inițiale, în baza certificatului de calificare și 2 ani – învățământ cu frecvență, în baza certificatului de studii liceale și a studiilor medii de cultură generală.

ÎIPT secundar (școlile profesionale) sunt subordonate MECC, pe când colegiile și centrele de excelență în domeniul agroalimentar au o subordonare dublă, MADRM și MECC. Aceste instituții funcționează în baza unui regulament intern, elaborat în conformitate cu Regulamentul-cadru aprobat de MECC.

Pregătirea profesională în domeniul agroalimentar se realizează în 20 de ÎIPT publice (12 școli profesionale²⁴, 6 colegii și 2 centre de excelență). La moment, acestea furnizează programe de formare profesională tehnică secundară (nivelul 3 ISCED), programe de formare profesională tehnică postsecundară (nivelul 4 ISCED). Conform prevederilor Codului Educației, ÎIPT, și anume centrele de excelență, pot oferi și programe de formare profesională tehnică postsecundară nonterțiară (nivelul 5 ISCED). La fel, de menționat faptul că în ÎIPT în domeniul agroalimentar poate fi desfășurat și învățământul dual – în instituțiile de învățământ și în unitățile economice. În Tabelul 1 sunt indicate ÎIPT din domeniul agroalimentar, precum și specialitatea/meseria²⁵ care poate fi studiată în aceste instituții.

²⁴ Școlile Profesionale, pe lângă pregătirea muncitorilor calificați în domeniul agroalimentar, formează muncitori calificați și în alte domenii de formare profesională.

²⁵ Anual lista specialităților/meseriilor poate suferi modificări, lărgind sau limitând oferta acestora.

12 școli profesionale (ȘP din Nisporeni, ȘP din Bubuieci, ȘP din Leova, ȘP din Orhei, ȘP din Cimișlia, ȘP din Ștefan-Vodă, ȘP din Ceadâr-Lunga, ȘP din Ciumai, ȘP din Sîngerei, ȘP din Râșcani, ȘP din Glodeni, ȘP din Cuhureștii de Sus) pregătesc muncitori calificați și în domeniul agroalimentar, la aproximativ 8 meserii: *Tractorist, Tractorist-mașinist în producția agricolă, Silvicultor, Apicultor, Viticultor-vinificator*, precum și la meserii conexe – *Viticultor-Vinificator, Pomicultor și Tractorist-mașinist producție agricolă, Tractorist*.

Potrivit rezultatelor admiterii în ÎIPT din domeniu, în ultimii 5 ani, din oferta de 22 specialități, cele mai solicitate sunt: *Mecanica agricolă, Medicina veterinară, Electrificarea agriculturii, Marketing, Merceologie, Contabilitate* și mai puțin solicitate rămân a fi: *Agronomia, Legumicultura și pomicultura, Tehnologia produselor de origine vegetală* (sursa: MADRM *Raportul Conferinței anuale a cadrelor didactice din colegiile agricole 2017*).

Din totalul de 20 ÎIPT ce pregătesc specialiști și meseriași în domeniu – centre de excelență, colegii și școli profesionale cu profil agroalimentar, 10 (50%) sunt amplasate în zone rurale și 10 (50%) – în mediul urban. Centrele de excelență și colegiile agricole sunt repartizate destul de uniform, 4 fiind localizate în mediul rural și 4 – în mediul urban; 4 școli profesionale – în mediul rural și de două ori mai multe – în mediul urban.

Formarea profesională a muncitorilor calificați, tehnologilor, maiștrilor, tehnicienilor și a altor categorii de specialiști în ÎIPT, precum și funcționarea acestor instituții se realizează în conformitate cu următorul cadru legislativ și normativ:

Documente ale Uniunii Europene:

- Concluziile Consiliului privind rolul educației și formării în cadrul punerii în aplicare a Strategiei Europa 2020;
- Concluziile Consiliului din 12 mai 2009 privind un cadru strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale („ET 2020”);
- Strategia UE pentru Regiunea Dunăreană;
- Declarația de la Copenhaga din 30 noiembrie 2002 și Concluziile Consiliului de la Copenhaga din 19 decembrie 2002 privind promovarea cooperării europene în domeniul învățământului vocațional/tehnic;
- Comunicatul de la Bruges din 7 decembrie 2010 privind cooperarea europeană în domeniul învățământului vocațional/tehnic.

Documente naționale de planificare strategică:

- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova – 2020”;
- Memorandumul privind Politicile Economice și Financiare dintre RM și FMI;
- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova – 2020”, Legea nr. 166 din 11. 07. 2012.
- Strategia ”Educația – 2020”;
- Strategia ”VET 2013-2020”.

Cadrul legislativ normativ sectorial

- Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994;
- Codul Educației al RM nr. 152 din 17 iulie 2014;
- Codul Muncii al RM nr. 154-XV din 28 martie 2003;

- Legea nr. 60 din 30 martie 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități,
- Hotărârea Guvernului RM nr. 853 din 14.12.2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională, al specialităților și calificărilor pentru ÎPT postsecundar și postsecundar nonterțiar, Monitorul Oficial nr.340-346/957 din 18.12.2015;
- Hotărârea Guvernului RM nr. 425 din 3 iulie 2015 cu privire la aprobarea Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor;
- Hotărârea Guvernului RM nr. 193 din 24.03.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la formarea continuă a adulților;
- Hotărârea Guvernului RM nr. 616 din 18.05.2016 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare externă a calității în vederea autorizării de funcționare provizorie și acreditării programelor de studii și a ÎPT, superior și de formare continuă și a Regulamentului de calcul al taxelor la serviciile prestate în cadrul evaluării externe a calității programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă;
- Hotărârea Guvernului nr. 70 din 22.01.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea programelor de formare profesională tehnică prin învățământ dual;
- Regulamentul privind stagiile de practică în producție în ÎPT secundar aprobat prin OME nr. 233 din 25 martie 2016;
- Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică în ÎPT postsecundar și ÎPT postsecundar nonterțiar, aprobat prin OME nr. 1086 din 29.12.2016;
- Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituției de învățământ profesional tehnic secundar, aprobat prin OME nr. 840 din 21 august 2015;
- Regulamentul de organizare și desfășurare a admiterii în instituțiile de ÎPT la programe de formare profesională tehnică secundară și Regulamentul de organizare și desfășurare a admiterii la programe de formare profesională tehnică postsecundară și postsecundară nonterțiară, aprobate prin OME nr. 894 din 12.06.2018;
- Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic secundar, OME nr. 840 din 21.08.2015;
- Regulamentul de organizare a studiilor în ÎPT postsecundar și postsecundar nonterțiar în baza sistemului de Credite de Studii Transferabile, aprobat prin OME nr. 234 din 25.03.2016;
- Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a Centrului de excelență, aprobat prin OME nr. 1158 din 04.12.2015;
- Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea concursului pentru ocuparea funcției de conducere în instituțiile de ÎPT, OME nr. 673 din 09.07.2015;
- Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de ÎPT postsecundar și postsecundar nonterțiar, nr. 550 din 10.06.2015.

Cadrul normativ ce reglementează învățământul la locul de muncă (ÎLM):

- HG nr. 70 din 22.01.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea programelor de formare profesională tehnică prin învățământ dual;
- Regulamentul privind stagiile de practică în producție în ÎPT secundar, aprobat prin OME nr. 233 din 25 martie 2016;

- Regulamentul privind organizarea și desfășurarea stagiile de practică în ÎPT postsecundar și ÎPT postsecundar nonterțiar, aprobat prin OME nr. 1086 din 29.12.2016;
- Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituției de învățământ profesional tehnic secundar, aprobat prin OME nr. 840 din 21 august 2015; Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ profesional tehnic secundar, OME nr. 840 din 21.08.2015, Regulamentul de organizare a studiilor în ÎPT postsecundar și postsecundar nonterțiar în baza Sistemului de Credite de Studii Transferabile, aprobat prin OME nr. 234 din 25.03.2016, Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a Centrului de excelență, aprobat prin OME nr. 1158 din 04.12.2015;
- Planul-cadru, aprobat prin ordinul Ministrului Educației nr. 1205 din 16.12.2015;
- Plan-cadru pentru învățământul profesional tehnic dual, aprobat prin ordinul Ministrului Educației Culturii și Cercetării nr. 1331 din 10.09.2018;
- Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic secundar cu durata de studii de un an, aprobat prin ordinul nr. 596 din 29.06.2015;
- Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic secundar cu durata de studii de doi ani, aprobat prin ordinul Ministrului Educației nr. 531 din 02.06.2015;
- Planul-cadru pentru meserii conexe în învățământul profesional tehnic secundar, aprobat prin ordinul Ministrului.

Anexa II. Tabele și figuri suplimentare

Tabelul 10. ÎIPT în domeniul agroalimentar și specialitățile/meseriile studiate, 2017-2018

	CEHTA	CAI Ungheni	CAI Grinăuți	CTA Svetlîi	Colegiul Brătușeni	CEx Chișinău	Colegiul Rîșcani	CTA Soroca	ȘP Bubuieci	ȘP Leova	ȘP Nisporeni
Siguranța produselor alimentare	x										
Tehnologia produselor de origine vegetală	x					x					
Agronomie	x	x		x							
Legumicultură și pomicultură	x										
Cultivator legume și fructe	x										
Merceologie		x			x		x				
Tehnologia produselor cosmetice și medicinale							x				
Tehnologia panificației							x				
Mașini și aparate în industria alimentară						x	x				
Mecanica agricolă		x	x	x				x			
Tehnologia produselor alimentației publice			x								
Tehnologia produselor de origine animală			x								
Electrificarea agriculturii				x				x			
Exploatarea tehnică a transportului auto				x				x			
Electromecanică								x			
Planificarea și administrarea afacerilor					x						
Medicină veterinară					x						
Tehnologia produselor obținute prin fermentare						x					
Viticultură și oenologie						x					
Tractorist											
Apicultor									x		x
Viticultor-vinificator										x	x
Viticultor-vinificator, pomicultor										x	x
Floricultor									x		
Sursa: Tabel elaborat de autori în baza datelor MECC și MADRM											

Tabelul 11. Date despre ÎIPT și participanții la studiu

Nr.	Denumi-rea ÎIPT	Categoriea ²⁶ ÎIPT	Limba de studii	Localizarea geografică	Categoria de participant	# participanți	Mediul	Gen	
								F	M
1	Colegiul AI Ggrinăuți	slabe	română	nord	Cadre didactice de specialitate	17	rural	11	6
					Personal de conducere	4		3	1
					Elevi	26		12	14
2	Colegiul AI Ungheni	medii	română	centru	Cadre didactice de specialitate	10	urban	5	5
					Personal de conducere	3		1	2
					Elevi	20		11	9
3	CEHTA	bune	română	nord	Cadre didactice de specialitate	16	rural	9	7
					Personal de conducere	4		3	1
					Elevi	29		13	16
4	Colegiul TA Svetlîi	bune	rusă	sud	Cadre didactice de specialitate	11	rural	5	6
					Personal de conducere	4		-	4
					Elevi	30		14	16
5	ȘP Bubuieci	bune	română	mun.Chișinău	Cadre didactice de specialitate	15	rural	10	5
					Personal de conducere	3		3	
					Elevi	14			14
6	ȘP Leova	medie	română	centru	Cadre didactice de specialitate	21	urban	13	9
					Personal de conducere	3		2	1
					Elevi	9		-	9
7	ȘP Nisporeni	medie	română	centru	Cadre didactice de specialitate	12	urban	7	5
					Personal de conducere	3		1	2
					Elevi	15		-	15

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

²⁶ Categoriea este conformă studiului de cartografiere realizat în anul 2014 de Ministerul Educației al RM în baza unei metodologii multicriteriale ce apreciază performanța ÎIPT.

Tabelul 12. Analiza ofertei educaționale pentru programele de formare profesională la specialitățile și meseriile cu profil agricol

#	Specialitatea	Nivelul de studii (ISCED 2011)	Curriculum (aprobat prin)	Calificare profesională aprobat prin)	Calificarea / ca ocupație/ funcție în CORM	Califica-rea în RNC ²⁷	Standard ocupațional (aprobat prin...)	Plan-cadru	Plan de învățământ	Materialele didactice	Pondere ²⁸ P/Total ore. ²⁹
1.	Legumicultură și Pomicultură	IV	Ordinul MECC nr. 529 din 05.12.2017	OME nr. 1230 din 14.12.2015, include profilul ocupațional	314202 Agronom (calificare medie)	Nu este	Nu este	Planul-cadru (Ord. nr. 1205 / 16.12.2015	Aprobat de MAIA și Ministerul Educației prin ordinul 917 din 31.10.2016.	Lipsesc	60,16%
2.	Agronomie	IV	Ordinul MECC nr. 529 din 05.12.2017	OME nr. 1230 din 14.12.2015, include profilul ocupațional	314202 Agronom (calificare medie)	Nu este	Nu este	Planul-cadru (Ord. nr. 1205 / 16.12.2015	Aprobat de MAIA și Ministerul Educației prin ordinul – 753 din 15.08.2016	Lipsesc	64,21%
3.	Viticultură și oenologie (Agronom)	IV	Ordinul MECC nr. 529 din 05.12.2017	OME nr. 1230 din 14.12.15, include profilul ocupațional	314202 Agronom (calificare medie)	Nu este	Nu este	Planul-cadru (Ord. nr. 1205 / 16.12.2015	Aprobat de MAIA și Ministrul Educației prin ordinul – nr.639 din 05.07.2016	Lipsesc	50,82%
4.	Cultivator de legume și fructe	III	Ordinul MECC nr. 1485 din 05.10.2018	Nu este	811005 Cultivator de legume și fructe	Nu este	Ordinul nr. 27 din 16.02.2016 al MAIA în MO nr. 49-54, art.	Plan cadru - ÎPT dual (Ord. MECC nr.1331/ 10.09.2018	Aprobat ordinul MECC nr. 528 din 05.12.2017	Lipsesc	69,71%

²⁷ Registrul Național al Calificărilor.

²⁸ Ponderea nr. de ore de instruire practică și stagii de practică în raport cu nr. total de ore alocate pentru programul de formare profesională.

²⁹ Nu s-a luat în considerație nr. de ore practice necesare executării sarcinilor în cadrul studiului individual.

Tabelul 12. Analiza ofertei educaționale - continuare-

#	Specialitatea	Nivelul de studii (ISCED 2011)	Curriculum (aprobat prin)	Calificare profesională (aprobat prin)	Calificarea / ca ocupație/ funcție în CORM	Calificarea în RNC ²⁷	Standard ocupațional (aprobat prin...)	Plan-cadru	Plan de învățământ	Material e didactice	Pondere ²⁸ P/Total ore. ²⁹
							nr. 360, publicat 04.03.16				
5.	Viticultor	III	Nu este	OME nr. 1230 din 14.12.2015	811013 Viticultor	Nu este	Ordinul MMPSF nr.18 din 01.02.2013, al Ministrului Educației nr.64 din 11.02.2013	Planul-cadru ÎPT secundar (Ord.ME nr. 531 /02.06.2015	Viticultor - aprobat OME nr. 923 din 22.09.2015	Lipsesc	47,68%
6	Viticultor-vinificator	III	Ordinul MECC nr. 1485 din 05.10.2018	*		Nu este				Lipsesc	70%
7.	Viticultor-vinificator și Pomicultor ³⁰	III	Nu este	*	611203 Pomicultor 611204 Viticultor 611205 Viticultor-vinificator	Nu este	Ordinul MMPSF nr.18 din 01.02.2013 al Ministrului Educației nr. 64 din 11.02.2013	Planul-cadru pentru meserii conexe în ÎPT secundar, aprobat prin OME nr. 437 din 29.05.2017	Viticultor – aprobat prin OME nr. 923 din 22.09.2015	Lipsesc	47,68%
8.	Pomicultor	III	Nu este	Nu este	611203 Pomicultor	Nu este	Nu este	Planul-cadru ÎPT secundar (Ord. ME nr. 531 /02.06.2015	Nu este	Lipsesc	47,68%
8.	Floricultor	III	Ordinul MECC nr. 586 /18.12.17	Nu este	812002 Floricultor	Nu este	Nu este	Planul-cadru ÎPT secundar (Ord. ME nr. 531 /02.06.2015	Aprobat prin OME nr. 98 din 12.09.2017	Lipsesc	47,68%

³⁰ La moment, sunt elaborate documentele curriculare care asigură relevanța competențelor solicitate de piața munci pentru meseria Viticultor

*Calificarea aprobată prin ordinul Ministerului Educației nr. 1230 din 14.12.2015, există **doar la Viticultor**.

Tabelul 12. Analiza ofertei educaționale - continuare-

#	Specialitatea	Nivelul de studii (ISCED 2011)	Curriculum (aprobat prin)	Calificare profesională aprobat prin)	Calificarea / ca ocupație/ funcție în CORM	Calificarea în RNC ²⁷	Standard ocupațional (aprobat prin...)	Plan-cadru	Plan de învățământ	Material e didactice	Pondere ²⁸ P/Total ore. ²⁹
9.	Apicultor	III	În proces de elaborare	Nu este	811002 Apicultor	Nu este	MAIA Ordin nr. 29 din 17.02. 2016	Planul-cadru ÎPT secundar (Ord. ME nr. 531 /02.06.2015	Aprobat prin OME nr 886 din 10.09. 2015	Lipsesc	59,72%

Tabelul 13. Alocatii bugetare si venituri extrabugetare pentru colegii si CEHTA, mii lei (2014-2017)

Anul	2014		2015		2016		2017	
	Buget	Extra Buget	Buget	Extra Buget	Buget	Extra Buget	Buget	Extra Buget
CEHTA	7055,2	2269	7819,6	2044,6	8635,8	2815,5	8765,4	2338,5
Colegiul AI Ungheni	7811,1	603,3	7202,8	1005,6	8841,3	938,9	10092,2	1230,2
Colegiul TA Svetfii	8423,4	3866	8194,6	2882,1	11961,3	2936,2	14960,2	3458,2
Colegiul AI Grinăuți	5888,9	717,7	6440,8	515,2	7139,7	660,6	7708,8	660,6

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Tabelul 14. Evolutia structurii veniturilor extrabugetare, % (2014-2017)

		Total venituri		Venituri din taxe de studii		Arenda spațiilor/ terenuri		Servicii de cazare		Servicii de alimentație		Formarea continuă		Realizarea producției finite		Alte	
		mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%
Total	2014	8393,6	100	783	9,32	243,9	2,9	1432,1	17,06	66,5	0,79	0	0	5345,8	63,68	7,1	0,08
	2015	7404	100	884,3	11,94	271,6	3,66	1406	18,98	75,6	1,02	0	0	4756,7	64,24	9,8	0,13
7 ÎPT	2016	8929,9	100	1027,5	11,5	255,3	2,85	1752	19,61	70,2	0,78	8	0,08	5358,5	60	39,1	0,43
	2017	9816,4	100	1188	12,1	552,5	5,62	1776,8	18,1	96,4	0,98	124	1,26	5269,7	53,68	516,8	5,26
	Total	34543,9	100	3882,8	11,24	1323,3	3,83	6366,9	18,43	308,7	0,89	132	0,38	20730,7	60,01	572,8	1,65
3 colegii & CEHTA	2014	7866,7	100	783	9,95	243,9	3,1	1234,5	15,69	66,5	0,84	0	0	5016,5	63,76	7,1	0,09
	2015	6634,5	100	884,3	13,32	271,6	4,09	1221,8	18,41	75,6	1,13	0	0	4171,4	62,87	9,8	0,14
	2016	7769,8	100	1027,5	13,22	255,3	3,28	1448,5	18,64	70,2	0,9	8	0,1	4953,2	63,74	7,1	0,09
	2017	7905,5	100	1188	15,02	247,7	3,13	1444,5	18,27	96,4	1,12	0	0	4923,8	62,28	5,1	0,06
	Total	30176,5	100	3882,8	12,86	770,8	2,55	5349,3	17,72	308,7	1,02	8	0,026	19064,9	63,17	29,1	0,09
3 ȘP	2014	526,9	100	0	0	0	0	197,6	37,5	0	0	0	0	329,3	62,49	0	0
	2015	769,5	100	0	0	0	0	184,2	23,93	0	0	0	0	585,3	76,06	0	0
	2016	1160,1	100	0	0	0	0	303,5	26,16	0	0	0	0	405,3	34,93	32	3,01
	2017	1910,9	100	0	0	304,8	15,95	332,3	17,38	0	0	124	6,48	345,9	18,1	511,7	26,77
	Total	4367,4	100	0	0	304,8	6,07	1017,6	23,29	0	0	124	2,83	1665,8	38,14	543,7	12,44

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului

Tabelul 15. Distribuția alocațiilor bugetare în colegii, școli profesionale³¹ și CEHTA, mii lei (2014-2017)

ÎIPT	Perioada	Cheltuieli de mentenanță	Retribuirea muncii	Burse	Asigurare cu hrană	Procesul educațional	Altele	Total
Total 7 ÎIPT	2014	7278,9	21378	6610,4	707,8	1283,9	1291,1	38550,1
	2015	5943,6	24161,2	6813,6	719,7	871,2	820,9	39330,2
	2016	8679,8	27798,3	7201,8	1028,2	3607,5	2385,55	50701,15
	2017	9897,3	32707,6	8046,13	1371	6003,9	2003,07	60029
	Total	31799,6	106045,1	28671,9	3826,7	11766,5	6500,62	188610
3 Colegii & CEHTA	2014	5626,2	17339,9	5058,8	29,8	886,2	237,7	29178,6
	2015	4326,9	19604	5071,1	76,6	378,3	200,9	29657,8
	2016	6211,9	21715	5347,5	190,1	2136,6	977	36578,1
	2017	7429,4	22497,7	5746,5	163,8	4740,6	948,6	41526,6
	Total	24163,1	83589	22074,5	551	8187,1	2366,5	140931
3 Școli profesionale	2014	1652,7	4038,1	1551,6	678	397,7	1053,4	9371,5
	2015	1616,7	4557,2	1742,5	643,1	492,9	620	9672,4
	2016	2467,9	6083,3	1854,3	838,1	1470,9	1408,55	14123,05
	2017	2467,9	10209,9	2299,63	1207,2	1263,3	1054,47	18502,4
	Total	9431,5	24888,5	7448,03	3624,8	3624,8	4911,12	53928,8
<i>Sursa: Elaborat de autori în baza datelor studiului</i>								

³¹ Datele privind alocațiile bugetare pentru ȘPL nu sunt incluse în analiză, deoarece ȘPL nu dispune de informații pentru perioada 2014-2015.

Centrul Educațional PRO DIDACTICA
str. Armenească, 13, Chișinău, MD-2012
tel: 022 54 25 56, fax: 022 54 41 99
email: prodidactica@prodidactica.md

Centrul Educațional PRO DIDACTICA. Toate drepturile rezervate.